

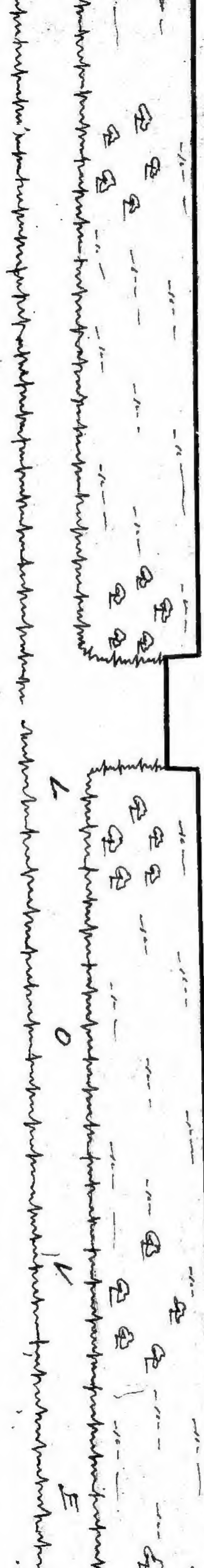
२

Δ

3

2

THE
Kondaveeticharitam

A MIXED TELUGU POEM

IN
FOUR CANTOS.

BY
MADDULAPALLI GURUBRAHMAM,
TALUK CLERK,
NARSARAOPETT, GUNTUR DISTRICT.

FIRST EDITION.

Madras :

PRINTED AT THE ANANDA STEAM PRESS.

1907

Copyright Registered.

Price 8 As. (exclusive of postage.)

శ్రీరస్తు.

శ్రీమతోక్తాదండ రామాయనము.

శ్రీమజ్జగత్పాణతనయ వరప్రసాదలబ్ధ కవితాసంకలితుండగు
మద్దులపల్లి-గురుబ్రహ్మశర్మచే రచియింపబడిన

శ్రీకౌండవీటిచరిత్రము.

పద్యకావ్యము.

ఇది

పుణ్యపురుషకదంబ సహాయముచే

చెన్నపట్టణము

ఆనంద ముద్రాక్షరశాలయందు ముద్రింపించి

ప్రచురింపబడియె.

1907.

వెల 8 అణాలు.

(తపాలుకూలిగాక)

మద్దులపల్లి గురుబ్రహ్మశర్మ, గ్రంథకర్త.

శ్రీరస్తు. అవతారిక.

అఖండ మహిమండల మండనాయమానంబగు హిందూభూమం
డలము బహుకాలమునుండి భగవదంశసంభూతులగు వెక్కుమంది నృప
తల్లజులచేఁ బాలింపఁబడుచున్నది. అట్టివారిలోఁ గలియుగాదివరకుఁ గల
రాజులనుగూర్చి పూర్వమున వేదవ్యాసుండుపురాణరూపకముగ వివరించి
యున్నాడు. అందు కాలనిర్ణయాదులు లేకున్ననవియెల్ల నెల్లఱకు నిహ
పరసాధనోపాయములును నీతిభోదకములునై యున్నవి. తదుపరి గల రాజ
న్యుల వృత్తాంతముల నెవరును బ్రకటింపమి నవియెఱుంగ దుస్తరము.
అయిన నీకాలమున మహాఘనతజెందిన యాంగ్లేయప్రభువుల కృపాతి
శయమున రమారమి 1000 సంవత్సరములనుండి గల హిందూ భూషతుల
చరిత్రములు బయలుపడి ప్రసిద్ధి నొందియున్నవి. ఇది యెంతయు సంతసనీ
యము. అయినను మనదేశీయులకు చరిత్రాదులు వ్రాయునాచరము
బొత్తుగా లేనేలేదని నిరాకరించుటకు వలనుపడదు. ఎట్లనిన మనదేశము
నఁ గొన్నికొన్ని స్థలములందు దండికవలెలు (దేశ చరిత్రములు) పూర్వులు
వ్రాసియుంచినట్లును అందుఁ గొన్నికొన్ని వివిధకారణములచే నశించుచు
న్నట్లును వినుచున్నారము. ఇట్లగుటకు కారణమేమన “శ్లో॥ పుస్తకంపనితా
విత్రం పరహస్తంగతంగతం, అధవాపునరాయాతం జీర్ణంభ్రష్టచఖండశః.” అను
లోకప్రతీతిని మదినిడికొని మిగులభీతచేతస్కులై సంగతి సంతర్భములఁ గని
పెట్టకఁ దమకడఁగల పురాతనగ్రంథములఁ బరులకీయకను, భద్రపరుచు
నూహలెఱుంగకను ప్రచురించినచోఁ దమకడ గ్రంథములుండినపుడుండు
గౌరవము గ్రంథములులేకుండినఁ దగ్గగుననియును మొదలగు వెట్టితలం
పులచే మనవారిలోఁ గొందరు పూర్వనిర్భీతములగు బహుగ్రంథములను
స్వేతపిపీలిక పావకాదుల కర్పించుచున్నారు. ఇది షిక్కిలి చింత్యముకా

దే. ఆంగ్లేయ ప్రచురిత చరిత్రాదులందు విస్తరించి యు త్తర హిందూస్తాన్ ప్రభువులనుదక్క దక్షిణహిందూస్తాన్ పాలకులగుర్చి చెప్పబడకుండుట నే మధ్యదేశులు దమపూర్వప్రభుచరిత్రలెఱుంగ నిచ్చగలిగి యాంగ్లేయ ప్రచురిత చరిత్రలకు మిక్కుటము తృప్తి నొందకుందురని తోచెడిది ఇట్లుండ 1898 సం॥ ప్రాంతములందు గుంటూరు మండలములోని నర్సారావుపేటకు రాజకీయోద్యోగము(డిప్యూటీ కలెక్టరు)వహించియురుదెంచి బ్ర-మ-రా-రా-శ్రీ జయంతిరామయ్య పంతులు (బి.ఏ.,బి.ఎల్.)గారి యనుకంపచే బ్రాచీనములై యంతరువులుపడి మూలలడాగియున్న చరిత్రములలో కొన్ని బయలుపడినవి. ఇందువలన మనకు మనదేశ ఘనత నెఱుంగ ననకాశముగలిగినది. ఇందులకు మనమెల్లరము కృతజ్ఞులమై యున్నారము. ఆకాలమున గుంటూరుజిల్లా వినుకొండతాలూకా తిమ్మాపురా గ్రహారపతులగు బ్ర-మ-రా-రా-శ్రీ భాస్కరుని సీతారామయ్యగోపాలరాయుడు గార్లవలన నొసంగబడిన యీకొండవీటిచరిత్రము “కొండవీటికై ఫియ్యతు” అనుపేర తెలుగువచనమున కాలనిర్నయములతో వ్రాయబడియున్నది. దీనిని-మేమెల్లరముగాంచి సంతసించితిమి. ఇది పద్యకావ్య రూపకముగనుండిన మేలని స్నేహితులుసెప్ప వినుకొండ నివాసియగు మద్దులపల్లి గురుబ్రహ్మ శర్మసుగమమగుశైలిని ననవసరవర్సన కల్పనాదులుచేర్చక వచనకావ్యగత చరిత్రము మాత్రము నాలుగాశ్వాములుగ వ్రాసెను. ఈగ్రంథకర్త శ్రమించి విస్తరముచదువకపోయినను బుద్ధికుశలతచేతను, సాంగత్యోపయోగముచేతను కొంతపాండిత్యమును సంపాదించి యీగ్రంథమునువ్రాసెను. ఈయనసాహిత్యమునందుగాక సంగీతమునందును కొంతప్రవీణతబడసి స్వయముగాఁ బాడనేర్చి ధ్రువోపాఖ్యానమును, గజేంద్రమోక్షణంబును యక్షగానరూపకముగ (హరికథ శైలిని) వ్రాసినాడు. కావ్యదోషాదోషములగుర్చి విమర్శింతమన్నచో “కాళిదాసమయూరాధి కవులకైనఁగలవు తప్పలనంగనన్యులకులేవె” అని కాకు నూర్యప్పకవిగారు నుడివినరీతి. నెల్లరకును నేదియో యొకలోపమైన నుండకపోదు గాన నావిషయముకు కవులకువదలి యిక చరిత్రాంశమునకు

వత్తము. ఇందలికాల సంఖ్యలన్నియు శాలివాహన శకవత్సరములఁ దెలుపఁబడినవి. దీనికి 78 కలిపిన హూణశకవర్షము తెలియును. ఇందు ప్రథమాశ్వాసమున నీకొండవీడే విదర్భదేశ ముఖ్యపట్టణమగు కుండినమనియు నిందు భీమభూపాలుడును భీష్మకుడును ప్రభుత్వ మొనర్చిరనియు దమయగతికిని రుక్మిణికిని జన్మస్థానమనియు వ్రాయబడినది. ఇదిసంశయాస్పదవిషయమైయున్నది. ఎట్లనిన హైదరాబాదునకు నుత్తరమునగల బీడర్ దేశమే విదర్భయనియు దానికి ముఖ్యపట్టణము కుండినముగలదనియు “Madras Manual of the Administration” ను బట్టియు మఱికొన్ని విదర్భనములనుబట్టియు కనుపట్టుచున్నది. ఈకొండవీడు త్రిలింగక్షేత్ర (ఆంధ్రమండలము) మధ్యనుండుటంచేసి యిది కుండినముకాదనుటకు సందియముండదు కాని యిది కుండినమని లోకప్రతీతిమాత్రము చిరకాలమునుండి వచ్చుచుండుటయేకాక పెక్కుదండకవితెలలందును వ్రాసియున్నది. గ్రంథకర్త యీవిదర్భనముల కొప్పకొనుచూఁ దానుజేకొనిన మాతృకయందుండుటచే నిట్లువ్రాసితినిని చెప్పుచున్నాడు గాన నీవిషయమున నీకవి యాక్షేపణార్హుడుకాడని నాయభిప్రాయము. ఇది మనదేశమున ఒహుకాలము ప్రభుత్వసామ్రాజ్యమువడసి మిన్నయగు వన్నె కెక్కిన కొండవీటి చరిత్రమగుట వినవినదేశ్యులకు నుత్సాహకరముగాను నానందప్రదముగాను నుండకమానదు, కావున నెల్లరును స్వదేశ చరిత్రాభిమానమును వహించి మనకడనశింపుచున్న చరిత్రములను ఒయలుపఱపించి దేశౌన్నత్యమును ప్రకటింపనియ్యకొని పూర్వల పరిశ్రమల నిర్ధకములుగాకుండ చేయుదురని కోరుచున్నాను.

గురిజాల
1-10-1906.

}

ఇట్లు, సుజనవిధేయుడు,
గబ్బిట లక్ష్మీనరసింహం,
హెడ్ క్లర్కు,
పల్నాడు తాలూకా.

విషయసూచిక.

ప్రథమాశ్వాసము.

పుటసంఖ్య.

ఇష్టదేవతాప్రార్థన	...	...	...	1- 2
కవిస్తుతి	...	...	...	3- 4
కర్తృవంశావతారము	..	...	...	4-12

(ప్రీతిక)

శ్రుతగిరిపురవర్ణన	...	...	...	12
షష్ఠ్యంతములు	...	...	...	13

(కథాప్రారంభము)

ఇంద్రుడు నారదునితో కథాప్రస్తావన సేయుట	...	...	...	13-15
కుండినవర్ణన	...	...	...	15
కన్యకల పుష్కరణివర్ణన...	...	...	..	} 18
జలక్రీడాభివర్ణన	...	..	...	
కుండినపురవర్ణన	...	...	...	19-21
భీమభూపాలునికథ	...	...	..	21-22
వనంతఃకుటువర్ణన	...	...	...	22-23
దమయంతీస్వయంవర వృత్తాంతము	...	...	...	23-24
దమయంతి నలునివరించుట	...	...	...	25
దమయంతి వివాహము	...	...	...	25-26
భీష్మకునికథ	...	...	...	26-27
రుక్మిణీదేవివర్ణన	...	...	...	28-30
రుక్మిణి శ్రీకృష్ణుని మోహించుట	...	...	...	30-31
భీష్మకుడు రుక్మిణి వివాహమునకు యత్నించుట	...	...	...	32
చైద్యుడు పెండ్లికి తరలివచ్చుట	...	...	...	32-33

కృష్ణుడు చైద్యులద్రుంప కుండినమునకు వచ్చుట	...	33-35
రుక్మిణీ శ్రీకృష్ణులపరిణయము	...	35-37
పోడశదశకమలబంధము	...	38
నాగబంధము	...	39
శైలబంధము	...	40

ద్వితీయాశ్వాసము.

విశ్వంభరదేవునికథ	...	42
గణపతి దేవునివృత్తాంతము	...	43-44
సూర్యగ్రహణవర్ణన	...	44-45
రాజు కృష్ణాస్నానముచేయుట	...	45-46
మంత్రి ముద్రాదానముఁగోరుట	...	47-48
మంత్రి రాజ్యపాలనసేయుట	...	48
గోపరాజు రామన్న గారు కరిణీకములుద్ధరించుట	...	49-50
శాననశ్లోకములు	...	50-51
రెడ్లవృత్తాంతము	...	52
అల్లారెడ్డికి ధనములభించుట	...	} 53-57
అల్లారెడ్డి కిరరాఘవస్వామిని స్తుతించుట	...	
నృపమున రెడ్డికి స్వామిప్రత్యక్షమగుట	...	57-58
అల్లారెడ్డి కుండినదేశమునకుఁజేరుట	...	58-59
పోలయ వేమారెడ్డి వృత్తాంతము	...	60-61
అనపోత వేమారెడ్డి కథ	...	62
సిద్ధునికథ	...	62-63
సిద్ధుని గోపకుండుగ్నింద్రోయుట	...	63-64
గొల్లడు సువర్ణవిగ్రహమునుఁజూచుట	...	64
ప్రభువు సువర్ణవిగ్రహమునుగూర్చి విచారించుట	...	65-66
అనవేమారెడ్డికథ	...	66-68
కామగిరి వేమారెడ్డి వృత్తాంతము	...	68-69
కోమటి వేమారెడ్డికథ	...	70
శ్రీనాథుడు విద్యానగరమునకుఁజనుట	...	70-71

ప్రభువు గృహరాజుమేడ విషయమై నభికులనడుగుట	...	72
ప్రభువునకు శ్రీనాథుడు గృహరాజుమేడసంగతి చెప్పట	...	73
కొండవీటి గృహరాజుమేడ వృత్తాంతము	...	73-75
గృహరాజుమేడవర్ణనము	...	75-79
హోర్కారులు రాయలకు కొండవీటిమేడ వృత్తాంతముఁజెప్పట	...	80
రాచ వేమారెడ్డి చరిత్రము	...	81-82
ఆరుగురురెడ్ల కాలనిర్ణయము	...	82-83
తృతీయాశ్వాసము.		
లాంగూలగజపతి కొండవీడు ప్రవేశించుట...	...	85-86
కపిలేశ్వర గజపతికథ	...	87
పురుషోత్తమ గజపతికథ	...	87-88
ప్రతాపరుద్ర గజపతికథ	...	89
కృష్ణదేవరాయల వృత్తాంతము	...	90
గాండ్లసంగయను స్త్రీ వర్ణన	...	91
కృష్ణరాయలు గాండ్లసంగను మోహించుట	...	91-92
పడకటింటివర్ణన	...	92-93
కృష్ణరాయలు తూర్పుదేశముపై దండెత్తుట	...	94-96
కొండవీటియుద్ధము	...	96-99
నూర్యస్తమయ వర్ణన	...	100
వీరభద్ర గజపతిరాయలతో సంధిజేసికొనుట	...	100-101
చంద్రోదయ వర్ణన	...	101
ప్రాతఃకాలవర్ణన	...	102-103
కృష్ణదేవరాయలు కొండవీడునుండి దండువెడలుట	...	104
కృష్ణదేవరాయలు గజపతికొమార్తెను దెచ్చుట	...	105
నాదెండ్ల గోపమంత్రి ప్రభుత్వవిషయము, శాసనములు	...	106-112
అచ్చుతదేవరాయలకథ	...	112
గోపినాథపురవర్ణన	...	113
గోపినాథస్వామి ఆలయవర్ణన	...	114
పాలెగాండ్లను చీకటి కోనేటఁబ్రదోయుట	...	115

చిదాశివదేవరాయలకథ

...

...

చతుర్థాశ్వాసము.

తురకులు రామరాజును యుద్ధమునఁజంపుట

...

121-122

తిరుమలదేవరాయుడు తురష్కులఁగెలుచుట

...

122

శ్రీరంగరాయలకథ

...

...

123-124

రాయరావు కొండవీటిదేశముపై దండెత్తివచ్చుట

...

124-126

కొండవీటిదుర్గము రాయరావు స్వాధీనంబగుట

...

126-128

తిరిగి రాయరావు హైదరాబాద్‌గెటు

...

...

128

పదునాలుగు నముతులక్రమము

...

...

129

అమీనుముల్కుకథ

...

...

130

శిఖివసుఖానుడు ప్రభువైవచ్చుట

...

...

131-132

మిరియాలచట్టుపై బురుజుగట్టుట

...

...

133

నాజర్ జంగు కొండవీటిదేశము ఫ్రాన్సువారికిచ్చుట

...

134

కొండవీటిసీమ మరల తురష్కులకువచ్చుట

...

135

కొండవీటిసీమ కంపెనీవారికి వచ్చుట

...

...

136

ఫలశ్రుతి, గ్రంథసంపూర్తి పద్యము

...

...

137

శ్రీరస్తు.

శ్రీమత్కోదండరామాయనము.

శ్రీకొండవీటిచరిత్రము

ప్రథమాశ్వాసము.

పద్మాంశజయైన భూమితనయన్ శ జన్మద్రుకాలత్యుసం
ధాచాణిక్ శిరమందుఁజేర్చి విలస శ త్తత్వంబుబోధించుమే
ధాపూతక్రియఁగొండవీటి విభుగా శ ధల్ దెల్పుగాఁబూనుసః
ద్యూపున్ భక్తినుతించెదన్ శ్రుతికుభృతకోదండరామప్రభున్.

శివస్తుతి.

మ. స్తుతియింతున్ నిజపాదపద్మయుగళ శ స్తోత్ర ప్రసంగాభిసం
గతహృత్పీత సుపర్వపారిషదము శ ఖ్యస్తీయభక్తాగ్ర్యస
మృతయోగాధ్యనగేంద్రజాహృదయ ప శ ద్భారామసీమార్భమున్
సతతప్రాంచద భంగమశాళితలభా శ స్వతోమ్మునిన్ సోమునిన్. 2

బ్రహ్మస్తుతి.

మ. నలుమోముల్ శ్రుతినాదసంకలిత వి శ జ్ఞానస్వరూపంబులై
పొలుపొప్పన్ సురరాజకాగమవిధుల్ శ బోధింపుచున్ బంకజా
తలసత్పీఠి సరస్వతీయువతిఁజే శ తఃప్రీతితోఁగూడిని
స్తులలోకాళిసృజించు పద్మజు నుతిం శ తున్ భక్తినిశాంతమున్. 3

లక్ష్మీస్తుతి.

చ. కొలచెదఁ జిల్కపల్కులను శ గుల్కుల బెఱ్ఱులనాధుసెజ్జవై
గలసిరహస్యనర్తనల శ గౌగిలినానుచు నొక్కసంశయం

బలవడఁబడ యైనతన న నా స్త్రగనుంగొన నైరమంచునీ
వలపలికన్నుమూయుమని న వారిజనాభునివేడునిందిరన్.

4

పార్వతిస్తుతి.

సీ. సతతసంరక్షిత న సాధుభక్తకదంబ శోభితానల్పతే న జోవిడంబ
నిరతవామాంకసం న దీపితహేరంబదితిజాతహానన ప్ర న ధితకదంబ
అబ్జజాండస్థలో న కాళిమూల స్తంబ స్తర కేళికాపరి న స్ఫురితసాంబ
స్నేకతవేదికారసదృశచారునితంబ అధరాధరితసుధారమధురబింబ.

తే-గీ. మందహాసవిలాసాస్య న నిందమాన

సుందరానందకందళి న తేందుబింబ

శంబరాంతిభిన్నన న స్సారసోవ

లలిబరోలంబశ్రీజగ న దంబఁగొలుతు.

5

సరస్వతిస్తుతి.

చ. తనపతిచెంతఁజేరి వితి న తప్రమదప్రదమావిపంచికా

స్వనమలరారరాగముల న సస్వరయుక్తిఁబఠించి మూర్ఛనా

కనదురుశబ్దకౌరవము న గన్పడమేలములన్ బొదల్చునా

ననరుహయోని రాణిశుక న వాణిపురాణి భజింతునిచ్చేలున్.

6

విఘ్నేశ్వరస్తుతి, త్రిప్రాసము.

మ. గణనాథున్ మదగంధలుబ్ధమధుపా న క్రాంతేభరాడ్వక్త్రుగో

గణనాథాశ్వతనూజున ప్రతిమ వి న ఘ్నధ్వంతభానున్ మరు

ద్గణనాధార్చిత పాదపీఠశ్రుతివి న ద్యావేదితున్ వాతభు

గ్గణనాథ ప్రథితోపవీతుఁగొలుతున్ న గళ్యాణగర్భస్తుతున్

7

హనుమస్తుతి.

సీ. తన శైశవహరిత్వరమునకలయరుణబింబంబొకయరుణబింబంబ గాగ

తనమహాబలగుణో న ద్ధృతికలారణి మార్గంబొకతరణి మార్గంబుగాగ

తనఘనవిస్రంభరమునకల సురసజసంభణ మొకసురసజృంభణముగాగ

తనవచోమృతవర్షమునకలరామమానస మొకరామమానసముగాగ

తే-గీ. ననమకరుణాసుధారస న ప్రసరమస్యణ

భసల నిరసననుండరో శ్రీ ల్లసితనయన
విస్యమరకటాక్షములు నలు శ్రీ దేసలబర్వ
శ్రితతతులబ్రోచు హనుమంతు శ్రీ మతినుతింతు.

8

శంకరాచార్యస్తుతి.

శా. విద్వద్వందితుఁడౌగ మార్థకృతసం శ్రీ విత్ప్రోక్త భాష్యాదిసం
పద్విభాజితమానసుం డఖిలస శ్రీ న్నాన్యప్రభావాధికుం
డద్వైతార్థవపూర్ణిమామృత కరుం శ్రీ డై యొస్సశర్వాంశజాం
చద్వేషుఁ భజియింతు నిచ్ఛేలుమదిఁ శ్రీ త్కృశంకరుఁ శంకరుఁ. 9

గురుస్తుతి.

ఉ. వేమరుభ క్తిఁగొల్చెదఁ బ శ్రీ విత్ర చరిత్రునుపాత్రుమద్గురు
స్వామినితత్వ మార్గగవి శ్రీ చారపరాయణు ము క్తికారణుఁ
తామసచిత్త మోహఘన శ్రీ తామసభేద సరోజమిత్రుదా
శ్వేములపావనాన్వయస శ్రీ రిత్వతిచంద్రుని లక్ష్మణేంద్రునిఁ 10
సంస్కృతకవిస్తుతి.

పంచపాదీసీసము, శ్రీ మాలంకారము.

సీ. నెవనివాక్పాఞ్శమంశబెటిగించె ముందుగా శ్రీరామకథలెల్లరీతిగాగ
నెవనివాగ్వృష్టి చెన్నెటిగించె శ్రుతిశబ్ద బీజాళికంకుర శ్రీ బ్రాజగాగ
నెవనివాఙ్మధురిమ శ్రీ యెటిగించెరఘువీరునకు నపవ్యాకరణజ్ఞగాగ
నెవనిదిన్యకవిత్వశ్రమెటిగించెనాటకఘటనాపటుత్వము శ్రీ త్కటముగా
నెవనివిద్యాపణంశబెటిగించెభువనేశ్వరినిత్వమేవాహ మంశచనుటగాగ.
తే.గీ. నెవనికృతికలి నుడివెనుశ్రుత్ప్రమోగాగ
నెవనినుతిఁజేసె మిహిరుని శ్రీ హితునిగాగ
జోకఁదత్కవులనుతింతు శ్రీ నాకుభవుని
వ్యాసు, హనుమంతు భవభూతి శ్రీ ననఘుకాళి
దాసు శ్రీహర్షణు మయూరు శ్రీ తత్వధీరు. 11

ఆంధ్రకవిస్తుతి.

సీ. వాగనుశాసనుశ్రీవాగ్విలాసముఁ గుండలీంద్రుగూఢపదవి శ్రీ స్తంద్రదైవ భ

నముఁబ్రబంధపర మేశ్వరుఁడసాదత్వముసోముక శావాప్తిభీముపాఠి
 గుణముభాస్కరుకాంతిగుప్తియు శ్రీనాథకవిరసపోషణగణుతినహజ
 వాండిత్యకవివర్యుఁ డభావౌక్తిమలయమారుతుని మాధుర్యశైరీత్యత
 తే-గీ.వరపువేంకటపతియర్థ ర బలముపెద్ద [యుగణప.
 నార్యునౌదార్యతయుఁదాతరీయార్యసుకవి
 హావవృష్టియుఁగాకునూ ర ర్యప్వకవి వి
 శేషలక్షణవృత్తసు ర స్థితినుతింతు. 12

కర్తృవిజ్ఞప్తి.

క. ఆరయఁ దత్త్వండంబుల,దారచితేజమిడుపార ర దముక్తియనన్
 త్కారితమగునీకబ్బము,ధీరులుగరువమునగననఁ ర తింతునుభక్తి. 13
 కుకవినుతి.

క. భూమిం బండితవరులను, బౌమరులుగఁబౌమరులనుఁ ర బండితులుంగా
 నేమింపుచునాత్మస్తుతి,కామముపరనిందసేయురీఘనులనుతింతు. 14
 వ. అని యిష్టదేవతావందనంబును, సుకవినికర నమస్కృతియును, సర్వ
 సుజన విజ్ఞప్తియును, కుకవినుతియును, గావించిమదియాన్వయ ప్రభు
 తావిశేషాభివర్ణ నాయత్తచిత్తంబున నన్తద్వంశ ప్రశంసమంబభిన
 యించెద. 15

కర్తృవంశావతారము.

ఉ. శ్రీమహిత ప్రభావమునఁ ర జన్మయుడై జగదేశరక్షణ
 సేమగుణాభిరాముఁడయిరక్షిరపయోధివసించిదేవచిం
 తామణియైచరాచరవి ర తానమయాకృతి గాంచిమించునా
 స్వామిసునాభికంజమున ర స్రష్టసముద్భవమొందెబొందుగ. 16
 క. ఆపద్భజముఖమునన, ద్వాపరారులువిమలమతులుఁబ్రహ్మఋషుల్ ని
 ర్లేపకులఖిలతపోని, పాపరులుద్భవిలిరధిక ర సాత్వికులగుచు. 17
 ఉ. ధన్యచరిత్రులై పరగు ర దద్దృషిపుంగవులందుదేవతా
 మాన్యుఁడు దివ్యయోగబల ర మండిత పండిత వందితుఁడుకాం
 డిన్యుఁడ ఖండతేజుఁడు తృ ర ణీకృతకిల్బిషుడై మహతపో

- ధన్యతనో వై మహానిజనరతా భినుతాస్థలితాత్తలత్వైః . 18
- శా. ఆకాండిన్యమహాముని ప్రవరగో ర త్రాంభోనిధిశీతభా
న్వాకారంబున సత్కళాభిషినుతం ర బై వైదికాచారసు
శ్రీకంబై తెలగాణికాహ్వయముచే ర జెన్నుందునిర్దోషత
జోకణమద్దులపల్లి వంశమఘరాశ్యున్మూలనోత్తాలమై. 19
- క. ఆవంశంబునబొడమెను, శ్రీవరసేవాభిషినుత ర శీలుడుపరవి
ద్యావద్భిష్టుండుమనీ, పావిజితఫణిశుడొప్పె ర జయకృష్ణుడనన్ . 20
- సీ. అతడన్ని భంగులరనొన్నత్యమువహించిభూసురసభలసంపూజ్యుడయ్యె
యైనరపాలకారీస్థానంబులజయించి బహుళబహూకృతిరభ్రాజయయ్యె
యైయాత్మతనుపోషణార్థమైగుణమణిపేరమాంబను బ్రేమరబెడ్డియయ్యె
యైనర్వసుఖసంప ర దభివృద్ధిధర్మప్రవృత్తి సంతతకృతరకృత్యుడయ్యె
ఆ. యైవినీతియుక్తు ర నసమానవిద్వాంసు
రఘుపతినిభసత్వ ర రాజితాత్మ
నఘవిదూరునన్య ర యానందభరితుని
రఘుపతీంద్రుగనియె ర మఘవసదృశు. 21
- క. ఆగుణిసతతాతిధ్య, భ్యాగతపూజానురక్తు ర డై పుడమినిదా
ధీగణ్యవేత్సకత్వత, నాగురుధిగణావి శేషుడనజెలుపుండన్ . 22
- మ. ఘనుడై త్కౌవలయావృతస్ఫుటసమా ర ఖ్యమించి ప్రాంచ త్తపో
ధనవిబ్రాజితలక్ష్మమాంబయనుకాంర త్తదాదగదానుగై
కొనివిద్యాపదపట్టభద్రుడయియ ర క్రోధాత్ములన్ సత్యవ
ర్తనులన్ జెంచయశాస్త్రి సుబ్బయలమోరదంబొప్పగించెడమిన్ .
- క. ఆపుత్రయుగంబునజతు, రోపాయుడఖండసద్గురోపేతలస
చ్చాపానుగ్రహదత్తౌ, భ్యాపకుడగుచెంచయార్యుడలరెనుఘనుడై .

పంచపాది.

తే-గీ. అమృహాత్ముడు బ్రహ్మచ ర ర్యాశ్రమమున
సకలవిద్యలు నేరిచి ర సభ్యుడై గృ
హస్థవిధులెల్ల నలుపడ్రబే ర మాతిరేక

యైనపిచ్చమనుద్యాహామైచెలంగి
సుతులగ నెమువ్వురఘునయ శ శోభరితుల.

25

వ. వారెవరన.

26

చ. నిరుపమునత్యశీలుడతి శ నిర్మలమానసుడంగజాతసుం
దర పురుషాగ్రగణ్యుడుశ్రీత భ్రమరాంబురుహుండుజ్ఞాన వి
స్తరణుడువేంకటేశ్వరప శ దస్తుతిపాత్రహృదంతరుండువా
క్సరసుడువేంకటప్పయరశసజ్ఞుడనన్ జెలువైందెధారణిన్ . 27

క. సన్నియతమానసుడుబుధ, సన్నతశీలుండుబ్రహ్మ శచర్యాశ్రమసుం
పన్నండురక్షితనతా, పన్నుడు రఘుపతిజెలంగెశ్రీబ్రహ్మణ్యుండై . 28

సీ. తనమృదుకవితావి శ ధానంబుసుప్రబంధానీకరత్నరశత్నాకరంబు
తనదానధారావిర తానంబుయాచకచాతకాంబుదముక్త శ జలకణాళి
తనమోహనాంగసౌం శ దర్శనంబువిరహిణీయో
మాచకోరచం శ ద్రోదయంబు
తనభూనభోంతరే శ ద్ధయశోవి శేషణంబుప్పదిక్కామిసీ శ హరిసమితి
తే. గాగ్రజెలువైందెనిజకావ్య శ కల్పనాతి
శయనధాన్యబహుకృత శ శస్తవస్త్ర
భూషణాలంక్రియాదివి శ విశేషణుండు
అనుపముండు వేంకటసుబ్బ శ యాహ్వాయుండు. 29

సీ. అందగ్రజుడువేంకటప్పయార్యవరేణ్యుడధికి పాండిత్యుడై కయతిశయిల్లి
క్షుచునుపరోపకారములొనర్పగగ్రహస్థాశ్రమమతిశయశ్రమాకతమున
దార్ద్రములాన్వయోదధిపూర్ణ చంద్రుడౌ
నప్పయార్యతనూజశయైజెలంగు
పరమపతివ్రతా శ తరుణిసరస్వతమ్మనుగొని విభవసంరక్షన్నుడగుచు
తే. గీ. రఘుపతి సుధీశుననుగురుశ్రీబ్రహ్మనామ
ధేయధరుసుబ్బరాములశ్రీశీయుతలగు
సుతలనిరువురవేంకట శ సుబ్బమాంబ
లలిత గుణవేంకటహనుమాం శ బలనుగాంచె. 30

తే-గీ. మత్కనిష్టపితృండుధీ ర మంతుడనగ
పెలయువేంకటసుబ్బయ ర విభుడుకూర్చి
సుందరమబత్తి గాఁగొని ర సుఖవిశేషు
డగు మననుస్వీకృతకుమారరనిగ్రహించె.

3

వ. ఇట్లొప్పుచు భగవత్కృపాతిశయంబున దినదిన ప్రవర్ధమానుండనై
యుండుటయు.

32

శా. శుండాలావనపాదపద్మనత దీ ర యుండార్యసంభావనా
ఖండుండ్లై తగుపోతరాజకులుండొ ర కామేశ్వరాఖ్యుండుశ్రీః
నిండొ సత్వగుణప్రధానుండగుచు ర వేమూరివంశబ్ధిచం
ద్రుండొ వేంకటసుబ్బయాఖ్యసచివుం ర మున్మిత్రులై యొప్పెడున్. 33

క. క్షీరమునీరమునంగల, కూరిమిరాయంచచేతఁగోల్పోఁడగిని
స్సారమగుఁగాని చూవి, స్తారహితోన్నతిఁగదల్చఁదరమానెభువిన్. 34

సీ. నిత్యనైమిత్తిక ర కృత్యముల్ దీరిచి దేవగోబ్రహ్మణ ర సేవఁజేసి
కొంతనట్టుపురాణరగోష్ఠిఁగాలముపుచ్చిమద్యాన్తికములసరస్వతినొనర్చి
విన్నకొండపురిని ర విలసిల్లుతాలూకు సభకుతాకికకార్య ర సరణి కేగి
సాయంతనంబున ర సరససంగీతప్రసంగసంగతి ప్రభం ర జనతనూజు

తే. గీ. భవనమునఁజేరి యచ్చటఁ ర బ్రబలభక్తి
యుక్తిసాహిత్యగాన ప్రయక్ష్మబంధ
బంధురములగు భజనలు ర బలపియెల్ల
కాలయారీతివేడ్కల ర గడుపుచుండ.

35

సీ. ధాతరెండనపరాత్థమునందు స్వేతవరాహకల్పాహోభిరరామసమయ
మహితవైవస్వత ర మన్వంతరంబునకలియుగాదిమపాద ర కాలకలిత
చాంద్రమానంబునర శాలినాహనశ కాబ్దంబులశశి నేత్రనసుమ్యగాంక
సంఖ్యలగుల (1821) వికారిసంవత్సరంబున నుత్తిరాయనమునరనొప్ప

తే-గీ. ఋతువుననుజ్యేష్ఠమాసంబురకృష్ణపక్ష

[[గ్రీష్మ.

మునదశమి భాస్కరునివార ర ముననుభరణి.

సాధనాఖ్యతారనుగర్భరసాక్షిపశ్య

- మాదికేగెడుశుభసమ శ యంబునందు. 36
- క. వారలఁగూడిమనోజ్ఞ విహారంబుగఁగొంతదూరశ్రమరుగుదుమని వి
స్తారసరసప్రశంసలు, దేరగఁగుతుకమునఁబయలుశ్రదేరగ మాలోక. 37
- ఉ. ధీవరులార కొంతమతి శ దేరషికారికిఁబోదమయ్యయా
నావరుణాశ కేగనట శ నర్కుఁడుగుంకు నవాచికేగరో
షావృతశ్రార్థదేవుడెన శ జక్కులరాదె సయేకపింగళా
ఖ్యావనదక్షమౌటనిటు శ గాదటుగాదటుగాదుప్రాచిక్తె. 38
- వ. అని యనేకప్రకారంబుల విహితవాక్యంబులం దర్శింపు కొనుచుఁబ్ర
గ్భాగంబునకరుగందలంచితద్రాజమార్గంబునంజనుచుండ వారలంగాం
చినే నతికుతుక కలితమతినై కవితాప్రశంస భాషణోల్లాసమానసుండనై
- చ. హరిమయమైసెలంగుజగ శ మజ్జగమందున గల్లుమానమౌ
త్కరమునకెల్లముక్తిఫల శ దంబగుదివ్యపథంబుశ్రీమనో
హరుభజనానుకీర్తనము శ యాహరికీర్తనకాలవాలమై
పరగుఁ గవిత్వమాకవిత శ పాపవిమోచన మెల్లభంగులక. 40
- క. దివ్యతరసుఖనిధానం, బవ్యయనంపత్ప్రదాయి శ యఖిలవిబుధసం
సేవ్యమువిశ్వశ్రేయః, కావ్యమృనిశుతులుబల్కు శ గాభువివినమే. 41
- చ. మహిఁగలనప్తసంతతుల శ మానితమైసకలార్థదాతయై
బహుళయశో విశాలమయి శ సాపనివారణ కారణంబునై
యిహపరసాధనంబులకు శ నిష్క్రగుచున్ నరునెల్లడకమహా
మహునిగసేయునట్టిఘన శ మార్గముకావ్యమెయెన్నిభంగులక. 42
- క. అనిమనవిసేయ వారలు, విని పరమానంద కలిత శ విశదాత్మకులై
ననుఁగాంచిబల్కిరీవిధ,ముననతిమృదుమధురవాక్య శ ములనాతోడక
- ఉ. మాపతిప్రాపులేకఁదర శ మా? పరమా దరమానసాంచితుఁ
డై పటుశబ్దభావరచ శ నావచనాతతసత్కృతిన్విని
క్షేపమటంచునెంచిధృతి శ చేమతి చేర్చి యొనర్చిరేని స
త్తాపరతంత్ర కృదసప శ దాస్పదమాఁగదకబృమల్లినక. 44
- వ. అనిబల్కిన నేనునుసంతసింపుచు. 45

తే-గీ. కవితరెండు తెఱంగులై శ్రకాలుచుండు
 నిలనుసంగీతసాహిత్య శ్రములననందు
 నఖిలజనహృద్యమవ్యయ శ్రమధికమగుచు
 సాహితీకృతివరలుని శ్రస్తందగతిని.

46

వ. ఎట్లనిన.

మ. మునుసాహిత్య నిదానగాన ఘనస శ్రమోదజ్ఞసంప్రోతకా
 వ్యనికాయంబుల సాహితీకృతులువిశ్వాతంబుయొప్పుధా
 త్రినిసంగీత లసత్ప్రబంధములుతృప్తింగూర్పవెంతేనిఁగా
 వునసాహిత్యముకో విదాభరణమై శ్రమోల్పాందు లోకత్రయిన్.

47

క. మతినిట్లు దలచుచునుది,వ్యతరంబుగ శరధిశయనుడగుశ్రీహరికం
 కితముగనునాంధ్రసంస్కృత, యుతకృతిబహుమతిగఁ జేయ శ్రమద్యు
 క్తుడనై.

48

వ. ఉన్నవాడఁగాన.

49

ఉ. సర్వజనానుకూలనుఘ శ్రమహరణంబుఁదిలోకపావనా
 ఖర్యబలోర్వరా రమణ శ్రమకారణసచ్చరితప్రకాశమున్
 దుర్వహవర్ణ నానిచయ శ్రతోపము కేశవ విస్ఫురత్కథా
 దూర్వహకావ్యకల్పనము శ్రమోద్బుధురీతి నెఱుంగఁ దెల్పుడీ.

50

తే-గీ. అనుటయును దరహాసనాస్య శ్రమగుచుయుష్క
 దభిమతముజ న్నపావన శ్రమదిఘటిల్లు
 పథమెఱింగింతు మిపుడుసరద్భావ్యనీమ
 ప్రకటమద్దులపలిగురు శ్రమప్రహనామ.

51

సీ. మున్నుతేతాయుగశ్రమనభీమముఖ పాలి
 తంబై విదర్భాపురంబనంగ
 పాలుపొందిదమయంతిపుట్టువుచోటయి
 ద్వాపారమునభీష్మశ్రమభూపముఖుల
 చేబ్రోవఁబడికీర్తిరచెన్నొందికుండిన
 మనుషేర విభవవిశ్వాతమగుచు

కృష్ణుండుచెద్యులఁగెడపిభీష్మకపుత్రిఁ
గైకొన్నస్థలమయిరకలియుగమున
చతురంగబల సమరన్వితులగు వివిధభూ
ధవులచేతను బ్రభుత్వంబు వడసి.

తే-గీ. మలయ వింధ్యాద్రిమధ్యభూమండలమున
దనరురాష్ట్రంబులకురాజు ధానియగుచు
విపులతరభూతిచేఁగొండర వీడనంగ
బరిడవిల్లను నొకదివ్యర పురవరంబు.

52

క. ఆపురవర మేలినధర, గోపులచరితములుకాలర నిర్ణయములు సం
దీపింపఁజేయుకబ్బము, జూపట్టను వచనరూప ర శుభగంబగుచున్. 53

సీ. ఏరసికులకులరసారసాటవి సూర్యుడనగ శ్రీభాస్కరుఁడాదియయ్యె
నేధీరవరులదానాధార కరశాఖల లఘుద్విజాళికి ర ఫలములొసగె
నేప్రాజ్ఞవరులమంత్రప్రభావార్కుచేనరితమోదశనుఁడై యధిపుడలరె
నేకోవిదులసుమనోకాశలతస శీకృతమౌచుమాధుక ర రతతియొప్పె

తే-గీ. నట్టిభవ్యులుతిమ్మపురరాగ్రహార
పతులు నందవరీకులు ర భాస్కరుని స
దన్వధుజులు శీతారామ ర యాహ్వాదయుండు
రాజితయశుండుగోపాల ర రాయఘనుఁడు.

54

సంచపాది.

తే-గీ. వారలత్యంత కృపచెలు ర వారదీని
నొసగిపద్యప్రబంధమై ర యొసగునట్లు
సేయుటొప్పనుటయునట్లు ర సేయుధీరు
నరయగఁ దలంపదొరకితీ ర యవసరమున
వెదకులతపాదముల్ బాకు రవిధముతోప.

55

చ. చిరతరసత్కృత్ మునురరచించిన కావ్యములన్ జరితముల్
బరపిరికానికాలగతి ర వ్రాయమివాని నెఱుంగనెందు దు
స్తరమికఁగొండవీటిచరి ర తంబును కబ్బముకాలసంఖ్య భా

సురచుగునట్లుగూర్చి మధురసూదనుకంకితమియగాఁడగుఁ. 56

వ. అని యిట్లనేకవిధంబుల సునీతివాక్యంబుల నుపన్యసింపుచుఁ దద్దగ్గం
దంబు నొసంగిన నేనును నమంచానందకందళితాంతరంగుండనై మదీ
య జన్మసాఫల్యప్రదంబుని దలంపుచు తత్ప్రబంధ సృజనాభిలాషచే
నానందాద్భుతంబులు మనంబునఁ బెనంగొన శ్రీయఃపతికి నా నాపూ
ర్వకంబుగా పునః పునః ప్రణామంబు లాచరింపుచు సమస్త మిత్ర
రత్నంబు లిరుగడలనరు దేరనే తత్కృతినాథ సందర్శనోత్సాహంబున
నాతని మందిరంబునకుం జన నుద్యమింపుచు సకలవస్తు సంతానంబు
లంబూని బయలువెడలి. 57

సీ. చతురర్ణ వాన్యతారతమహీసుండలాం చితమేరుగిర్యవారచీదిశాస్థ
కావేరికృష్ణాపరగాద్వయాంతరగత ప్రస్తాయమానాభిశస్తదేశ
మునద్రదిలింగక్షేత్రమునశ్రీగిరీశాన్య దిశఁగొండవీటిప్రతీచిభాగ
భూమిఁజేజెల్ల కరపోతీశ్వరస్థలా స్తోకదక్షిణాం రిక్షోణిబాసఁగు

తే-గీ. గుండికానిమ్మగో త్తరగోత్రనొక్క

కోసుదవ్యునఁజెన్నొందురకులధరంబు

జలజవిలసితకాసారసంయుతంబు

కిల్బిషహరంబుశ్రీశ్రుతగిరివరంబు. 58

చ. మునుహరిరాముఁడై విపినరముల్ జరియింపు నెడన్ సతిఁజూత
ననుఁడటుచోరుఁడై కొనిచరన్ దిగులొంది మహాటవుల్ గనుం
గొని తనపత్నిగానకనురగుంచుచువార్త జటాయువైష్పనీ
ఘనగిరిఁజెప్పగావినినరకారణతన్ ద్రిజగద్ధితంబుగన్. 59

క. శ్రీశ్రుతశై లంబనభువి, విశ్రుతనిఖిలాగమాంతరవేత్పరమహం
సాశ్రమయుతఋషిబృంద కృ, తాశ్రమమై పరిధవిల్లురనభంకపమై.

వ. మఱియును తెలుంగునవిన్న కొండనాగసర్వజనవినుతంబై మున్ను
రాఘవుండు దశగ్రీవుండు నిమి సీతామహాదేవింగొని పుష్పకారూ
ఢుండై సానుజబంధుమిత్ర పురోహిత ప్రముఖుండై నిజపురంబున
కరుదేరుచు తద్దశానన హనన ప్రతిపాదకంబగు బ్రహ్మహత్యాపహరం

ఋగ సేతుప్రభృతి అయోధ్యాధ్యాపర్యంతంబు శివప్రతిష్ఠ లొనరించుచు
నిక్కుధరంబున శీతా రామలక్ష్మణ భరతశత్రుఘ్న నామంబుల నభి
రామంబులగు విమలకమల కమలవిలసిత కాసారంబుల సృజించి
యచట శ్రీరామలింగాభిదానంబున నొక్కలింగంబును బ్రతిష్ఠించు
కతంబున నీశైలం బతిపవిత్రంబై మహనీయ నివాసయోగ్యంబై
కైలాసంబు ననుకరించియుండెఁ దత్కుధరప్రాంతంబునందు. 61

శ్రుతగిరిపురవర్ణనము క్రమాలంకారం.

సీ. బడబాసలంబునరభంగగబుగాకున్న నీరధిసమతవర్ణింపవచ్చు
ద్వారబంధురమాచుఁదనరినచోఁ జక్రవాళంబెనయనితోరల్పంగవచ్చు
శిలల చేనందంబున సెడకయుండినరౌప్య కనకాగములనెనరయనగవచ్చు
అనలాహుతముగాక రయలరినచోఁఖాండ వంబుతుల్యంఁనిరలక వచ్చు

తే-గీ. ననఁ దనరుపరిఘావరణాలయోప

వనయుతంబలకాపురవై భవంబు

సకలపండితసాండితీరప్రకటితంబు

సురుచిరజనంబు శ్రుతగిరిపురవరంబు.

62

వ. ఇట్లు విలసిల్లుచు భువనైకవిరాజమానా పూర్వదేవప్రతిష్ఠాపనంబును
యనర్గళిదుర్గ మదుర్గాభిరక్షితంబును మరుత్తనయ పాలితాష్ట దిగ్బంధ
బంధురంబును త్రిశూలి వాలావాల విశాలసాల పరివృతంబును రా
యని భాస్కరామాత్య ప్రముఖదేశముఖ పరిపాలితంబును ఆఖండ
మహిమండల మండనాహీనైశ్వర్యనిధానంబునునై యొప్పనప్పరంబు
నివాసయోగ్యంబుగానెంచి యందఘటిత ఘటనాచాతురీ ధురీణుండై
యింద్రసీల ఖచిత సోపాన మాక్తిక మాలా లంకృత ద్వారబంధ
చంద్రకాంతాస్థగితకుడ్య మరకత ఖచితకుట్టిమ పుష్యరాగవిలేర్చికా
ధిక సుందరంబగు మందిరంబున నమందానందంబున శీతాలక్ష్మణు
లిరుగెలం కులంగొలువ దక్షిణాభిముఖుండై యనర్ఘ్య మణిబాసమా
నంబగు నివ్యసింహాసనంబున నిండోలగంబుండు పుండరీకాక్షునకు దం
డప్రణామంబు లొనర్చుచునే తద్వృత్తాంతము నద్దేవునకు మనవియొన

రించి గురు పురోహిత విధ్వంసములచే నాజ్ఞగై కొని శ్రీమత్కొండ
వీటిచరిత్రనానుక ప్రశస్తంబగు కావ్యంబు గద్యపద్యరూపకంబున
నాశ్వాసచతుష్టయంబున శాలివాహన శకవర్ష మాసాదికాలనిర్ణయం
బులు దీపింప పాపవిమోచనంబుగా నొనరింపఁ గృతప్రారంభుండనై .

షష్ఠ్యంతములు.

- క. ఏతాదృగ్విపులయశో, వేతునకున్నిఖల దితిజరపుధులవనీని
ర్థూతకృతవీతిహోత్రున, కాతతధరణీసుతాసుఖాత్తాత్తునకున్. 64
- క. దాతకుసకలాగమ ని, ర్థాతకు నిజభక్తబృంద ర రాజత్సుఖసం
ధాతకు సమస్తలోక, త్రాతకు నేతకు విధాతృ ర తాతకుపరికిన్. 65
- క. పుణ్యజనని కరనిరత శ, రణ్యల సన్నద్దులపాద ర రాజేవునకున్
పుణ్యజన వీరవం శా, రణ్యకుఠారునకు భూమి ర రానూపతికిన్. 66

ఏకసమాసం.

- క. స్రష్టృఘనాయన కేశవి, శిష్టామర దైత్యమాని ర శిష్టధ్యేయో
త్కృష్టప్రభావ సంభరి, తాష్టాక్షర మంత్రమంది ర రాంతస్తునకున్.

చతుష్పాదకందము.

- క. వననిలయ మానిజనతా, వననిలయాయ తదయాప్ర ర వాహాదధికిన్
వననిలయమకరహరునకు, వననిలయమృగేంద్రమనుజరవహ నాత్తునకున్.
- క. శ్రుతభూభృ త్పురమధ్య, స్థితఘనతర చక్రపాణి ర శ్రీనాగేశాం
చితభర్త నివేశా నా, రతయుత కోదండరామ ర రాజేంద్రునకున్. 69
- వ. సమర్పణంబుగా నాయొనర్పంబూనిన దురితలతాలవిత్తంబగు కొండ
వీటిచరిత్రంబునకు కథావిధానం బెట్టిదనిన. 70

కథాప్రారంభము.

ఇంద్రుడు నారదునితో కథాప్రస్తావనసేయుట.

- సీ. వదనాంబురుహమధు ర పానసమాయత చంచరీకారావరసంభ్రమంబు
ఓష్టపల్ల వదంశ ర నోద్యుక్తకోకిలా శ్రాంతప్రియోద్గీత ర సమ్మతంబుఁ
ఘనబాహు బినలతారగ్ర సనధావన పరివృతరాజహంసప్రవేశనంబుఁ
పాదసమ్మిళిత రోరప్యవికారమంజీర ఫణివిభ్రమోచ్చలరద్భ్రహ్మణంబు

తే-గీ. నవసుఖ శ్రుతిగీతాభి ర నయసునర్త
 నయుత సమగతి వీణాది ర నాదపణవ
 శబ్దగతతాళ గాణిక్య ర సరసగాన
 శస్త్ర రంభాదికంబగు ర శక్రకుసభను.

71

సీ. ఒకముఖంబునభటశ్రవకరంబతిస్ఫుటప్రాగల్భ్యతః రాకురబలుకు చుండ
 నొకయోరసముదార ర హుంకారకరధీరశూరులుబారులురీరియుండ
 నొకమ్రాలరసమేళనకవీంస్రులతిసాంద్రవివిధవిద్యాగోష్ఠీదవిలియుండ
 నొకచెంతవేదాంత ర సుకరాంతరాత్మగ
 స్వాంతయోగులుతత్వ ర మరయుచుండ

తే-గీ. నిరుగడలఁ జామరమ్ముల ర చ్చరలువీవ
 నందితానంద మానీంద్ర ర బృందములును
 దివ్యయజ్ఞాదికములు మూర్తీ ర భవించి
 కొలువగ హరిపురోమజా ర కలితుండగుచు.

72

మ. జ్వలదుత్తుంగసువర్ణ నిర్మితమణీర సప్రపోతసింహాసనా
 భిలనన్తస్తకవజ్ర కీలితరుచి ర ప్రేంఖత్కీర్తిటాగ్ర్యని
 స్తులతేజం బెసగంగ నిండుకొలువై ర స్తుత్యస్థితింగ్రాలుచోఁ
 గలహాశుండగు నారదుండపుడురాగ వారితోనిట్లనన్.

73

ఉ. ఓమునివర్యతా వకమృ రదూక్తిసుధారస ధారలశ్రవ
 స్సీచులనింపఁ గోరిమిముఁ జేరితిధన్యుడనై తిగాన నీ
 భూమినిఁగొం డవీటిపుర ర భూపతివర్యులసచ్చరితముల్
 ప్రేమదలిర్పగా వినవలెంజెపుమాయ సమానవై ఖరిన్.

74

చ. అని కడుగారంబెసగ ర నన్నబ్రసన్నతఁ దోపనారదుం
 డనియె నుహేంద్రుతో నిటుల ర నంతవచింతను పూసకూర్పుగా
 వినుముమహత్త సత్యమది ర వీనులవిందుగనంద మొందనౌ
 వనదశరీర కేశవకృ ర పారస పూరపయస్సమృద్ధిచేన్.

75

చ. కలుగునుసర్వసశ్యచయ ర కారణ నీలశరీరధారి సిం
 ధులలిత మానితాంశుకమ ర నోహరకారిగిరి స్తనస్థలా

కలితవిహారిలోకభృద ర కల్మషసచ్చరితప్రచారిభూ
లలనచెలంగుఁ గూర్చుచు ర లద్విపఘోణి ఫణిప్రసారియై. 76

తే-గీ. అట్టి భూదేవతాకచార భ్యంతరాభి
లాలితనిచోళవక్షః ప్రసలంబమాన
వితతముక్తాసరోమధ్య రపతకనాయ
కమణియనభరతాభిఖ్య ర ఖండమొప్పు. 77

చ. కలదచట౯దురంతరిపు ర కంధరబంధన రాజక్షక్రమో
జ్వలకరపాశముఁ సకల ర జంతుసుఖప్రదకుంజ పుష్పకు
ట్టలఫలపల్లవచ్చదన ర మానితభూజవనీ ప్రదేశముఁ
జలధిసుతానివేశనము ర సమ్మతధర్మవిదర్భదేశముఁ. 78

కుండినవర్ణన.

సీ. శ్రీశైలకాశహార స్త్రీశద్రదాక్షిణ్యరామనామంబులఁ ప్రశస్త్రమైమెలంగు
లింగత్రయీమధ్య ర రంగమహీస్థల స్థితమైతగు తెనుంగు ర దేశమందు
కృష్ణాస్రవంతిద ర క్షీణమునయోజనత్రితయావధిస్తమై రచెన్ను మిగులు
గుంటూరునై ఋతిక్షోణీభాగమునముక్కోసుదవృన్దగడు ర వాసిమీ

తే-గీ. విన్నకొండకుఁ బ్రాగ్దిశరనున్నతముగ [ఁ
యోజనచతుష్టయంబుననొప్పుచుండు
నఖిలజంతునివాసగరహనయుతంబు
నుంధరనిభంబుకుండినరమహిధరంబు. 79

క. ఆకుధరంబాకాశము, దాఁకగఁబెరుగుటనుగిరివిరదాఁదనకాక్రీ
డాకృతిఁదాల్చెడునదియ,స్తోకోఁచయచటులకూటరశోభాభృతమై. 80

శేష.

వ. మఱియు నక్కుధరంబు సముత్తుంగ భృగుభంగసంగతంబగుట మక
రాలయంబును అనిమిషనికాయ్య పరిశోభితంబగుటనాకంబును బహు
శద్విజసమాకీర్ణంబగుట యజనవాటంబునున్యగాభిరామంబగుటఁజం
ద్రనుండలంబును, సుమనోఫలప్రాచుర్యంబగుటభగవత్ప్రసాదంబును
వివిధప్రతసమగ్రంబగుట వాహినీప్రకరంబును, విపులసువర్ణనవమణి

శిలాసంఘటితంబగుట గాజమకుటంబునుగగన గంగాలింగిత శృంగం
బగుట శివశీర్షంబునుననుకరించి. 81

ఉ. సత్పథవర్తనాంచితుఁడుసంతతసాధుజనౌఘవేష్టితుం
డుత్పటువాహినీవిభవృడుత్కలికాగమవిశ్రుతుండుభూ
భృత్పతిమౌళిసన్నిహితరపేశలపత్రుఁడుకుండినాచలా
భృత్పతిచెచ్చుమీఱుబలరభిద్యలనిగ్రహవిగ్రయంబునన్. 82

ఉ. ఆకుధరాగ్రసీమలమరహామునివర్యులు యోగసాధనా
స్తోకులమోఘమానసులరతుల్యపరాపరతత్వభోధదీ
క్షాకలితుల్ విరించి హరి ర శంకరపాదము లాత్మనిల్పిని
ర్వాక్కులరీతి నిశ్చలతరపంబొనరిం పుచునుండి రందఱున్. 83

వ. ఇట్లుబహుకాలంబువసించి తపంబొనరింపుచుండన మ్హూర్తివ్రయంబు
నుంగరుణించి మునులకుం బ్రత్యక్షంబగుటయు. 84

సీ. పటునిదాఘాతప ర పరితప్తచాతకం
బులు మబ్బుఁగనుగొన్న ర మోదమొప్ప
నవచంద్రికార్ది తరనాళీకములుభాస్క
రోదయద్యుతిఁగన్న రయొప్పగులుక
సతతదర్శిదపీ ర డితమానవౌఘంబు
పెన్నిధిఁగాంచిన ర ప్రియమెలర్ప
విపులక్షుచ్ఛోషిత ర విహగకిశోరముల్
తల్లిరాకలుగన్నరతమక మెసగ. 85

తే.గీ. మించుసంభ్రమమునసంయమివ్రజంబు
లధికభక్తిఁబ్రణామంబురలాచరించి
శీర్షవిన్యస్తహస్తులై రహర్ష మొదవ
కనులపండువుగాగ దర్యనమొనర్ప. 86

వ. అంతనామూర్తి త్రయంబునమ్మునుల సంగతికిం బొంగి మనోభీష్టంబు
లు దెలుపుడనుటయు.

క. పరిపరివిధములమౌనులు, హరిహరశతధృతులనుతుల ర నలరించిగిరిన్

చిరకాలముతారుండగఁ, గరుణింపుడువేరుకోర్కెగల్గ దుమదిలో. 87

వ. అనిన వినియమ్మా ర్థిత్రయంబుగరుణించి మునిన త్తములారా ! మీర
లు దేవాంశసంభవులై భూతలంబుననున్నవారు. మీతపోమహా
త్వంబున లోకంబుపవిత్రంబగుఁ, గొంతకాలంబీకుధరంబుపై తపంబు
సేయుచుండనలయు, నిచటికిసురసిద్ధసాధ్య యక్షగంధర్వ ప్రముఖులరు
దెంచుచుందు రీభూధరంబుమిగుల పుణ్యస్థలంబయి యనవర తర
మానివాసంబులగు పురంబులకు పురంబై బహురాజ పరిపాలనంబున
కొంతకాలంబుకుండి నాభిధానంబునను పిదప కొండవీటి నామంబు
నను ప్రసిద్ధంబై యుండు మీవలయునట్ల మామూ గ్త్యంశంబుల నీకు
ధరంబున వసింతుమని యానతిచ్చి తత్ప్రకారంబుగా సీపర్వతశిఖరం
బులు మూటియందును కించి త్వేత్వవర్ణ సమాకీర్ణంబగుదానిపై విష్ణుం
డు శ్రీబొల్లు మూరువేంకటేశ్వరాభి ధానంబునను, తదీశాన్యభాగ
శిఖరంబున నీశానుండు కైలాసరాయుండను పేరను, తత్సమీపంబు
నగల శిఖరంబునబ్రహ్మదేవుండ దృశ్యరూపంబునను, నిలిచి రుద్రదాల
యాంగణశిలాతలంబున రుద్రపాదంబనుదాని, నేకాలంబును, పొంగు
గ్రుంగులను, వర్ణ రౌచ్యంబులనుఁ గృష్ణోదకంబునుంబోలు నీరంబునం
బూరంబై యుండు నటుల నిజమహా త్వంబులనలరించి యదృశ్యు
లై రంత. 88

తే-గీ. సంయమిప్రకరంబతిరసంభ్రమమున
నాలయంబులని ర్థించిరయందుముగురు
మూర్తులనుభక్తినిల్పి సకముచితముగను
పూజగావింపుచుండి రేకప్రార్థనందు. 89

క. సురవిద్యాధరకిన్నర, గరుడోరగసిద్ధసాధ్యగంధర్వులనీ
గిరిపైఁదిమూర్తిపూజల, నురుభక్తినిసల్పవచ్చు ర చుందురువేడ్క. 90

వ. అట్టియెడలదేవకన్యకలు జలక్రిడాభిలాషాయత్తచిత్తంబుల మొత్తం
బులై వియత్తలంబునుండి వచ్చి శ్రీవేంకటేశ్వరస్థితశిఖ రాగ్నేయభా
గంబునంగల గురునాథపర్వతాగ్రంబునందు. 91

కన్యకల పుష్కరణివర్ణన.

సీ. వితతాంబుజాతసంగతమరం దాన్వాదనాజస్రమధుపగానాన్వితంబు
సంస్థలద్విచికారచన్యగాంకో పలని స్తంద్రసోపానరనిస్తులంబు
కచ్ఛపమీననక్రకుళీరముఖరాంబు జంతుసంతానవాసస్థలంబు
పవనకంపితలతాపతితకాసుమరజోపూరిత సురభిళరబుద్బుదంబు. 92

తే-గీ. నౌచుబకహంస చక్రవారకాదివిహగ

నివహనిస్వనని బిడమైరనిఖిల జంతు

జీవనాఘారముగను సృజించిరచట

కన్యకల పుష్కరణినాన్రగా లుచుండ.

వ. అందు.

93

జలక్రీడాభివర్ణన.

తే-గీ. వేలుపుంబువ్వుబోడులురవేడ్కలోప్ప

దినదినమునిత్యకృత్యముల్ రదీర్చికొనగ

నిక్కొలని కేగు దెంచితరన్నియతినిల్చి

వారి కేళినిఁ దేలుచురవారిలోన.

94

ఉ. సొమ్మసిలంగ నొండొరులురసూటిగఁజూచుచు నీటిలోపలన్

జిమ్మనగ్రోవులంజలమురజిమ్ముచుఁ గొందఱుస్వర్ణ పాత్రలన్

గ్రుమ్మిపయింబడన్ విసరురకొమ్మలుగొందఱు నాత్తలంబ్రమో

దమ్మనఁదమ్మలన్విరచిర తార్కొనిపువ్వులప్రేటులాడుచోన్.

95

ఉ. ఒక్క తెనీటఁదోఁగమఱియొక్క తెన కైముమీఱవెన్కగా

తెక్కలియై పురందమును రదృక్కులనంజనమట్లు వెట్టఁదా

మిక్కిలి విభ్రమంబెనగరమీననిభేక్షణనీదులాటలన్

దక్కగనూనిపట్టికొనిరదర్పమడంగముడుంగ జేసెడున్.

96

తే-గీ. అబలనొక్కర్తుఁగొందఱురహస్యరసము

పూర్తిగమొగంబునహరిద్రబూసినట్లు

సుమరజమలందిము తైంపురసాబగ్రబాలు

వ్రాయుగతిజల్లెజలబిందురవులకరముల.

97

తే-గీ. ఇట్లుసురసిద్ధసాద్యాదురలెల్లనిచట
నిత్యకృత్యముల్ దీర్చుచునీయతితోడ
వచ్చుచుండుకతంబునననుధకెల్ల
పావనంబయి యెప్పెననప్పర్వతంబు.

98

వ. మఱియు నపర్వతనివాసులగు సమ్మూర్తిత్రయంబును ఖేచరసంయమి
ప్రకరంబును రుద్రసాదాది, దివ్యస్థలంబులును, దర్శింపధరా వలయం
బునంగల మానవులెల్ల నరుదెంచిసేవింపుచు నీస్థలంబునఁగుం డినాభి
ధానంబున నొకపట్టణంబును నిర్మించికొనుటయు.

99

కుండినపురవర్ణనము.

చ. ధరణినిఁగౌశికుండు మునుదాతకుమాఱుగసృష్టిసేయుచో
వరగుణవోషముల్ జెలుపునవై ఖరిఁగంధిని ముందొనర్పఁదా
ప్రకుచిరనిర్మలత్వమధురప్రచురాంబువులిందుగూర్పనా
శరనిధిఁగెల్చెనాఁ బరిఘజానగు భంగమిశ్చత్తగంగయై.

100

నీ. పాతాళమునడాగిరీననుధమ్రావకయున్న శేషస్థితినియుద్ధిర సెప్పవచ్చు
పుణ్యజనారిచేబూన్కి నొందకయున్నఁ జక్రంబుతులయనిచాటవచ్చు
అచిరకాలస్థితంబయినశింషకయున్నఁ బరివేషమెనయనిబల్కవచ్చు
అతితమిప్రసనునద్యుశ్యదశనొందకయున్నఁ జక్రవాళముసరిసల్పవచ్చు

తే-గీ. ననజగద్ధితవై ఖరులలరుచుండు
చండతరభండనోద్దండకాండతుండి
పటుభటానేకవిక్రమకప్రాపకంబు
స్థిరమణిగణరుచిరంబునవరణవరము.

101

ధ్వని.

తే-గీ. క్రొమ్మెగులు చికురులు ఋక్షరకులముకంత
సరములులసన్నిటాలంబునచంద్రరేఖ
సాంధ్యరాగకాశ్చరచర్చలుదలిర్చు
కొమ్మలనఁబెంపలరుకోటకోన్తులలరు.

102

ఉ. కాపురముల్ సురాలయనికాయ్యచరద్గణికాంగనాళికె

దాపురముల్ ప్రభూతమణిరథామహిరణ్మయకేతుకోటికిన్
భూపురముల్ శిరోగృహసకమూహపతజ్జలయంత్రపాళికిన్
గోపురముల్ రహిన్ నెలయుగోపురచుంబనడంబనక్రియన్. 103

సీ. అచిరప్రభావి శేషచిరత్నరత్నసంచయసమృద్ధిపయోధిరసాధవీధి
అత్యున్నతోఽఛ్రయాశహంక్రియాక్రమితార్కశశిమండలనిరోదిసాధవీధి
ఆకాశమండలాశయతమండలనితభూరిసారచిత్రశిరోధిరసాధవీధి
విపులప్రతాపసంవృతవిద్విషచ్చిత్తసతతార్పితవ్యాధిసాధవీధి.

తే-గీ. వితతనిర్వృద్ధుమంఘుమాదద్భుతసుధూప
చంద్రకాంతోపలనిబద్ధశతకుంభ
జాలనుధ్యస్థలపురదర్యనకుతూహ
లాధిశచరత్సతీభోధిరసాధవీధి. 104

మ. తమసౌధాగ్రములన్ వసంతములనుగద్యత్తాళమాధుర్యగా
నమృదుస్వానములన్ దుషారజలయంత్రశ్రీలకేశాళిసం
భ్రమనంవాసిత దివ్యధూపములరాశిమల్ ప్రేమలంగ్రాలమే
ఘమహావ్యాప్తియటంచుచాతకములారకాశంబునం దాడెడున్. 105

సీ. కలకంఠమాధుర్యగనాన్వితంబౌటభూమిజాతాస్తోకభూతిగనుట
సముదితమగుపానరసునునోవజంబౌటబహళద్విజాళివిక్రభాజమగుట
తతశిలీమఖనమంగచితనిస్వనంబౌట నర్జనప్రముఖవిఖ్యాతమగుట
నవదివ్యఫలకలరనాకల్పకుజమౌట వరసర్వమంగళావ్యాప్తమగుట

తే-గీ.నర్తశాలాంబుజోదరనాకపవన

రాజితాయోధనతలభారతవినోద

సురతరపుమేళమహిమాభిరశోభితంబు

వైభవఘనంబునుద్యానరవనచయంబు. 106

సీ. నామవిశేషంబురనకుఁబాడబులెకానిగుణమునబాడబరకులులుకారు
నామవిశేషంబురనకుఁగుభృత్తులెకానినడవడినిగుభృదరస్వయులుకారు
నామవిశేషంబురనకుఁదృతీయులెకానినద్వృత్తికిఁదృతీయసమితికాదు
నామవిశేషంబురనకుఁ గాపులేకానివర్తనలోకాపురనారుకారు.

తే-గీ. నాగఁ దనరారునాల్గువర్ర ములుకల్లి
యధిక సంపత్ప్రకాశత ర నలరుదివ్య
నైఖరిభ్రాజితంబునరదై వ్యభవంబు
ఘనతరప్రాభవంబుకుంఠడినపురంబు.

107

పుష్పలావికావర్ణన.

సీ. జోమ! పండుకొనెదరసరసపు వెలఁబల్కు పండుకొందువిక జోమండనిమ్ము
ఇక బేరమాడ నేరలకు చమ్ములిటు దెమ్ముకరముగొనుసులభ రకరములగును
అటులనే గొనెననే ర నడిగెడునది చెప్పఁపడుగు నీకింకేమిరయ నసరంబొ
ఇంకేమికలదొనీరీవస్త్రమునుఁదీయమిటఁదీయనరగుమాఁకయిఁటిదాక
తే-గీ. నని యొకరికొకరు సరస ర మాడుచునెను

ముందురసికులు పండ్లమ్ము ర పువ్వుబోండ్లు
బేరమాడుచుఁ గొనునమ్ము ర వారివలెను
తిరుగుచుందురు వీధినరప్పరమునందు.

108

తే-గీ. ఈనగరివిదర్భకురాజ ర ధానిగాగ

ఒల పరాక్రమ వివశులై ర పరగినట్టి
పెక్కురాజులు నివసించి ర పెంపుదెంపు
గలిగిపాలిపుటయుఁ గొంత ర కాలమునకు.

109

భీమభూపాలునికథ.

భగవత్ప్రభు పరార్థ గర్భిత సీసము.

శ్రీచక్రవర్తినాఁడెలువారునెవ్వఁడు తతశంఖ బలముచేడనరునెవ్వ
డాశుగజాత సరమస్వీతుఁడెవ్వఁడు వ్యాళమర్దన కీర్తిరవరలునెవ్వ
డఖిలభూమిరమాహృదధిపతియెవ్వఁడు ప్రబలఘనాఘనరభ్రాజయెవ్వ
డిలచరామాకృతి ర నింపారు నెవ్వఁడు తరుణలబ్ధపతంగరథాముఁడెవ్వ

తే-గీ. డుజ్జ్వలానంతపదవిభూ ర త్యుదితుఁడెవ్వ

డహితమండల సూరుడన ర నలరునెవ్వ
డతఁడు భూవిష్ణు వనగనొ ర ప్పారుచుండు
భాసుర యశుండు భీమ ర భూపాలకుండు.

110

తే-గీ. అమృహఃపట్టణంబున శ కధిపుడగుచు
 ధర్మగుణవృద్ధిచేత భూతలమునెల్ల
 ధర్మగుణవృద్ధి దనరగా శ దండిమెరసి
 వెంపుమిగులంగఁ బుడమిఁ బోలింపుచుండి.

111

క. దమయంతియనెడుతనయను

దమదాంతదమనులునాగఁదనరెడుసుతులన్
 విమలచరిత్రుడుగాంచెను
 తునుఁదనుహృత్ప్రేమలెల్ల శ సంసిద్ధంపన్.

112

వ. అందు మందగమన జిత మద దంతియగు దమయంతి సంప్రాప్తయూవ
 నయగుటయు భీముండు కూతుంజూచి వెండ్లి సేయ సమకట్టి స్వమతో
 చితంబుగా స్వయంవరంబుసేయఁ గృతేనిశ్చయుండై వసంతకాలంబున
 నొక్కసుమూర్తంబు విచారించి తత్కాలంబునకు నిరీక్షింపుచుఁ బు
 రంబు విచిత్రతరంబుగా నలంకారంబుసేయించి చారులచేనివర్తిమా
 నంబు భూవలంబెల్లం దెల్లంబుగాఁ జూటననుపుటయు నివ్వార్తృతిలో
 కంబులం దెలియునటుల ప్రచురింపుటయును.

113

వసంతఋతువర్ణన.

ఉ. అంత నితాంత సమృద్ధహృదంతరుండౌచు వసంతుడప్పుడ
 త్యంత కుతూహలంబున స్వరయంవరవార్త నెఱింగి భీమభూ
 కాంతజ తన్ను మున్నుచనఁ శ గాంతునిగా వరియించు నంచునో
 స్వాంతగతాను రాగ పరివారయుతంబుగఁ బొల్చెనెంతయున్.

114

సీ. వనచరాద్యనుషమ శ వర్తనం బింపార ముఖరశిలీముఖ శ స్ఫురణభార
 పత్రిపత్రవిహార శ భానమింపలరారవితతమహాబలా శ ద్భృతముమీట
 కృష్ణాత్కద్యిజప్రియవచోన్నతి దేరసు మనఃఫలప్రాప్తిసాంపుడీర
 సకలాగమాంతవారసనలచేరసమూరపరమహంసాశ్రమాదరముగూర

తే-గీ. నొరులెవరుఁ గానకుండగ శ నుత్సవమున
 నూధపుడునూధవాకార శ మహిమదాల్చి
 వెడలెను స్వయంవరమహాభీవి వశుడగుచు

తరుణిభాతియెంతటివారిఁ ర దవులుగాదె.

115

సీ. తొంటివల్పులు విచ్చితోరంపుఁజేసి టమజ్జనంబాడి ర నిర్మలదుకూల
ములుగట్టిపసిఁడిసారములుదాల్చి చందనమందిసారభవస్తు కపులధరించి
నెఱికులుల్ దువ్వివరన్నెల కీల్జడనవచ్చిప్రకటసుగంధపుష్పములఁజెక్కి
కెంగేల వీడ్వంబురగీలించి పల్కారు సరసంబులాడెడు సఖయకరణే
తే.గీ. వసరమా దేవిమనమున ర వలపుమిగిలి

మాధవాగమనముననిర్మల విభూష

భూషితశరీరయగుచు విభూతి నెలయ

దలపు లూరంగ వరియింప ర నిలచెననగ.

116

క. తొలికారాకులు విదిలిచి, తొలకరి వానలను గ్రుంకి ర దుర్గవనంబుల్
లలిత కిసాలయ సుమనం, కలితములై తగెనసంతరకాలమహిమచేక.

చ. అదిగని సేతుహై మకుధరరాంతరభూపతులెల్ల వేగిరక
ముదితవరించునంచుఁ గడుమోదమునఁజతురంగవై భవా
స్పదులయిభేరి కాహళరవంబులదిక్కులుపిక్కటిల్లిన
ముదమున నేగుచుండిరి సరముజ్వల రూపగుణాభిజాత్యులై.

118

దమయంతి స్వయంవరవృత్తాంతము.

చ. రథములనెక్కి కొండలుఁ దురంగచయంబులనెక్కికొండలు
కుధరనిభంబులొసమదరకుంజరయూధములెక్కికొండలు
అధరితపుష్పకాంచిత విహాయసయాసములెక్కికొండలు
పృథివిపతుల్ ప్రధానపరివేష్టితులై యటకేగు చుండగ.

119

క. ఉర్విపతులం బలెభుని, బర్వులిడుచుఁ గొండలూర్ధ్వ ర పదమునజలజా
స్తార్వములు బర్వుగతినిసు, పర్వాణులు వెడలిరతివరవరియింపంగ.

వ. ఆసమయంబున.

121

సీ. కరిహరిఖురపుటీశుట్టనోద్ధూత పరాగంబువార్షికాభ్రంబుగాగ
రథనేమి ఘంటికాయుధ భృద్భటాహ్వనరావంబుదీర్ఘగర్జనముగాగ
ధ్వజభూరిరసచిత్రితపటయుగ్ధగధగల్ సాద్భుతచంచలాశ్చయగగా
తత్పురనారీవిరతానహస్తోత్క్లిష్టపత్పుమములు నీరకరణములుగాగ

తే-గీ. హరిణమదగంధహిమహారుకాభిసి క్త
 నృపతనుస్యూతచామరానీతవాత
 మతులసుఖకరమలయమూరీరుతముగాగ
 వర్షబుతురీతినాస్వయంరవరముబొల్చె.

122

వ. ఇట్లుచనుదెంచిన భూపాలక ప్రముఖంబులకు భీముండదురం జని సక
 లోపచారంబులఁ బురంబునకురావించి సకలమణి నికరంబులఁబ్రకటి
 తంబులగు చిత్రంపుబొమ్మలకిమ్ములగు కుడ్యంబులును గోమేధిక పుష్ప
 రాగప్రముఖోపల ఖచిత సింహాసనంబులును విచిత్రనిరదీపికాచయం
 బులును విమల చీనిచీనాంబరంబులరాజ్యలు వితాసంబులును రత్నము
 క్తాసల వ్రాత సంకలిత తోరణంబులును వివిధపట విశేషంబులునుం
 గలిగి మిగుల దివ్యాలంకృతంబైన సభాభవనంబునకుబిల్పించి యుచి
 తాసనాసీనులంజేసిన.

123

సభావర్ణనక్రమా లంకారము.

నీ.రాజేనరత్నముల్ ర రాజేనరత్నముల్ రమణీయతేజోవిరాజులగుట
 గురుబుధప్రముఖులుగురుబుధప్రముఖులుస్థిరదశంరతాసనాసీనులగుట
 సన్తార్గవ ర్తనుల్ సన్తార్గవ ర్తనుల్ సకలాగమపదానునరణులగుట
 నిగమపాలకముఖుల్ నిగమపాలకముఖుల్ శౌతనిష్ఠాతానుచారులగుట

తే-గీ. దుర్గమపయోధిదుర్గంబు ర ద్యుస్థలంబు
 కవిసభాస్థానభవనంబు ర దివియుఁబుణ్య
 జనపదముయజ్ఞవాటంబు ర సార్వభౌమ
 సముఖమునునాగద్రదాజ ర సభదలిర్ప.

124

వ. తదాస్థానంబునందు సకలదాతృసనాధుండగు భీమభూనాధుండు
 సఖిజనపరివేష్టితయైన దమయంతినిరావించి ప్రేమాతిరేకంబున సంక
 పీఠింజేర్చి సభాసదులంజూపుచు నిట్లనియె.

125

ఉ. వీరుధరాధినాథులతి ర వీరులుసత్యపథప్రవర్తనా
 చారులుసద్యశోధనవి ర శారదులంకృతిమారులుమహా

శూరులు నీ స్వయంవరముఁ ర జూడగ నిచ్చలుమెచ్చినచ్చియు
న్నారెడఁగోరినట్టిన్మనఁ నందనునిఁ నరియింపుకోమలీ. 126

దమయంతి నలునివరించుట.

వ. అని సమయోచితంబుగాఁబలికి వీడ్కొలిపిన నమ్మందయాన మందగ
మనంబున. 127

సీ. తరుణహృద్యేదనోర ధ్ధతిజూపుమరునిట్లు
చాపయిష్టినిగుడ్చురశరమనంగ
నుర్వీపహృదయాద్ధు ర లుస్పాంగభీమ పూ
ర్వగిరిపై వెడలుచం ర ద్రకశయనగ
నిరుపమశృంగార ర సరసాభినయకళా
ద్యుతవైనజంత్రపు ర బొమ్మయనగ
లోకవిభ్రమసమా ర లోకనాశ్చర్య కృ
ల్లలితస్థిరాంశుచం ర చలయనంగ.

తే.గీ. కనకమణిమయభూషణో ర త్కరముగ్రాల
బాలమ్రోలన్మ ర పాలకధాళివంశ
లీలలువచింపనిరుగడల్ ర గోలలిరువు
రుచ్చరింపంగవెడలెన ర త్యుత్సవమున. 128

ఉ. రాజులనద్యశోధనవి ర రాజులచారుతనుజ్వలోబ్జిసీ
రాజులరూపధూతరతి ర రాజులభూరివిభూతిజైత్రగో
రాజులశౌర్యధైర్యమృగ ర రాజులభక్తజనాననాంబికా
రాజులదానకర్ణశిబి ర రాజులరాజుల గాంచుచున్ దగన్. 129

మ. వరియింఁచెన్ జతురర్ణ వావృతధరా ర వామేక్షగాక్షీణి
ఘృనన్తో జయుగస్థశర్తమణిరిం ర ఛోళీస్ఫురద్ధారవి
స్తర తేజోమయనూత్నరత్ననిభబా ర స్వనైషదాభిఖ్యదే
శరమానల్లభవీర సేనతనయున్ స్ఫారానలున్ శ్రీనలున్. 130

దమయంతి వివాహము.

వ. అంత భీమభూకాంతుండ మందానంద కందళిత హృదయారవిందుండై.

యేతద్వృత్తాంతంబునం తిపురంబునకనిపి వారలిరువురకుం బరిణయం
బొనర్పఁ గృతనిశ్చయమండై . 131

సీ. గురువర్యుడై వజ్ర శ కోవిదప్రకరాజ్ఞ
నిర్మలలగ్నంబు శ నిశ్చయించి
సురుచిరంబుగనిజ శ పురమలంకారించి
ఘనవాఙ్మయములు సెలంగనియమించి
భూరిసంభావనం శ బులనలుఁబూజించి
బుధజనాశీర్వాదములగ్రహించి
వారకాంతాలాస్యశాచారుప్రతోళికా
పరిణయోత్సవకళాపటలినించి.

తే-గీ. నీలముక్తాదిమణిమయాత్మలకమున
రత్నసింహాసనంబునశరమణునిల్పి
సకలజనములువినుతింపరబ్రకటితముగ
వెండ్లిగావించెలోకసంప్రీతివెలయ. 132

వ. అంత నస్తుహీకాంతుం డత్యంతసంతోషస్వాంతమండై వివాహానంత
రంబున సుతాజామాతలఁ గతిషయకాలంబు నిజమందిరంబున సకల
వైభవంబులనోలలార్చి పిదప నిస్తులప్రళస్తంబులగు నస్తువాహన
నిచయంబుల ప్రచురంబుగా నిడి సపర్యలోనరింపదాసదాసీజనంబుల
వెంటనొసంగి దివ్యరథారూఢులంజేసి నిఖిలవాఙ్మయములు హృద్యం
బుగాఁమోయ నిషధపురంబునకనిపి యతఁడు సుఖావహుండై వెక్కు
కాలంబు విదర్భదేశంబు పాలించె ననంతరంబ తదీయాన్వయజులగు
నృపులనేకులును ప్రభుత్వంబు సేయుటయు ద్వాపారంబునందు. 133

భీష్మునికథ.

క. చంద్రదాన్వయభవులుయశ, స్సంద్రులునిబిడహవప్రశస్తచరితుల
చంద్రార్కకీర్తిపథని, స్తంద్రులగుచునేలిరచట శ జయనయపరులై .

వ. అందు.

సీ. ఏరసావల్లభుఁ ఘోరసం గ్రామంబుగ్రామంబుజయరమాఁ గారమునకు
 నేజయశీలువి ర రాజత్యతాపంబుతాపంబువై యెసం ర తానమునకు
 నేక్షమాపాలుక ర టాక్షప్రసారంబుసారంబుకోవిడ ర సంఘమునకు
 నేజనాగణలస ర త్రేజోభిమానంబు మానంబుదశదిశాఁ మానినులకు

తే-గీ. అతఁడున ప్తాంతరీపమఁధ్యస్థశ స్త
 నిస్తులమఃశిస్థగితరమ ర ణీయమకుట
 తటపరిన్య స్తప్రాంజలీ ర పుటన్యపౌఘ
 వేష్టితనభాంతరుండశ్రీ ర భీష్మకుండు.

136

సీ. విగ్రహఃతిశయంబురవిగ్రహఃతిశయంబు సుందరవిజయభాఁ సురముఁజూప
 విక్రమస్ఫురణంబురవిక్రమస్ఫురణంబుబహుధృతిభూభారఁ పటినదెలుప
 దానవిశేషంబు ర దానవిశేషంబు నజ్జనాదృతిరిపు ర క్షయమువరప
 ధర్మగుఃశోన్నతి ర ధర్మగుఃశోన్నతి దుష్కృతద్వేషణాఁతురమునడప

తే-గీ. సకలదిగ్విజయశ్రీప్రసాదమహిమ
 చేతనుదయా స్థగిరిసేతు ర శీతశైల
 మధ్యసర్వంసహాధిసా ర నూజ్యపదవి
 నోలలాడుచుఁగుండిన ర మేలుచుండె.

137

వ. ఇట్లతఁడ ఖండితైశ్వర్యవిరాజమానుండై పాలింపుచు గిరిశృంగంబుల
 మునీంద్ర ప్రేరిత స్వయంప్రకాశ భాసమానులగు మూర్తిత్రయం
 బుల ననయంబునుఁ బూజింపుచుఁ దదీయాలయంబుల నూత్నఘోరి
 గట్టించి యాదేవులకు నిత్యోత్సవవారోత్సవ పక్షోత్సవ మాసోత్సవ
 సంవత్సరోత్సవా ద్యుత్సవ విశేషంబుల నొనరింపుచు.

138

చ. అనయముదేవభూసురస ర మాదరణై కవిరాజమానుండై
 దినదినముంబురాణముల ర దివ్యకథానుగతప్రశంసలన్
 మనమిడిన ప్తసంతతుల ర మర్త్యతకై పచరింపుచుంబురం
 బునకుఁధ నేశుఘోర్కృష్ణమునఁ ర బొల్పగుచుండెడు చిన్నికొండపై
 ఘనమగునాలయంబొకటిగట్టినగాత్రజనిల్పభక్తితో.

139

తే-గీ. ఇట్లుసద్భక్తిమెయినొప్పు ర నితఁడుభవిని
 సరససద్గుణపేటలు ర సదయమతుల
 రుక్మిరుక్మిరథాహ్వయ ర రుక్మబాహు
 రుక్మకేశునిరుక్మనే ర త్రులనుగాంచె.

140

వ. అనంతరంబ.

141

రుక్మిణీదేవి వర్ణన.

సీ. మగమీలజిగిజాల ర నొగిఁదూలవీ క్షించు
 చెచ్చుమిన్నల రాదు ర కన్నుగవయు,
 ఫేనంబుమానంబునూన్యూనంబుగ హసించు
 భాసమానంబగునహసగరిమ,
 పగడంబు తెగడంబునజగడంబుననుడించు
 శాతద్యుతులమీరున వాతెరయును,
 అలలచాళులయండ ర ములచండములగుండ
 పరచిమీరెడుసురునచిరపువళులు.

తే-గీ. మకరకరకదళులనొంచునమగువతోడలు,
 కూర్మములమర్మమెడలించునొకమాప్రపదమా,
 లనుచుఁగొనియాడరుక్మిణీయనజనించె
 విపులసౌజన్యభీష్మకనృపతికన్య.

142

తే-గీ. పద్మములవై నిశశినిబింబంబుమీఁద
 జిటుకనుఁదరంగములశిఖరలనునిల్పి
 యజుఁడున్మిత్రంబుగాఁజేసెననగనలచు
 చతురాశ్యోష్టవాగ్వభీరస్తనయుగములు.

143

రాగమాలిక.

సీ. శ్రీమంజులంబులునొకమలివీనులుఛాయాతరంగిణీచానమేను,
 చక్రవాకవిధంబునసతిగబ్బిచందోయిశంకరాభరణంబు ర సక్తియవేణి
 తతవరాళివిభాతితన్విస్త్రయగంబుకీరవాణిఖ్యాతిరనాదివాణి
 సారంగసంగతిజలజాక్షిగమనంబు పున్నాగవై ఖరీరపాలతినాభి.

తే-గీ. విపులసీలాంబరిచ్ఛవిరవెలఁదికురులు
 మోహనాధికరుచిపువ్వురబోడిరూపు
 పూర్ణచంద్రికాతిశయంబురబోటినగవు
 గానగేయప్రబంధయైర్గ్రాలుచుండు.

144

క. పలుకులుజలుగుంగప్రపుఁ, బలుకులుయఁచలకుమారుఁషలుకులునడలా
 పలుకులుసులచెవిహొయలుంబలుకులగణియింపదరమోషలుకుంజెలికిన్.

సీ. వదనంబుఁబోలంగరవనజంబరసిచందు,
 రుండను భితిచేదండివిరిసి
 వేనలినరిగాఁగఁబూనినాగముకేకి,
 పింఛంబనుచుజాలభీతిజెంది
 అధరంబుతోఁదులనలరంగబింబంబు,
 చిల్కముక్కనికడురనుల్కువైంది
 ఊరులకెనగాఁగఁగోరియనంటులు,
 కరికరంబులనివీరకల్పమొంది

తే-గీ. కాకకొలకులకెలకులనాకుతెతులఁ
 దీగబొదరిండ్లనారామభాగములను,
 నుంటపనియేమి? యీకల్వరకఁటిచెల్వ,
 మచుపయోనిధిలోనోలరలాడకుండ.

146

చ. కొమచనుదోయిఁబోలగనుఁగోకములారసిపోలరామిఁజి
 త్తమునమరాగహంబొదవీరతామరులై చనుటెల్లనాస్యతు
 ల్యమగుటఁగోరుపంకజమురలంతయుఁగన్గొనితమ్ములొచుఁబా
 నములనుఁజేరికాంక్షఁగనెఁదాల్చినిఁజేకులుగాఁజెకోరికల్.

147

క్రమాలంకారము.

సీ. వనజాతమునుగేరురవై ఖరిదగియుండువనజాతసదృశమోవరలుచుండు
 వనజాతమునుగేరురవై ఖరిదగియుండువనజాతసదృశమోవరలుచుండు
 వనజాతమునుగేరురవై ఖరిదగియుండువనజాతసదృశమోవరలుచుండు
 వనజాతమునుగేరురవై ఖరిదగియుండువనజాతసదృశమోవరలుచుండు

తే-గీ. కలికి నెమ్మోముదరహాసరగరిమ వెడద
కన్నుగవవాగ్విలాసంబురగళముసొంపు
విమలరూపముదానవిశ్రభమమువరుస
మిగులజెప్పంగనొప్పనీరమెలతయందు.

148

క. దరమాసళవై ఖరిసుం, దరమాసతిరూపమెన్నదరమాఘనమం
దరమాసుచయుగళముకం, దరమాయుతనాభితగునుదరమాచెలికిన్.

వ. ఇట్లొప్పునక్కన్యకాల లామంబుసంప్రాప్త యశావనయగుటయు.

సీ. ప్రాతరారంభసంశ్రభమవిశేషంబునరుచులనీనెడుసరోరూపమనంగ
పౌరుషహృత్పాటరనారూఢిజెందంగసానవెట్టినమారుశరమనంగ
మధుమాసవాసరమహిమచేదరుణపుష్పితమైనమల్లికార్జునతయనంగ
ఘనతరాభోగభోగనిధానపరివర్థమానంబయినపెన్నికధానమనంగ.

తే-గీ. మోముమోహంపురుచులచేరగోముమిగిలె

చూపుబెళ్ళులదగెగుబ్బరలేపుజెందె
తనువుజానూనెభరమైనిరతంబమొప్పె
పండుయశావనమింతికిరనిండుకతన.

151

రుక్మిణి శ్రీకృష్ణునిమోహించుట.

సీ. తనదుదివ్యజ్ఞానమునద్వారకాపురిదైత్యారిదివ్యానతారమగుచు
బరుగుశ్రీకృష్ణుండుభర్తకాదగుననియోచించియాతండునుత్సవమున
దనునాత్మపత్నిగాగొనగృహసేయంగనిశ్చలమతిబూనికనిష్ఠమెయిని
తండ్రిసృజించినదామోయినిదేవిగృహమునతపమొనరింపుచుండి.

ఆ-వె. తనమనంబుదెల్పదద్దయుశ్రీకృష్ణు
కడకునాశ్రితులగురపుడమిసురుల
ననుపుటయునువారలతిభక్తియుక్తులై
ద్వారకాపురంబురజేరియచట.

152

తే-గీ. ద్వారకసమాశ్రితేష్టాభిరపూరణుండు
భావిశుభకార్యధుర్యుండుశ్రీవిభుండు

నిచటజరిగినచందంబులెల్లఁదెలసి
చిత్తమునమొత్తమగుతమితత్తరిల్ల.

153

ఉ. వచ్చినవిప్రవర్యు నకరవారితభక్తి నమస్కరించి మీ
రెచ్చటనుండి వచ్చితిరియేమి శుభాతిశయంబులం చుదా
నచ్చ పుట్రాకృతుంబతెమరహావినయోక్తులతోడ వేడ వా
రిచ్చటి వర్తమానములనెల్లవచింపుటయు ముదాత్తుడై.

154

సీ. మీదివ్యదర్శనంబీదినంబగుడుమా
మకనునో రథములూరక ఫలించె
మీవచోమృతమునెమ్మినిగ్రోలనంతృప్త
సుమనస్థితజెలంగురచొప్పుగల్గె
మీసెప్పు శ్రీనముర న్నేషకృద్వా ర్తలు
వినగశ్రోతానందరవిభవమొదవె
మీసద్గుణగణవిలేలాసంబులారయ
నత్యున్నతస్థితీయబృగల్గె.

తే.గీ. నెల్లసంపదలొగినుల్లకసిల్లె పల్ల
మ్రొట్టిననుఁగూర్పగాఁగృపరయుంచుడనుచు
వితతమణిభూషలిడిబహురమతులవేడి
మగుడబనుపుటయును వారురమగువఁజేరి.

155

శా. అవ్తామేమట కేగఁజూచుతరినేనత్యాదరస్వాంతఃకడై
మమ్ముంబెక్కుసపర్యలందనిపి మీరమాటల్ వచింపంగఁ దా
సమ్మాదంబుననాలకించి బహు వాంఛాస్ఫూర్తిచే మిమ్ములన్
నెమ్మింగూడఁగఁగల్గుటెన్నఁడనుచున్ రవీక్షింపుచున్నాడొగిన్.

156

వ. అని విప్రులు శ్రీకృష్ణుని వృత్తాంతంబంతయుందెలిపిన రుక్మిణీదేవి య
మదానందమరందబిందు సందోహ నిష్యందమాన మానసాంభో
రుహ ప్రసూనయై తావలయునపుడెల్ల యదువల్లభుసన్నిధికిని జాశ్రీ
తులను బనుపుటయు నతండును దానిచ్చగించునపుడెల్ల దూతికలఁ

బంపుటయుం గలుగుటచే నొండొరులును బరస్పరానురాగ సంబద్ధ
సుమనఃప్రవర్తనంబులం బెద్దయుం బ్రౌద్ధగడుపుచుండ. 157

భీష్మ కుడు రుక్మిణికి వివాహము సేయుటకు యత్నించుట.

ఆ-వె. భీష్మ కుండుకూతుర పెండిలి సేయంగ

దలచివిభుడెవండొర దెలుపుడనుచు

సచివబంధుమిత్ర సందోహములఁగూర్చి

యడుగుటయును వారలతిముదమున. 158

ఉ. కొందఱుమాళ వేంద్రునకుఁ శ గొందఱుమద్ర మహీశుపట్టికిన్

గొందఱుకొంకణేశునకుఁ శ గొందఱుఁతెంకణ భర్తకున్ మఱిన్

గొందఱువంగనాథునకుఁ శ గొందఱుబర్బర భూమిజానికిన్

గొందఱుద్వారకావిభున శ కున్ సుతసీఁ దగ్గునంచుఁల్కినన్. 159

చ. ప్రథమసుతుండురుక్మిసభఁ శ బార్ధివుముంగలి కేగిచైద్యభూ

మిధవునకేఁబొసంగునని శ మించివచింపగ భీష్మ కాదులున్

బధిరులభంగివీనులిడి శ వానిమతం బ్రగహించి మంచిదా

విధ మొనరింపుటొప్పనుచు శ వేడుకమీఱఁగఁ దత్ప్రయత్నమై. 160

ఆ-వె. శుభముహూర్త మొందు శ జూచిపురంబెల్ల

వజ్రమణివిశేష శ వైభవముగఁ

దగనలంకరించి శ తద్దయుశుభ లేఖ

ననుపుటయునుచైద్య శ డునుముదమున. 161

చైద్యుఁడు పెండ్లికిదరలివచ్చుట.

ఉపమాలంకారము.

నీ. తొలిమొగుల్ మెలుపులఁ శ దళుకొత్తుగతిమణి

ప్రకరభూషితమదేశభములుగదల

గగనయానోచ్చలశద్ధంధర్వవరులట్ల

తత్తడుల్ బూనిరాశహుత్తలెసగ

అక్షిణపక్షవి శ హారప్రకార గో

త్రాధరంబుల్ కియరధములడర

హరిహాయపరివేష్ట శ నాచారులగుగురు

ప్రతతిపోలికగురు శ ప్రముఖులలర

తే-గీ. సకలమంగళవాద్యానుశంగమొప్ప

వందిమాగధబృందౌ శ వారమెసగ

బంధుసంతానమిరుదెసల్ బలసి నెలగ

కుండినముజేరె బెండిలికోర్కెలూర.

163

ఆ-వె. పురికిబెండి వారలరుగు దెంచుటంగని

వెగటుపడివివాహ శ విభవమిపుడె

వేడికొనెదగారి శ విఘ్నంబుసేయుమం

చనుచునిపుజేరియనియెనిట్లు.

164

క. ననుబెండి జేసికొనగృష్ణునిగొనిరమ్మిటకనుటయు శ శుభమస్తనియా

తనుద్వారకాపురికపుడు, జనికృష్ణునిమోలనిచటిరచందముబలుకన్.

కృష్ణుండు చైద్యులంద్రంప కుండినమునకు దండెత్తివచ్చుట.

మ. రణనిర్వాణముమాడ్కి వార్త చెవిదూరన్ శౌరి నేదుప్తశి

క్షణముంజేయజనించి తేనియిపుడీరచై ద్యాననీపాలురన్

క్షణమాత్రంబునద్రుంచి రుక్మిణిని యాశస్తందెత్తుగాకంచుభీ

షణకోపప్రతిపురాసురాంతకగిరీశప్రక్రియంగ్రాలుచున్.

166

మ. రథనూయత్తముజేసిదారకుడుదే శ రమ్యంబుగానెక్కిశా

ర్జధనుఃకాండదరారినందకగదల్ శ ప్రాజ్యస్థితిందాల్చిశౌ

ర్యధృతిశ్రీరసముప్పతిల్లగరుణా శ రమ్యాత్తుడై చారుత

న్వధరీభూతశతస్కరప్రధితుడై శయాప్రోలుదాజేరినన్.

167

క. కనుగొనిచైద్యమహీశులు, ఘనవిక్రమచటులభటనికరయుతులై పై

కొనిశరవర్షముగురియుచు, మునుకొనిశ్రీకృష్ణువెనిరమూగుచురాగన్.

పంచచామరము.

శిలీముఖప్రకాండముల్ నశింపఁజేసియాత్మదో
ర్బలంబుడంబొనర్చి శార్ఙ్గరపాణయై యెదిర్చితా
బలారిశైలపాళినొంచురభంగిఁబొంగితన్నపా
నశింజలంబుబెంచిత్పంచరవాసవాదులెన్నగన్

169

సర్వశీవృత్తము.

ఆలమందొక్కడిరట్లార్భటీయుక్తుడై
కోలలన్ రాజులన్ రగుల్పగాఁజూచియి
ట్లీలకోయంచునూరహించిభీతాత్ములై
చాలసాశ్వాదులారశ్చర్యమున్ బొందగన్.

170

ఉ. పోరికొందఱుస్థలితరబుద్ధినిఁగృష్ణుజయింపనుర్విపైఁ
బారిరికొందఱేలశిశురపాలువివాహము మాకటంచువి
స్తారకృపామతిన్ మనలఁదాభరించునటంచుఁగేశువున్
జేరిరికొందఱయ్యెడలఁజేతులుమోడిచిభీతితోపగన్.

171

ట్లు సాశ్వనరపాలబృందంబులెల్ల భిన్నంబులై నిశ్చలితాంగముల వీ
క్షింపుచుండఁ గృష్ణుండు శరవర్షంబుగురిపింపుటమాని సుందరీలలా
మంగొంపోవుటమేలని తలంచి రుక్మిణీమణి కడఁకేతెంచి.

172

శా. భేరిఘోషమునన్నజాండములుకంఠపింపంగనంభోధిగం
భీరంబొప్పగసింహనాదములనా ర భీలంబుగాఁజేసి దు
ర్వాప్రప్రాధిఁబడంతిఁగై కొనుచుతే ర వంబోయెఁ బ్రతీశుడా
స్వారాజేంద్రుజయించిదివ్యసుధ నిశ్చుంగొన్న చందంబునన్.

173

తే-గీ. ద్వారకాపురికేతెంచు ర వార్తదెలసి
పురజనంబులుకాతుక ర స్ఫూర్తులగుచు

హరికెదురుగనుసీరాజ శ నాదులుగొని

శౌరిదర్శించిమదినిహ శ ర్షముదలిర్ప

వారువారునుఁబురికరు శ దేరిరంత.

174

ఉ. కుండినమందుభీష్మకమురఖుల్ హరిచందముగాంచియూడొ

క్కండుమహీశులందునిమిరకన్యనుగైకొనిపోయెదోర్బలా

ఖండలుడితడాత్మజకుఁ శ గాంతుఁడుగాఁ దగునంచువారలు

ద్దండకుతూహలంబునను శ తంగననేగిరి శౌరివీటికిఁ.

175

క. అరిగినవారలఁగనుగొని, హరియాతిధ్యములొసంగి శ యనుపమలీలల్

బరగగవిందులొనర్చుచు, బరిచర్యలుజేసెభక్తి శ భావంబెసగఁ. 176

రుక్మిణీ శ్రీకృష్ణులపరిణయము.

ప. అంత ద్వారకాపురంబునకేగిన సకలబంధుబృందంబులు నితాంత సం

తోషస్వాంతులై రుక్మిణీ శ్రీకృష్ణుల పరిణయంబొనరింపం దొడంగి

గురుపురోహితులవలన సుముహూర్తంబు విచారించి యభంగమంగళ

తూర్యారావంబు లుప్పతిల్ల నైవాహికప్రయత్నంబులంజేసి నిఖిల

బంధుమిత్రపురోహితామాత్య ప్రముఖులెల్ల సభాసీనులై వధూవ

రుల మంగళస్నానంబుల కనుజ్ఞ నొసంగుటయు.

177

చ. కడలెడుమబ్బుగుబ్బలులఁ శ గ్రాలెడులీలఁగుచంబులందుఁబ

య్యెడగడలకొ శ్రమాంబుకణ శ బృందనిషిక్తలసన్న్యగీమదా

స్పద లిలకంబుజారవలిర పయ్యెరనూగెడుతీగనాగఁగొ

నదరఁదలంఁటికిక్వరకురనంబుజపాణులువేరువేరుగఁ.

178

సీ. తళుకుపొంబొమ్మలరపులిగడిగినరీతి

సౌరభాంబువులమరజ్జనమొనర్చి

సోదామినులగిష్టశారదాంబుదముల
 కరణిమన్వలువలుగట్టగూర్చి
 అంభోజమునవ్రాలునళిడింభమట్టుల
 కస్తూరిబొట్టునొక్కముగదీర్చి
 మధుకాలసుమపలకచ్చదయుక్తతరునన
 క్రమమున మణిభూషణములమర్చి

తే-గీ. నూపుర ఝణంఝణ ధ్వనుల్ శ దీపితముగ
 కామినులు రుక్మిణీదేవి శ గర్లముఖ్య
 మునులు శ్రీకృష్ణమూర్తిని శ భూరిపీఠ
 ములకుఁ దెరచాటుగాఁ దెచ్చి శ రలఘుమతుల.

179

వ. ఇట్టిరువురిని సుఖాసీనులం గావించి నిగమ చోదితంబుగా వైవాహిక
 ప్రకరణంబులెల్ల సేయించి శృంగార గీతాభి రామంబుల ముత్తైదువ
 లిరుగెరంకుల ముత్తైంపు సీరా జనంబులెత్తి పాడుచుండఁ బసిండి పల్లె
 రంబుల దలబ్రాలుగొని పథూనరుల చెంతనింతులందీయ నక్షతాగో
 పణోత్సవానుషంగులై.

180

స్తీ. పలుముత్తైపుడల శ బ్రాలుసతీపతు
 తొండొరువై బోయుచుండునెడల
 హరియింతివైఁబోయ శ న. విసతిలనుసోక
 కడుసువర్ణచ్చాయఁ శ గ్రాలిరాల
 ఘనరుక్మిణీకర శ గళితంబులై కృష్ణు
 పై బడినీలాల శ బాతిజార
 శరధిరాట్కన్యకాంశజపై పరుడుఘోయ
 వజ్రోపలస్వభా శ వమువహింప

తే-గీ. శాస్త్రవిధిగాగభక్ష్యభోజ్యప్రశస్త
 భుక్తినిఖిలజనముతుష్టి శ బొందుచుండ
 సుమవిమానోత్సవంబులు శ సొంపునింప
 నుప్పతిల్లెగళ్యాణ మరహోత్సవంబు.

181

న. అట్టియెడ.

182

మ. హరిముఖ్యుల్ వినువీధిజోత లిడగా శ ధానందలై భోగిసి
 హరిణేక్షుల్ నటియింప భక్తియుతులై శ యాసేతుశీతాచలాం
 తరభూనాధుల నర్హ్యవస్తుమణిసంతానంబులంబూనిశ్రీ
 హరికర్పింపుచు మ్రోలనిల్చిరి సము శ ద్యత్పాంజలీబద్ధులై. 183

న. ఇట్లత్యంత కళ్యాణ విభవంబులు ప్రభవింపఁబరిధివిల్లు నాకళ్యాణమ
 హోత్సవా నంతరంబున శ్రీకృష్ణుండు పట్టాభిషిక్తుండై యరుగుడెం
 చిన బంధుబృందంబులఁ గతి పయకాలంబు నిజమందిరంబున విందు
 లందనిపి నస్తువాహన భూషణాంబరాదులచే బహూకరించుటయు వా
 రునుతమతమ వాసంబులకుంజనినయనంతరంబ భీష్మకుండునుంగుండిన
 పురంబునకుంజేరి యచటి చందంబులెల్ల నెల్లరకుం దెల్లంబుగాఁదెలిపి
 యంతంత దనసుతాజామాలల రావింపుచు వారల కనూనంబులగు
 విభూషణా మూల్యమూల్యాంబరాదుల నొసంగుచు సంతసంబునఁగొం
 డినపురంబు బహుకాలంబు పాలించెనంత.

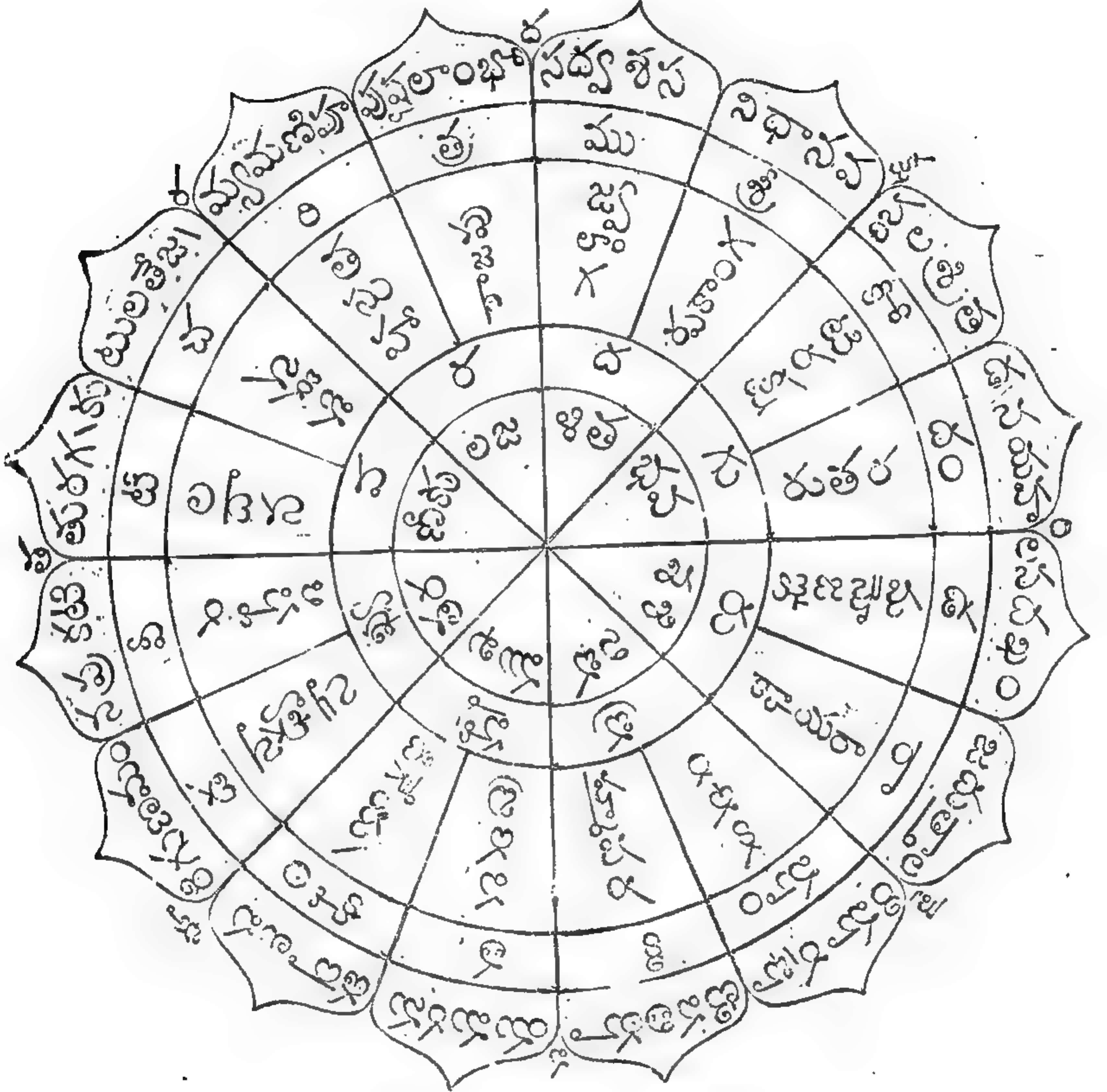
184

తే-గీ. ఇతినివంశజులై నభూ శ పతులనేకు
 లుభయలోకప్రసిద్ధిగా శ నురుతరప్ర
 మోదమున నేలిరి కలియుగేగాదినమయ
 మవధిగా నీతిచేఁగొంపి శ నాఖ్యపురము.

185

క. అనుచునునాశీరునకత్తి, వినయంబె నయగ్రదిలోక శ విదుడగువనజా
 సనమానన తనయుండొగి, వినిపించెను కొండపీటి శ విభుచరితంబుల్.

షోడశ దళ కమల బంధము.

షోడశ దళ కమల బంధసీసము.

సీ. దర్పకాంగశ్రీని ర ధానవక్షస్థలా
 శ్రితకోటిరక్ష గురుతరదండ
 నయహరిలసద ఖండమనోజ్ఞరుక్మాయ
 రారాజదుత్తాల ర వైరిమార
 భామాంకధరబ్రహ్మ ర పరకిటిసతిరూప
 యమరనుతపదబ్రహ్మాది గేయ

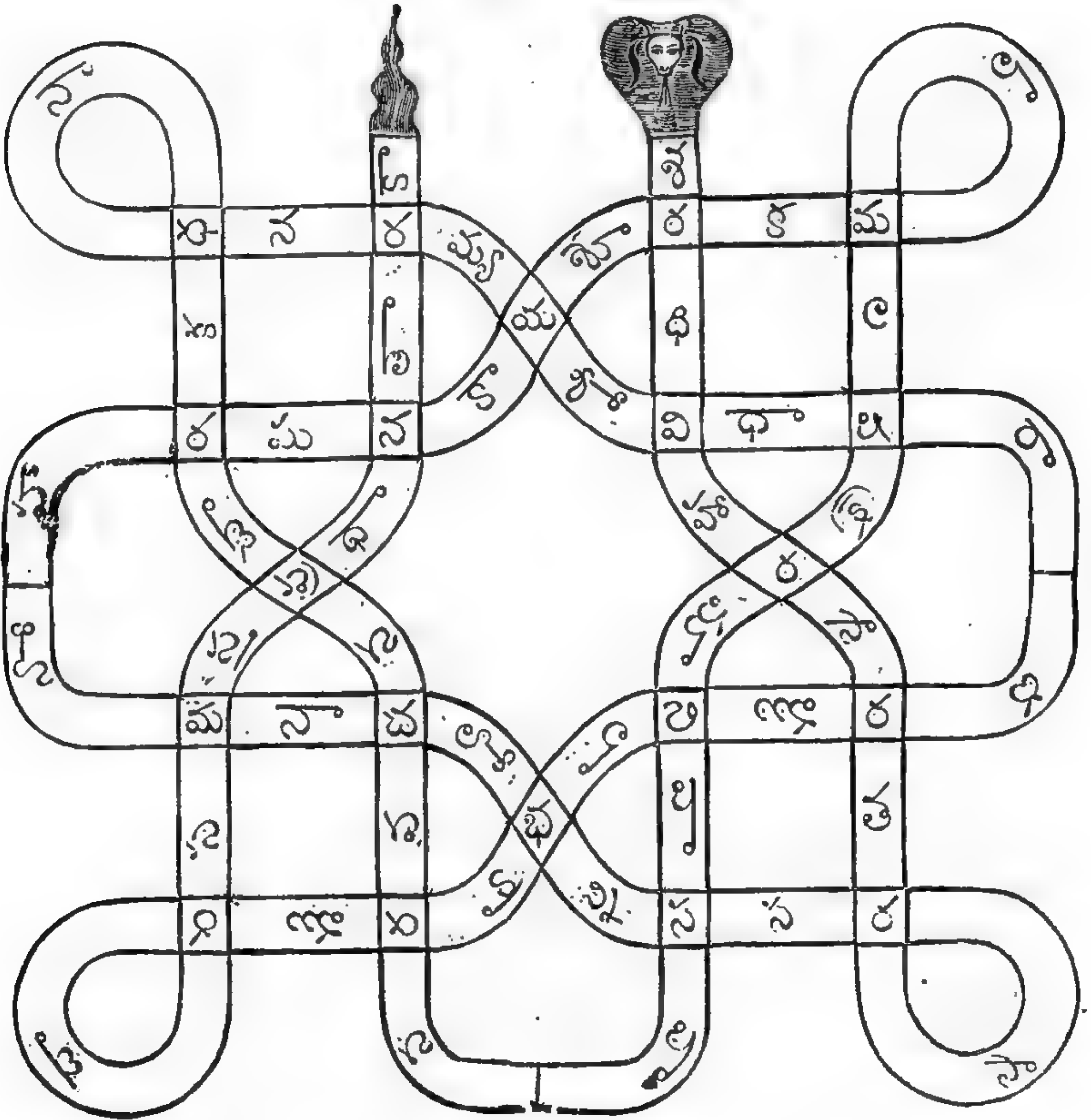

కొండదాలుపభూరిగణమండనాధ్య
సౌఖ్యవిహారపీఠప్రకటితతురగ.

తే-గీ.కుటిలదానవమర్దన ర చటుల తేజ
రమ్యమణిపూరిత సుహార ర రాజపుత్ర
పుష్కలాంభోద సదృశ సరముజ్వలాంగ
దళితభవ శశినిభముఖ ర తరణికులజ.

187

నాగబంధము.

చ. శరధి విహార సారతర ర సారససన్నిభలోచనామనో
హరఘనకాయశూర కమలాలమలవక్త్రరమానివాసవా

నరవచన ప్రచారకథ రీ నాథనరమ్యయశో విధావరా
దరముని లాభకారముగ రీ దాక నను స్తప్రధానతారకా.

188

శై లబంధము.

హ												
త	ను	రి										
య	శో	మ	హ	త్వా								
కా	ప్ర	జ్ఞా	త్ప్ర	న	ర	చ						
ర	తా	ర	క	సా	గా	న	ర	స్మి				
ఖ	ము	ర	ము	నా	ద	వ	భ	ని	హ	రు		
దై	తే	య	హ	ర	ణ	ము	ని	జ	న	భ	ర	ణా

క. హానత యశోనుహత్వా, దరసత్ప్రజ్ఞాప్రకారి రీ తారకసారా
నరస్మిరుహని భవదనా, మురముఖదై తేయ హరణ రీ మునిజనభరణా.

గద్య ఇదిశ్రీమజ్జగత్పాణ తనయ నరప్రసాద లబ్ధ కవి
తానంక లితాపస్తంబసూత్ర కాండిన్యసగోత్రపవిత్ర
వివిధ విద్యన్ముఖ సరోజాతమిత్ర మద్దులకలి నంశపి
పక వేంకటప్పయాబిఖ్య తనూజాతక సుకవి
జన సేవక గురుబ్రహ్మనామ కవితరచితంబగు
శ్రీకొండవీటి చరిత్రంబునందు
ప్రథమాశ్వాసమా.

శ్రీరస్తు.
శ్రీకొండవీటిచరిత్రము
ద్వితీయాశ్వాసము.

మాని నీమధురవా,
కొన్నమానందాభి రామ శ సువ్రతకామా
భూమండనశ్రుతభూభృ,
ద్ధామాకోదండరామ శ దనుజవి రామా.

1

క. అనఘానారదముని, ప్రవరునిచే నాదితేయ శ పతివినియంతః
దవిలి పరితృప్తినొందక, నవలికధందెల్పుమన్న శ నతడిట్లనియెన్.

2

తే-గీ. కలియుగంబునఁదొలిబహు శ కాలమర్క
చంద్రనంశజులగు నృపుల్ శ సాంద్రగరిమ
శాశ్వతైశ్వర్య వైభవ శ సమితివెలయ
మేటులై యేలిరికొండ శ వీటిసీమ.

3

ద్యృష్టి.

సీ. శేఖరధారణ శ చేగీర్తిగనిదుర్గ
వరులునాఁజెలువైందు శ ధరణిభృతులు
సాంద్రప్రదోషముల్ శ సడలఁద్రోయుచు
శతపత్రసమ్మదమునఁ శ బరగునినులు
భోగవిస్మయరూఢిఁ శ బొసగి యనంతాఢ్య
పదభూతిఁగనుచక్ర శ వర్తిఘనులు
కువలయప్రీతిచే శ కొనిసత్పథమునంటి
ప్రకటకళావాప్తిఁ శ బరగురాజు

తే-గీ.లలరిర్ర శాంతవిశ్రాణ శ నార్యవర్య
మానితాశీర్వచోవర్ధ శ మానభూన
భోంత రేద్ధమహేశ్వర్య శ వంతులశ్వ
పతిగజ పతినరపతి సరద్వంశులనగ.

4

క. ఆవంశత్రయమున నతి, పావనమై యరినిరాస శ భావనమైల
కీ విలసిత గజపతికుల, మాననతావన విధాన శ మైవిలసిల్లె

5

వ. ఏతద్వంశవరేణ్యుండు.

6

విశ్వంభరదేవునికథ

సీ. శ్రీమద్రమానధూ శ ధీమనోహగభవ్య
పదసువర్ణాంభోజ శ భాసురంబు
సతితపావన మహాశన్నతసుధీజీవన
సారవిద్యామృత శ పూరితంబు
విపులకృపాసార శ వీచిశాంతరచల
ద్విద్వత్కవిమరాళ శ విలసితంబు
బహుళదుర్జనమద శ ప్రహరణ పరిమాణ
క్షణకోపబుద్ధుద శ సంచయంబు

ఆ-వే.నై నమానసాంబు శ జాకరుఁడామ్నాయ
మూర్తియభిమతప్ర శ పూరితాశ్ర
తనిచయుడరివనద శ హనుఁడు విశ్వంభర
దేవభూవిభుండు శ కోవిదుండు.

7

తే-గీ.సౌఖ్యముగశాలివాహన శ శకమునందు ||డి||
పదునొకొండవదగుశ తాబ్దముననితడు
క్షణతా విరహితశీత శ కిరుఁగుడనగ
ద్వాదశాబ్దంబు లిలనేక శ దశభరించె.

8

క. ఆన్యపతికిఁ గల్గిరిన, త్సానులు నల్వరురణోగ శ శూరులుశౌరి
ధ్యానపరాయణులుజయ, ధ్యానోపేతాంగణులును శ వారెనరినిన. 9

సీ. ఏవిభుం డఖిల విరద్యావి శేషజ్ఞత
 గణపతి దేవ వి ర ఖ్యాతిగాంచె
 నేరసజ్జఘమొక్కు వారిసత్కృపబోధ
 బాలభాస్కరదేవ ర లీలగాంచె
 నేనేతమదవై ర దానవాళివధింప
 క్రినరసింహ దేవుండ ర నంగమించె
 నేభూవిభుండు ధరరాభరంబువహింప
 విశ్వంభరుండున ర వినుతిగాంచె
 తే-గీ.నాగహించిరిబాలేశ ర వీరగణప
 త్రిప్రభుడుబాలభాస్కర ర దేవవిభుడు
 శ్రీవిభాసింహునిసింహ ర దేవసృపుడు
 సాంద్రగుణపాళివిశ్వంభ ర దేంద్రమాళి.

10

క. గణపతి సంశాభరణులు,
 పృజనోత్తరణానుకూల ర వేషానరణుల్
 విజితాస్క సుతవిశరణులు,
 విజయరమాసహితమహిత ర పృథులగుణమణుల్.

11

వ. ఇట్లొప్పు నస్మత్త్రచతుష్టయంబును నఖండదోర్తండ కోదండ పాండిత్య
 నైఖరీ విశేషంబున దినదిన ప్రవర్ధమానులై యొప్పుటయు.

12

గణపతి దేవు వృత్తాంతము.

క. శ్రీలీల లలరునానర, పాలచతుష్టయమునందు ర ప్రథముడు ధరణీ
 నాళికాక్షీభృతినా, బాలేశ్వరవీరనృపతి ర ప్రభువై యొప్పెన్.

13

క. ఘనసింహాసనపతియై, తనరుచుధర్మముచతుష్ప ర దములనడుపుచున్
 మనునిభవినీతీలీలా, జనితస్థితిపాలనంబు ర సలుపుచునుండన్.

14

సీ. సకలయాచకబృంద ర శుకశారికాళికే
 సచిపుహస్తంబుర ర సాలశాఖ
 విద్వత్కవిసురాళ ర వితతికేఘనుసభా
 స్థానంబుమానస ర సరసిసీమ

సమదారిన్యపకుంభి ర సమితి కేమంత్రీంద్రు
నురుయోచనలుశృంఖ ర లోత్కరములు
ప్రకటవిద్యాలతా ర పాళి కేమహనీయు
వాక్సీమవిపులాల ర వాలతలము.

తే-గీ. అతడుహిమశైల సేతుమ ర ధ్యస్థశస్త్ర
యశుడుగణపతిరాజద ర యావిశేష
పాత్రుడుఘహరకాశ్యప ర గోత్రుడగుచు
నలరెశ్రీగోపరాజురా ర మాహ్వయుండు.

15

శా. రాజ్యాంగంబులుబెక్కు నేర్పిదృఢశౌ ర ర్యప్రాధిమభూరిసా
మ్రాజ్యశ్రీజనరక్షణేక్షణకృపా ర రమ్యాత్మకై నిశ్చల
ప్రాజ్యప్రాభవమొప్ప శాత్రవభిదా ర పారీణకై సత్కళా
పూజ్యత్వంబునమంత్రిపుంగవుడన ర బొల్పొందెనిద్దారుణి.

16

ఎ. అట్టియెడ.

17

క. తనరాజ్యంబునభూసుర, జనులకుచితవర్తనములు ర జరుగుటలేమి
ఘనకరుణాస్వజనచయా, వనయనురామాయణోక్తిరవగుసదలిర్ప.

క. ఏనీన్యపాలవరకృప, చేనీవిప్రప్రతతికి ర జీవనవసతుల్

బూనిక చేనొనరించితి, నేనిలభింపునిక నాకు ర నిహపరఫలముల్.

19

వ. అనితలంపుచు నిజమనోరథ సఫలీకృతాభిలాషా యత్తచిత్తుండై యే
తన్నపాలకృపా విశేషంబున ధర్మశాసనపూర్వకంబుగాభూసురకోటికి
పోడశమహాదానంబులిడుచు తరుణంబునకు నిరీక్షింపుచుండ.

20

తే-గీ. భువినివేయునర్వదియేడు ర బొసగుశాలిహా

వాహశకగతరక్తాక్షి ర వర్షభాద్ర

పదబహుళపక్షదర్శభౌ ర మదివసమున

సర్వభయదరవిగ్రహా ర సమయమయ్యె.

21

సూర్యగ్రహణ. వర్ణన.

చ. సురలతిభీతిదూల దితిరజల్ కుతుకంబునఁ దేలఁ బట్టులు
ప్పరమున డిగ్గిసీడముల ర వ్రాలనభంబు సనీలమేఘవి

స్తరదుచిగ్రాలతారకలు ర దారగతిస్థితిప్రీలగోసము
 త్కరములు త్రేతముల్విడచి ర తారగజాలత మిసమేర్పడన్. 22
 క. దిక్కరులుక్కుజెదరిబడ, చుక్కలగుమి గగనవీధి ర జూడ్కులబడగన్
 పిక్కటకంధులుగలగగ, దిక్కులుగాన్పించకుండ ర దిమిరముగ్రమ్మెన్.

భుజంగ ప్రయాతము.

క్షీతింజంతుజాలంబు ర జేట్పాటుజెందన్
 శతారంబుగోత్రంబు ర చక్కాడుతేజో
 భృతిన్ కేతువబ్బాప్త ర బింబంబుపట్టన్
 పతంగోపరాగంబు ర వాటిలైనంతన్. 24

వ. మఱియు నయ్యుపరాగంబుదివాంధకార బంధురంబగుటను లూకాలో
 కంబును కుహూసుఫల సమాగత కృష్ణాత్మక ద్విజప్రతీతంబగుటను
 ద్యానంబును పతంగగమన భంగీకరణంబగుట సువృష్టియును సముల్ల
 సితతారావిరోచనసమాకీర్ణంబగుట బృహస్పతి నికేతనంబును కేతు
 ప్రభాసితంబగుట రథంబును పర్వానుగతంబగుట భారతంబును ని
 త్సుకాండంబునననుకరించి ముప్పిరింగొన్నకప్పున నుప్పరంబెల్లఁ గప్పి
 కొని నెప్పగిది నై నఁదెప్పరిలఁ జొప్పడరాని మహదాశ్చర్య విశేషంబు
 న పరిశోషిత ధరామండలంబై యున్నయెడ. 25

క. సర్వోత్కృష్టంబగునా, పర్వంబునన్నానవిధులు ర పచరింపంగన్
 సర్వజనుల్ తీర్థములకు, సర్వులిడుచునుండిరధిక ర భక్తిదలిర్పన్. 26

రాజు కృష్ణాన్నానమునకేగుట.

చ. తదవసరంబునన్ నృపతి ర తాజలకంబునకేగుడెంచనె
 మ్మదిఁదలపొందితద్దయున ర మాత్యునిగూరిచి తీర్థమాడబో
 యెదముపురోహితప్రముఖు ర తెల్లరురానియమింపునావుడున్
 ముదమునఁదానభీష్టఫలరమున్ గొననోపు నటంచునెంచుచున్. 27

క. భూసురుల కెల్ల తనమది, లోసలుపగనెంచు తెఱగులవినిచిరాకం
 డీసుమ్మియనియనుజ్ఞనుఁ, జేసిన్మపాలునకువినయ ర చిత్తమునవనున్.

క. దేవాభవదాజ్ఞానుశిర, సావహియించికొనివిప్రసంతతి నెల్లన్
రావింపబనిచినాడను, వేవేజననొప్పున్నాన ర విధులొనరింపన్. 29

ఉ. నావుడుగొతుకాన్వితమ ర సంబునపావనతీర్థసేవనా
భావమునకానునర్ణమయ ర పాత్రలమంగళవస్తుసంతతుల్
గ్రేవలఁబూనిసేనకలం ర గీకాజనుదేరనమాత్యయుక్తుడై
తావెడలెకాజలబునను ర ధామయవాణికిఁ గృష్ణవేణికిన్. 30

క. చనిచని గంగంగనివం, దనుమొనరించిపితృతర్పణములిడిసీరం
బుననిలిచిబాడబులనే, రినిగానకిఁగలకమదిని ర రేగినచివుతోన్. 31

ఉ. ఏరిపునోహితప్రముఖు ర లేరి మద్రాశితవిప్రబృందముల్
ఏరికినేరికింజలిపి ర తెప్పడురానియమించితిం తకున్
వారలరామి కేకతమొ ర పల్కుముమేమికన్నానకృత్యముల్
దీరుదుటెట్లునాపుడతి ర దీనతఁదోపవచించెముడై. 32

శా. ఏవిప్రుండనమాయాపుగావుడెప్పు ర ధ్వీశాభవద్భృత్యుడన్
నివాత్సల్యదగూడఁబునెదనెం ర తేకోరియున్నాడెసం
భావింపందగుమన్ననోరథము దీ ర ర్పంజెల్లుసంకల్పమున్
నేవిజ్ఞాననసేతునావుడు నసం ర దేహాత్ముడై యిట్లనున్. 33

తే-గీ. సంతసించితివీధువా ర క్షరణికిపుడు
స్నానకృత్యంబులొనరింప ర సమయమిదియ
గాననవధానివగుచుసం ర కల్పవిధులు
దెల్పుమననట్లచేసెన ర నల్పమతిని. 34

వ. తదనంతరంబ యానరపాలో త్తంసుండు సమంచితోత్సుకుండై నిగమ
వోదితప్రకారంబునగృతన్నాతుండై పితృతర్పణాదినిత్య కృత్యంబులం
బరివర్తించి యక్షీణకృపాకటాక్షంబువీక్షణంబులన మాత్యునీక్షించి.

క. కోరుమునీకోరికలం, దీరుపగఁదలంచి తిభవరదీయసమయవా
క్సూరణమునకరుదగువి, స్తారఘ్నాగణ్యరామ ర సచివవరేణ్యా. 36

మంత్ర ముద్రాదానమునుగోరుట.

శా. ఆలోకించి యమాత్యమాళిషరమా శ్లఘదంబుసంధిల్లగా
 నీలంనిల్చినమానవేంద్రునెదుట శ్లఘోయిసంధించిమీ
 లీలకముద్రదికబూని యామమిలఁబారలింపందలంపొందెభూ
 పాలోత్తంసమనుస్కనోరధముసాశ్లఘంబునొందింపుమా. 37

న. అనినవిని. 38

మ. ఒకయామంబుసగల్లు భోగమునకై శ్రయూర్జిల్లిగాంగేయరౌ
 ప్యకరీంద్రాశ్వపురాగహరః శుభా శ్లఘవాత్రముల్నివుకో
 రకయున్నాడపయోమదీయ దయఁజే శ్లఘసార్థమేమిదికద
 ర్పకసౌందర్యవిశేషనావుఁడుబహుర్నింబొప్పఁదానిట్లనుక. 39

క. ఏవేళమాకునిచ్చలు, తానకసముఖంబెఁపెన్ని శ్లఘానముకొఱిం
 కేవియులేవికగణఁతి, దేవా నేయేలససును శ్లఘతీపరిపాలం. 40

చ. అనినవినిసంతసించి నృపు శ్లఘులసేయనకాఁదలంచినె
 మ్మనమునద్రబేనుయచ్చతిల శ్లఘానితసద్గుణగోపరాజురా
 మనసచివాగణిగనిన శ్లఘాహితచిత్తిముతోడ్రమొక్కియా
 జనపతిసంతసంపుచునొ శ్లఘపంగెనుసోదక వాక్యదానముక. 41

వ. తదనంతశంబుననయ్యిరువురును సంతోషవిశేషంబున భృత్యప్రముఖ
 పరివేష్టితులైని జాగారంబులకరుగుదేరి రంత. 42

నీ. సచివుండుతొకిక శ్లఘజనములరావించితనదుమనోరధం శ్లఘబునునచించి
 ధరణీశుకడకేగి శ్లఘతానొనరించిన తెరగువారలకుబో శ్లఘధించిమించి
 మనదేశమందుబ్రహ్మసామ్యములొనర్చియుత్పత్తిసాశ్లఘమొందనెంచి
 యుంటిగావునమీరెలుత్సకులైకొండవీటిరాష్ట్రంబున శ్లఘవెలయునర్వ

తేగీ. పురములకు విప్రులధిపులై శ్లఘపొనగివారి
 వారి వంశపరంపర శ్లఘవర్తనలుగ
 భూమిముఖరషోడశదాన శ్లఘములకు ధర్మ
 శాసనంబులదెండుమా శ్లఘసముఖమునకు. 43

తే-గీ. అనుచుఁదృటిమాత్రమునవారి శ ననిపిదాన

ఖండభూభరణోద్దండ శ పాండితప్ర

చండదోర్దండుడై సభా శ స్థానమందు

జేరినృపతిఁబరాకులఁ శ జీరిపలికె.

44

క. రాజానై భవజితసుగ, రాజాముఖచారుతాతి శ రస్కృతరాజా

రాజద్ర వితేజాసాం, ఖ్యాజయగజపతికులీన శ గణపతిరాజా.

45

తే-గీ. అవధరింపుముబాలేశ్వ శ రాఖ్యవీర

గణపతిప్రభుచంద్రమ శ త్కామితంబు

దీర్ఘననితారుబల్కనే శ తెంచినాడ

భద్రపీఠస్థుఁజేయుడి శ ప్రమదమెసఁగ.

46

వ. అనుటయు బాలేశ్వరవీరగణపతిదేవ భూవిభుండధికోత్సుకుండ్లై న వన

వానందాద్భుతంబులు మనంబునఁ బెనంగొన నవ్వింతఁగనుంగొననభి

లపింపుచు.

47

చ. కనుగొనిమంత్రి శేఖరుని శ గాఢకృపారసదృష్టిపాతముల్

బెనగొనఁబాణిఁబాణిఁగొని శ ప్రీతిదలిర్పగసింహపీఠపై

నునిచినిజాధికారమిడ శ నుంగరముంగర మందుఁజేర్చినీ

మనమలరంగనేలుమున శ మస్తధరావలయంబునాపుడు.

48

మంత్రి రాజ్యపాలన సేయుట.

తే-గీ. అధికకుతుకాత్తుండ్లై ప్రభు శ నాజ్ఞవడసి

భద్రపీఠస్థుండ్లై నృప శ ప్రాభవమున

ఘనతరంబగురాజ్యపా శ లనముఁబూని

దండినభనునిండోలగం శ బుండునెడల.

49

క. తనుపనుపనాశ్రితులువేఁ, జేనిశిల్పిప్రచురతామ శ శాసనవితతుల్

గొనియాత్మసముఖమునకుం, జనుదేరగఁజూచిదరహా శ సనవదనుండ్లై.

సృష్టరావృత్తము.

రుద్రశ్రీశౌర్యధుర్య ర శ్రుతికథి తపదా ర గూఢబావుండుసీత్యు
 న్నద్రవ్యాపారకార్యా ర ద్భుతచతురసుధీ ర పూర్ణదివ్యానుకంపా
 భద్రప్రాచుర్యచర్యా ర పటుడయికమలా ర భర్తృకారుణ్యసిద్ధి
 ముద్రిచెడదామపత్రంబులమహిసురుడాభూమివృత్తికియాదుల్.

వ. ఇట్లొక్క తృటిమాత్రంబున నసంఖ్యాపరిమితంబులగు శాసనంబుల
 మర్పించి.

52

గోపరాజు రామన్న గారు కరిణీకములుద్ధరించుట.

సీ. వివిధవిద్యావిశే ర పవిధానశేషాహి
 వేషప్రచారులా ర ర్వేలవారు
 విపులవిశ్రాణన ర విఖ్యాతిజతశిబి
 హరికుమారులునంద ర వరపువారు
 ప్రతిపక్షవారణ ర ప్రధితమంత్రాంగవి
 జ్ఞానశారదులాది ర శాఖవారు
 దేశపాండ్యసమాజ ర దేశాహిరాజ సం
 కులతాపరులుమంత్ర ర కులమువారు

తే-గీ. మొదలుగా గల్గుతాశ్వస ర మూహములకు
 రవిశశాంకనక్షత్రగో ర త్రాధరంబు
 లంబునిధులెంతకాలముం ర డంతకాల
 మనుభవింపుడనుచునుస ర మాదరమున.

53

ఉ. ఇచ్చెనశేషభూదివిజ ర బృందములెల్లనుతింపవేడుకల్
 హేచ్చగవిద్యముల్వసన ర హేమవిభూషణభూప్రయుక్తగా
 నిచ్చెఁబురాధికారముల ర హేనమహాగణికాప్రధానతా
 భ్యుచ్చయవృత్తిశాసనస ర ముద్ధరణంబొనరించిరిచ్చటన్.

54

తే-గీ. గ్రామణులుగని యోగినం ర ఘములఁజేసి
 వైదికద్విజకోటుల ర వారికెల్ల

తేషాం శ్రేష్ఠతమామాయోయాజ్ఞా వల్క్యో త్తమోద్విజః ।

గోపరాజాన్వయోత్పన్నో రామాఖ్యోగణకాగ్రణీః॥

3

రక్తాక్ష్యజ్ఞేమాసిబాద్రపదేబహుళపక్షకే ।

దశ్యేర్కగ్రహణేపుణ్యకారేంగారకవాసరే॥

౪

గణికానాంవిహితార్థాయనద్యశస్థాపనాయచ ।

లిప్తతశ్శశిమార్తాండోయావత్తావచ్ఛవర్థతాం॥

౫

తేషాంరాజ్ఞాగ్రహీత్యాణాంకృష్ణవేణితపేతధా ।

గ్రామస్థావరవృత్తీనాంసాక్షీణాస్సర్వదేవతాః॥

౬

తస్మాద్ధర్మమిదంసత్యంనిర్మితంయోదురాత్మనాం ।

కరోతిచేదన్యథాసౌజాయతేఖరయోనిషు॥

౭

ఆపస్తంబస్యసూత్రస్యకాఖాభేదఃప్రఉచ్యతే ।

యాజ్ఞావల్క్యోతివిఖ్యాతోగోత్రంకాస్యపితృధా॥

౮

విప్రాణాంకాపముద్వేషంవేదబాన్యాశ్చకారయత్ ।

తచ్ఛకాపవిముక్తిత్వంభానుశక్త్యాద్యపండితః॥

౯

మాఖమానేసితేపక్షేవిజయేవత్సరేతథా ।

పంచమ్యంరవివారేచయాజ్ఞావల్క్యోద్భవోభవత్॥”

౧౦

వ. అనియిట్లు వినిపింప.

60

సీ. మంజులశ్రుతిపుటీరంజనంబుగబల్కు విని విభ్రమానందరవివశుడగుచు

సచివుఁగొగిటజేర్చిరసత్కృపాసంగుడై యురుభక్తియుక్తిబ్రహ్మాకరించి.

నీజన్మ సంసిద్ధిరనెరపితి మజ్జన్మసాఫల్యమియ్యెడరసలుపవైతి

వేముమాటలు దలరపోయనేటికి పూర్వకర్మానుగతి నాకుఁగలుగదయ్యె

తే-గీ. నైననీబుద్ధి కుశలతరనన్తదీయ

జన్మ పాపనముగ సూర్యరచంద్రతార

లుండువరకుండనీకార్యమొనరిచితివి

నీఋణంబెట్లుతీర్పంగరనేతునయ్యె.

61

తే-గీ. అనుచుబహువిధములనచిరవాగ్రగణ్య

హవ్యకవ్యములకునాశ్రితాళిగాగ
ద్విజులకిటుజీవనావనశ్శితులొనర్చె!

55

మంత్రప్రభువునకు రాజ్యముమరలనిచ్చుట.

వ. అట్టియెడనీకొండవీటిపురంబునకుఁ గౌశికసగోత్రజులును. నాపస్తంబ
సూత్రులును నగు కొండాన్వయులకేకభోగముల కరిణీకంబునడిపి తద
నంతరంబయ్య మాత్యచూడామణి ప్రభుత్వకాలనిర్ణయానంతరంబున
నమ్మహేశుపాలికింజని స్వధర్మానుష్ఠానంబుననృపతింజీరిదేవాయుష్మదను
గ్రహాతిశయంబున మదీయమనోరథంబు దీర్చుకొంటినిక కాలాతిక్రమ
ణంబయ్యెగానముదిగకంగొండనియర్పింపుటయు నృపాలుండుభవనీయ
ప్రభుత్వప్రకారంబభినయింపుమనవుడు సవినయ వివేకభాషణభూష
ణుండై యిట్లనియె.

56

మ. ఘనమౌతావకరాజ్యమందుసకలరగ్రామాధికారంబులన్
జనితానందనియోగిభూసురులకున్ సాగించిత తద్విలే
ఖనముల్ సేయుచు గొల్వనేర్పరచిరక్షాదృష్టితాంబూలచం
దనహేమాంబరరత్నయుక్తముగభూదానంబులంజేసిశా
సనముల్గార్చితి నీయశంబుభువినారచంద్రార్కసత్ స్థాయిగాన్! 57

తే. అస్థిరములుశరీరమురలాస్తలేని
చిత్తములనుంటిమికజన్మశిష్టిమనకు
నగుటకిహపరసౌఖ్యంబురలందగణిక
సరణిఁ జేసితిభూసురస్థాప్యములను.

58

వ. ఎట్లనిన.

59

శాసన శ్లోకములు.

“గోత్రకాస్త్రంబరేందూనాం సంఖ్యాబ్జేకాలివాహనే ।

గ్రామస్థావరవృత్తీనాం ప్రథమోగణకాక్షీః ॥

౧

క్రీమాన్దణవతిర్భూషోగజపత్యన్వయోద్భవః ।

అస్తిభూమండలేతన్యబహవస్సంతిమంత్రీణః॥

౨

నూరడింపుచు నుత్సాహముల్లసిల్ల
బలసి సామంతన్య పులుకరప్పంబుల ప్ప
గించనతి నీతిచేతనరమంచితముగ.

62

- క. పాలించె బెక్కువర్షము, లోలి దిగంతరమహిళులరత్నటసేవా
శీలస్థితిగొలు వఘన, శ్రీలబ్రజల్ దనియఁబుడమిరచేడియఁగడకన్. 63
- వ. తదనంతరంబ యీతనితన్ముండగు కాకతీయరాద్ర దేవభూపతి ప్రభుతులు
పాలించుటయనంత.

64

రెడవృత్తాండము.

- క. ధరలోనఁగృష్ణవేణ్యో, త్తరమునవై శ్రవణరాజరథానియనగ సుం
దరమౌచుఁజడలవాడన, గరమమరుండానఁనుంద్రుకాపులెవరనన్. 65
- సీ. బాడబాశీర్వచోరనర్థమానైశ్వర్యవంతులైతగువారుదొంతివారు
విద్యావిశేష ప్రవీణతానిర్దోషవంతులైతగువారుదొంతివారు
విదురయోగనిదానరవిదితతత్వజ్ఞానవంతులైతగువారుదొంతివారు
గోత్రావలయుభాగరసాత్రబాహూదాగవంతులైతగువారుదొంతివారు
- తే.గీ. కంతురుచిరశరీరులారదొంతివారు
తుహినకరకీర్తి సారూలారదొంతివారు
ధూర్జటిధనోరుధీరులారదొంతివారు
శాంతహృదీరు లారెడ్డిరదొంతివారు.

66

- క. ఆదొంత్యా న్వయసంభవుఁ
డైనదినవర్ధితాఖిలైశ్వర్యయశ
శ్రీదుండల్లారెడ్డిమ
సీదయితసమానవిభవరమెసగుచునుండున్.

67

తే-గీ. శ్రీచదలునాడనామపురీవరస్థ
రాఘవపదాబ్జసేవాభీరాముడగుచు
తత్ప్రసాదసమాసాదితప్రమోద
రాజితుండయ్యెఁ దచ్చతుర్రకులభవుడు.

68

అల్లారెడ్డికి ధనములభించుట.

మ. లసితాకారుడుదొంతివంశభవుడల్లారెడ్డి యెక్కర్తుడై
కృషిసేయించని దున్నుచుండగ హలశృంగోద్ధతిక్షేత్రమ
ధ్యసముత్క్లిర్ణసువర్ణకుంభనిధిచెంతంగాంచి యానందమా
నస్సుడచేకొని రాఘవేంద్రుకరుణాశ్రబ్రాప్తించెనంచేగినన్.

69

చ. అదివిని పౌరులెల్లరు ధరనాహరణేచ్ఛలడాసిరెడ్డిపై
గదియుచుదద్దనగ్రహణ శ్రీ గాఢదృఢాగ్రహవృత్తి మూగనా
పదజనరుండు భీతుడయి శ్రీ పైబడుటన్దొలగింపు మంచునా
మదనగురున్సురాననుని శ్రీ మాధవునిన్మతియించెనీగతిన్.

70

అల్లారెడ్డి వీర రాఘవస్వామిని స్తుతించుట.

ముక్తపదగ్రస్తసీసము.

శ్రీరమణీమనో శ్రీ హరిహరోదార దార రాగా ధార శ్రీ ధారణాడ్య
దీనావననిదాన శ్రీ దానవాధిపదానదానభృద్వరదాన శ్రీ దానకల్ప
రాజత్కృపారంగరంగద్విబుధసంగసంగ హేమకురంగరంగధామ
మారకోట్యకారశకారణార్పితభారభారసారుణసారశసారసాక్ష.

తే-గీ. దశరథసుతాంచదనతారతారకాత్మ

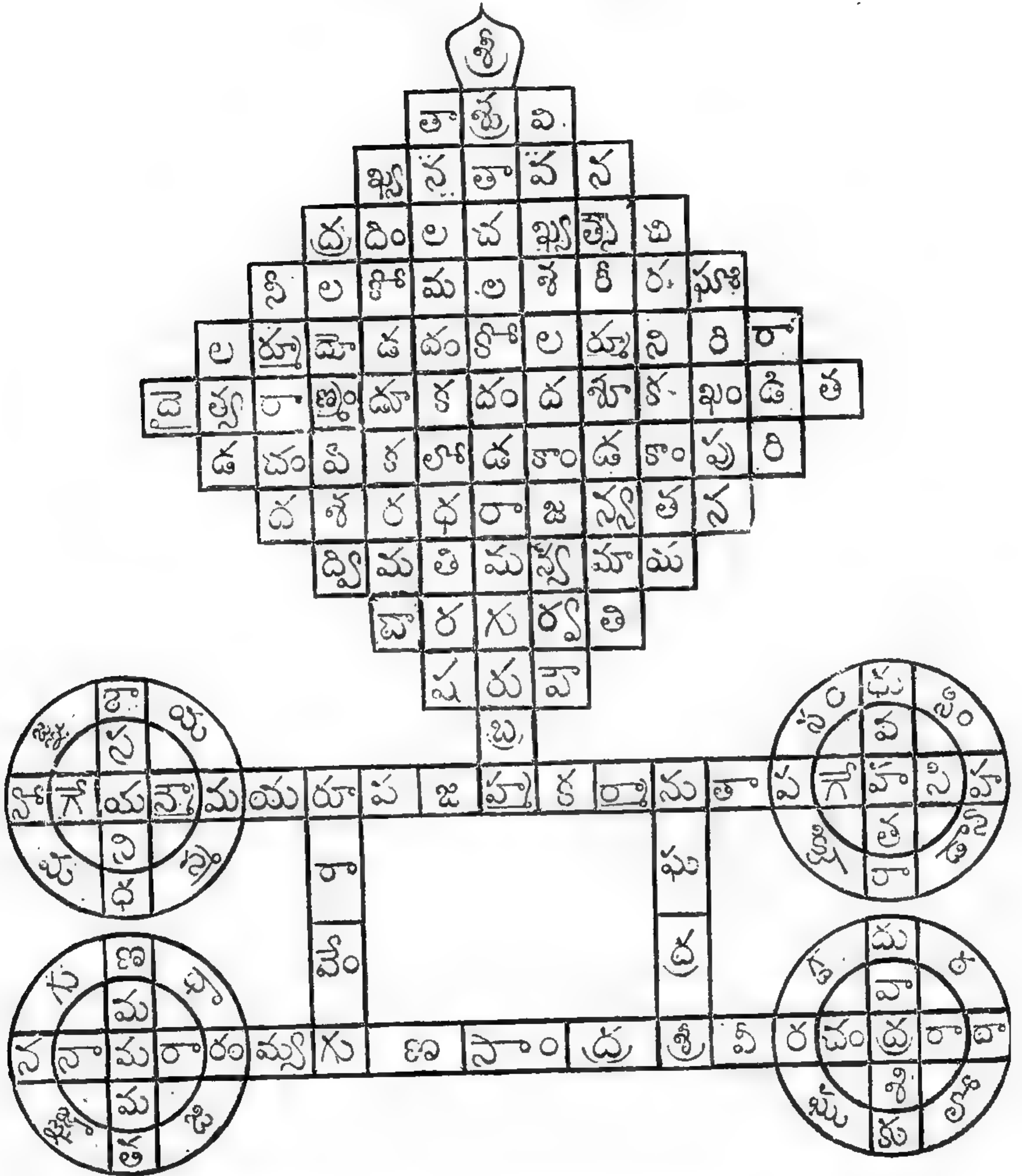
సాలి తాఖిలరసుజాలశ్రజాలహరణ

సంతతస్తుతమునిజనశ్రజనకజేంద్ర

రక్షితమహేంద్రశ్రీవీరరాఘవేంద్ర.

71

మహారథబంధము.

సీ. శ్రీవిశ్వుతాఖ్యనరతా వనచితౌస్ఖ్యచలదింద్రసీలకోరమలశరీర
 ఘోరారినిర్మూలకోదండదోర్మూలదైత్యరాణ్డండూకరదందశూక
 ఖండితరిపుకాండరకాండలోకపిచండ దశరథరాజన్యరీతనయమాన్య
 మతి మద్విచారగురర్వతిపౌరుషబ్రహ్మమయరూపజిహ్వాకరర్థానుతాప

తే-గీ. మన్మథమనోజ్ఞ కాయరసన్తాని గేయ
పక్షిరాడ్వా హవాసింధుసంరవసిత గేహ
రంజితజ్ఞానగుణధామరరామనామ
రఘుకుమారదామగ్ధవా ర రాశిచంద్ర
రమ్యగుణసాంద్రశ్రీవీర ర రాఘవేంద్ర.

72

అంత్యద్రాససీసము.

దివ్యద్యుమణిలస ర న్నవ్యరత్నకీరీట
రయకళాద్భుతపత్ర ర రాజఘోట
బహుచమూకృతవాయు ర భవముఖారణ్యాట
పరిమర్దితోగ్రరా ర వణనిశాట
సతతాయనీకృత ర స్వచ్ఛభూరికృపీట
భంగీకృతాభీల ర వల్లికాట
దూరీకృతోదగ్ర ర వారణేంద్రదారాట
సీతాసహవాస ర చిత్రకూట

తే-గీ. ఖరవిరాధకబంధరా ర ఊసవిపాట

అద్ధిబంధనిరాఘాట ర హతవనాట
అధికపాలితకాశిక ర యజనవాట
రక్షితమహేంద్రశ్రీవీర ర రాఘవేంద్ర.

73

ద్విపదమత్రేభవిక్రీడిత ఆటవెలదితేటగీతి కందగృతసీసము
వినతసంరక్షణ ర విశ్వసృష్టనకనానావేషభాషాఘనాఘనాంగ
ప్రనుతపద్మోద్భవ ర పాలితత్రిదశసందోహాదినేంద్రప్ర ర భాహరాస్త
విధృతినంసిపిత ర విశ్వపోషకరమ్మాధీశాసరోజేక్ష ర శ్లాశుభాంగ
విధృతగోత్రాధర ర వేదవేద్యవరచారితప్రశస్తాహ ర రీముకుంద

తే-గీ. సనకముఖసుజనవినర ర శరణనరప

తిరిపునమదహరనృహరి ర పరమవినుత
నరసఖనిజనతతరణ ర నిరుపమభవ
ధరణిధరభరణవిమల ర తరణికులజ.

74

గర్భద్విపద.

వినతసంరక్షణ శ్ విశ్వసృష్టానక ప్రమతపద్మోద్భవ శ్ పాలితత్రిదశ
విధృత సందీపితవిశ్వపోషకర విధృతగోత్రాధర శ్ వేదవేద్యవర

గర్భమ తే భవిక్రీడిత వృత్తము.

నతసంరక్షణవిశ్వసృష్టానకనా శ్ నా వేషభాషాఘనా
నుతపద్మోద్భవపాలితత్రిదశసం శ్ దోహది నేంద్రప్రభా
ధృతిసందీపితవిశ్వపోషకరమా శ్ ధీశానరోజేక్షణా
ధృతగోత్రాధరవేదవేద్యవరచా శ్ రిత్రప్రశస్తాహరీ

తేటగీతిగర్భితాట వెలది.

సనకముఖసుజనవిసరశరణనరప
తిరిపుసమదహరన్మ శ్ హరిపరమవి
నుతనరసఖనిజన శ్ తతరణనిరుపమ
భవధరణిధరభర శ్ ణవిమలతర.

తేటగీతిగర్భిత గురుద్వయయుక్త కందము.

సనకముఖ సుజనవిసరశ
రణనరపతిరిపుసమదహ శ్ రన్మహరిపరమా
వినుతనరసఖ నిజనతత
రణనిరుపమభవధరణిధ శ్ రభరణవిమలా

ప్రతివాక్యాద్యై కాక్షరనియమసీసము.

రామావతారణా శ్ రాజభిద్వారణారాజత్కృపాసాంద్రరామచంద్ర
రాజీవదళనేత్ర శ్ రక్షోలతాదాత్ర రసపూరమృదుభాష శ్ రమ్యవేష
రాకాశశాంకాస్యరహితమాయాలాస్యరామవిక్రమధుర్యోరక్షితార్చ్య
రాజితమణిహారి శ్ రాధికాహృచ్చరరాసకేళీలోల శ్ రాజ్యపాల
తే-గీ. రసికనుతికేళికాపాత్ర శ్ రణవిచిత్ర
రవికులోద్భూతసౌజన్య శ్ రాజమాన్య
రాగమూలక్రియామూర శ్ రాగసార
రక్షితమహేంద్రశ్రీ వీర శ్ రాఘవేంద్ర.

సీ. కనకకన్యపపుత్రుఁ శ గన్నకృపాదృష్టికరి నేలినట్టినం శ కల్పపుష్టి
అక్రూరుపైఁగల్గు శ నతిదయాసారంబువిదురు నేలినభూరి శ వితరణంబు
ద్రాపతిఁ గాచువశస్త్రప్రదానవిధంబు అంబరీషునిఁ బ్రోచునభిలషితము
నరునిపై నుంచిన శ పరమార్థ భావంబు ఆకుచేలుపయిబహుకరంబు
తే-గీ. నాపయినిఁగొంతరానిమ్ము శ నమ్మినాను
ఆపదలనుంటినేడునీ శ ప్రాపుగంటిఁ
బ్రోవుమోరామచంద్రకా శ రుణ్యసాంద్ర
రక్షితమహేంద్రశ్రీవీర శ రాఘవేంద్ర.

76

స్వప్నమునరెడ్డికి స్వామి ప్రత్యక్షమగుట.

వ. అనియిట్లచ్చతుర్థ వంశవివర్ధనుండుత దేకనిష్టాగరిష్ఠుండై యిష్ట దేవ
తావతంసంబగుశ్రీ వీరరాఘవ్రాత్తంసుని ప్రార్థించుటయు నప్పరమ
కృపాళుండగు రమాలోలుండుతద్భక్త వరునిడుమలెడలింపఁదలం పొం
దినాటిరేయి నాతనిస్వప్నంబున హరిప్రత్యక్షంబై.

77

తే-గీ. పలికెనల్లాఖ్యతోదయా శ స్వాంతుడగుచు
వత్సతక్షణమివీడు శ బాసివిపుల
దండనాయక పరిపాలి శ తస్థలంబు
చెచ్చెరకుటుంబయుతముగ శ జేరుమికను.

78

చ. అచటనురాఘవాకృతిన శ హర్షుఖకోటివిభాకరోజ్వల
ప్రచురవినుత్సరత్నయుత శ భర్తృమయప్రతిమన్మజించినీ
పుచితసమార్చనారతిని శ నుండుముభద్రముగూడునంచఁదా
రుచిరవచోప్రచారణప శ రుండగుచున్ గృపనానతిచ్చినన్.

79

తే-గీ. అధికధృతిబూనివేగఁదా శ సచటుఁబాసి
నతిసుతహితాదిపరివార శ సహితుఁడగుచు
దండనాయక పాలితో శ ద్దండయైన
హనుముకొండనువసియించె శ సతిరయమున.

80

చ. ఘనతరనూత్నరత్ననవ శ కాంచనరాజితమైనరాఘవేం
ద్రునమరిపించినై స్థికప శ రుండగుచున్ ధరణీసురోత్తరం

- బునభజియింపుచుండెనచి శ్రీ పుల్ బుధులా పులనూనభ క్తిద
న్ననిశముగొల్వజెన్నదవె శ్రీ నప్పరిముప్పిరిగొన్న సంపదన్. 81
- చ. పురములు జాగిరుల్ వనులు శ్రీ భూములుకండ్రకలగ్రహారముల్
వరగజరాజబృందములు శ్రీ వారునముల్ రథముల్ భటావళుల్
ధరగలరాజసంపదలు శ్రీ దారముదా ప్తిబరిగహించితా
నరిదిగనుండెభూసురుల శ్రీ హర్మిశమున్ వినుతింపుచుండగన్. 82
- వ. ఇట్లుండె. 83
- క. విదితగిరికంధిసోమకు, ముదహితసంఖ్యగతశక ౧౧౪౭ స శ్రీ ముద్యత్సంప
త్ప్రదమగు తారణవర్షము, మొదలసుభిక్షతరకాలకముననుత్సుకుడై.
“దృష్టాంతం శ్లో. శ్రీమచ్ఛకాబ్దేయుషివార్ధియద్ర
సంఖ్యాప్రవర్తనతారణాబ్దే
అల్లాతభూపేనుముకొండదేశే
దొంతాన్వయాకుండిన రాజధాని.” 85
- అల్లారెడ్డి కుండిన దేశమునకు చేరుట.
- సీ. వేదవేదాంగసంశ్లేషమృతావివిధ విద్వాంసులొక్క దిశనురజన్యసింహ
హితమిత్రభేదసురహృల్లాభసంధివిగ్రహముఖచణమంత్రీగణములలర
నిజబిరుదాంకమానీతగద్యపద్యార్థకృతిపఠద్వంది సంతతులుగొల్వ
ఘోరప్రతాపనిర్ధారణాధుర్యనాశీరనాధులుతనుజీరినిల్వ
తే-గీ. కుండినపురీనురేశదీక్షోణియందు
కొండపల్లికిదాపునగోమరుమిగులు
నట్టిదగుకవులూరనుపట్టణమున
సౌధములుగట్టినసియిం చేరసౌఖ్యముగను. 86
- క. కవులూరిలోననాతని, నవవిభవాస్పదగృహంబునకొకదినముమా
ర్గవశంబునవేమనయను, త్రివర్ణజుడువిశ్రమింపరదిగియితనిగనన్. 87
- మ. అతడభ్యాగత సేవనాభిరతుడై శ్రీయత్యంతమాధుర్యవా
గ్నితతివేమననాదరించికుశలోర క్తిజెప్పనాలించిన
స్తుతితోభోజ్యపదార్థవారమిడికొరమ్మ వెశ్యవేభోజనా
దృతిగై కొమ్మయటన్న నొననుచునెంతేమోదచి త్తంబునన్. 88

సీ. వేమనాభిఖ్యండు వింధ్యాద్రివసియించి వరయుషిక్తపఁగొన్న స్వర్ణవేది
నొక పాత్ర నిడివస్త్ర శకలినిబంధించి చిలకొయ్యనిడికల్యోములనొనర్ప
జనుటయు విధివశం బునఁదద్రసంబయశ్శకలంబునంటిహారటకముగాగ
గనిమాతృపితృవై రరకారణ హేమాయనమ యనువాక్యార్థనముడ
తే-గీ. తద్రసంబున వించుచందంబుదెలసి [గుచు

కాంచనముగూర్చునాకాంక్షగడలుకొనగ.

కర్బుర మొనర్చు శక్తినిగలిగినట్టి

స్వర్ణవేదిహరించెనరప్పదజుండు.

89

ఆ-నె. తనదుగీమునకుహారతాళనమంటించి

స్వర్ణవేదియింటరభంగమయ్యె

ననుచునై శృంగంచీరయరుదెంచుననికాంచి

యుండవేమనాహ్వారయుండునచ్చి.

90

మ. విధినిండురుచు భేదమొందుచుకటారవింధ్యాచలంబేగిత

త్కుఠరంబందు మునీంద్రులంగొలిచియరస్తాకస్థితి వారిది

న్యదయఁగాంచినస్వర్ణవేదివిడిపోవంజాలుటెట్లొప్పునె

విధినోర్వంగల నిట్టిదుఃఖమనుచుక ర వేమాఖ్యుడగ్నింబడె. 91

న. ఇట్లొనై శృంగంబు వహిన్ దగ్ధుండ గుటయుహుతాళనోపశమనక్రియా

రతినరుదెంచి నపౌరులెల్లరు నతినిమృతికినత్యాశ్చర్యమునొందికీలి

కీలాభీలంబులగుశాలాంతరా శంబులకీలాంబులచేనార్చిరంత. 92

సీ. ఆరాత్రిరెడ్డిస్వరప్ప వస్థయందునావై శృంగు వేమననచ్చినిలచి

దుష్టాత్మ సీసేయురదుష్కృతంబరసితివింధ్యాద్రివసియించి వివిధశ్రమల

బడినశానికరుణచేరబడసినస్వర్ణవేదినిహరించితివిమరత్త్రీవశాప

వశమునరసముభూతపతిత మెసీవంశహరణ మానటులసేయఁగలనై న

తే-గీ. నీయెడఁగృపారసముగల్గెనీవునాకు

మున్నొసంగిన యాతిధ్యమునకుబదులు

మేలుగా వరమిడదనరమేయముగను

వినుమనుచు దెల్పె రెడ్డికిరవేమవిభుడు.

93

ఉ. తావకపంశసంభవులు రమతుల్ నృపులాద్గురాశతా
బ్దావధిభూమి నేలుదురు వాహనరించెడు ధర్మకర్మముల్
సేవలునాకునర్పణము సేయుచున స్తదభిఖ్యవారి కెం
తే వెలయించినన్గొలువనిష్టము చేకులు నంచుఁబల్కినన్. 94

క. వినిభవదాజ్ఞ నొనర్చెద, ననివేమనఁ గూర్చి మొక్క నతడంతర్థిం
గనినంత నెమేల్కనిశో, భనలీల వసింఁచెఁబురినరపారవిభవుడై. 95

వ. అనంతరంబయితని వంశజుండగు. 96

పోలయవేమా రెడ్డివృత్తాంతము.

సీ. పోలయవేమభూ ర పాలుండుప్రబలుడై మహిదినదినవర్ధ ర మానుడగుచు
స్వర్ణవేదిరససంక్రపాప్తగాంగేయ విస్తారుడై విపులప్రశస్తిగాంచి,
ఆత్మప్రాలితపురాగ్రములైనధరణికోటనుగొండపలిదుర్గమునుసృజించి
హయరథగజభటోర చ్చయములచేనొప్పుచతురంగబలసమార్జ్యసమై

తే-గీ. కుండినమహాత్వమెఱిగిత ర ఖోణినెల్ల నర్చి.

తేకువజయించియటఁగాక ర తీయకులుల

కొండవీటిపురంబునఁ ర గూల్చియచట

భద్రసింహానన్ధుడై ర పరిధవిల్లి. 97

వ. అంతనమ్మహీకాంతుండు నితాంతసంతోషితస్వాంతండ్లై కుండిననగర
పాలనానుకూల శేముషీవిశేషంబునఁ దత్కుఁధరంబునంగల దుర్గంబు
లెల్లం బరీక్షించి మర్తంబులందెలసి సురనరసేన్యంబనితలంచి తనభృ
త్యనృపాలుర నిరువురధరణికోట కొండపలిపురంబులుపాలింప నియమిం
చికొండవీటి బ్రభుత్వసంపద్యుక్తుండై యందు రాజధానిగా నివసించి
యచ్యట. 98

మ. మును ద్వాపారమునందుభీష్మముఖులౌ ర భూపాలకులుల్ సేయుచొ
ప్పునఁదానుగిరిశృంగవాసులగునా ర మూర్తిత్రయిన్ సారభ
క్తినిబూజింపుచునాలయంబులనురర క్తింగట్టినిత్యోత్సవా
ద్యనురక్తుండగుచున్ జెలంగెవారిసే ర వాయుత్తచిత్తంబునన్. 99

ఉ. కుండిననాగభీష్మనృప శ కుంజరపాలితమైఖలంబునై
యుండినవీడుఁజూచికన శ కోజ్వలసాధరవీందువీధులన్
మండితసాలశాఖకల శ మానితమైనపురిన్ సృజించితాఁ
గుండినమంచునామమిడి శ కుచ్చితఖండనుఁడొచునేలుచున్. 100

తే-గీ. దానికిధనేశుదిశబహు శ తరవిశాల
దేశముండుటఁగాంచిధాత్రీశుడెలమి
ధరణికోటనుగలమట్టి శ త్రవ్వకట్టె
పుట్టకోటయనగనొక్క శ పట్టణంబు. 101

సీ. గిరిమీదపూర్వభూవరులునిర్మించినయిమ్ములొఖిల్లాల శ నెల్లజూచి
తనదుబలంబులందనునిల్పగానెంచివిపులనప్రమునూత్న శ విధముగాను
నిర్మించిబహురాజ శ నిలయంబులమరించిపౌంజులనెల్లన శ ప్పట్టనుంచి
వేమనమృతిల్ల శ విపులదోషంబెల్ల పరిహారమగుటకై శ భక్తివెలయ

తే-గీ. భర్తనిర్మితకలశవి శ భ్రాజితముగ
సలలితముగనప్టోత్తర శ శతపరిమిత
హరప్రతిష్ఠలగావించె శ నన్యయముగ
ప్రమథగణముఖ్యసేవిత శ ప్రధితములుగ. 102

తే-గీ. చదలువాడపురంబున శ బాదలునట్టి
రాఘవునకుఁబ్రతిగనుశ్రీ శ రామచంద్రు
మందిరముగట్టిరామసిం శ హాసనమను
వేరొసగిశౌరినిత్పెసం శ ప్రీతితోడ. 103

ఆ-వె. శ్రీయహోబలాద్రి శ శ్రీశైలముఖమహా
క్షేత్రములకుబోవు శ యాత్రికులకు
సౌఖ్యపథములలర శ సౌపానవీధుల
గట్టెనవ్విభుండు శ కడుముదమున. 104

సీ. ప్రతిగుహస్థులునుగోత్రబ్రాహ్మణపూజలుసలిపెడువన తలుకనంతరించి
ఇంటింటబావులింక వెనగంగద్రవ్యించిక వివరపండితగణనఁజేంచి

ధీరులకఱులాగ శ హారముల్ ని ర్మించినకలశాత్రపులెల్ల శ సమయమించి
తొడరియెన్బదినాల్గుదుర్గముల్ గావించికప్పముల్ గొంచుదుర్గతులడం
తే-గీ. రామరాజ్యానుమతుడౌచు శ రమణగాంచి [చి
పరగఁబండ్లెందునూర్ల న శ ల్బదియురెండు 1242
మొదలుయేబదిమూడుగ శ భూభరంబు 1253
గొనియెద్వాదశవర్షముల్ శ కోర్కెలూరె. 105

అనపోతవేమా రెడ్డికథ.

సీ. విద్యావి శేషదర్శక రప్రావీణ్యమహితవిద్యత్సభాశమండలుండ
పటుభుజాబలసముదృఢటన్యపానేక శుంభద్గర్వభంజనశభంజనుండు
జగదభివ్యాప్తవి శ శ్రాణననిజభృత్యకాండదార్పిద్యవి శ ఖండనుండు
నిరతసుహృజ్ఞనాశీకసంరక్షణాఖండదుష్టజనాఘ శ దండనుండు.

తే-గీ. అనగబాగడికఁగనుచతు శ ర్థాస్వవాయ
కీర్తివిభ్రాజితుఁడుచక్ర శ వ ర్తివిభుడు
వినుతశిక్షానుదత్తుండు శ విపులయశుడు
పృథులుడనపోతవేమన శ రెడ్డిఘనుడు. 106

క. దినదినవివర్ధనుండై, యెనుబదినలు(84)దుర్గములకు శ నేలికయైభూ
జనులెనలేనిముదంబున, దనరగఁబాలింపుచుండై శ దన్తండలమున్.
వ. అట్టి యెడనప్పట్టణసామీప్యంబునంగల పర్వతంబున శ్రీబొల్లుమూరు
వేంకటేశ్వరని నసితంబగు శిఖర శ్రేష్ఠంబునందు. 108

సిద్ధునికథ.

మ. ఒకసిద్ధుండునితాంతనైష్ఠికతపోద్యోగారతుండౌచుదే
వక్రతంజై నరమేళుమందిరసమీపంబందుఁగూర్చుండగో
పకులుండొక్కఁడుమేషపోషణకృత శ వ్యాపారుండై వేంకటే
శుకుభృష్ఠానికీబోయిసిద్ధుఁగనిదా శ స్యుండౌటయున్ సిద్ధుఁడున్. 109
సీ. కరుణించిగోపకుఁగతిషయకుశలోక్తులనునూరడించిభక్తునిగనెంచి
నీకుపకారంబు శ నెరవేదనాయందుభక్తిచేసేవానుశరక్తుడవయి.

దినదినమ్మికనుమతీస్త్వికరార్హములగుక్షీరముల్ గొనినన్నుఁ జేరవచ్చి
నిత్యంబొసంగము శ నీకొకలాభంబుజేకూరునటులనే శ జేయువాడ
తే-గీ. ననుచుబోధింపగోపకుఁడొనటంచు

నట్లసేయనకానెంచి శ నదిమొదలుగ

దుగ్ధమర్పింపుచుండచరతుర్ధజాతు

నిట్లనుచునొక్కనాడుప్రశ్నించెజటుడు.

110

సిద్ధుడు గోపకునితో దివ్యవృక్షవిషయమై ప్రస్తాపించుట.
ఉ. గోపక కాననెందుననుఁ శ గొట్టగ వేజిగురొత్తువృక్షమున్

జూపితివేనినీకధిక శ శోభనముఁ ఘటించుతుఁగాననీ

వేపగిదికాననంబు చరియించికనుంగొనిదానిపైఁ ఘృణల్

దోపకయుండకంటకతరతున్ పడఁద్రోచివచింపుమాగతిక.

111

వ. నావుండునతికుతుకభరితమతియై సంతతంబును మునిసేవాభిర్తుండై
వనంబుగ్రుమ్మరునెడనమ్ము నిబోధితప్రకారంబుగా ప్రతివృక్షంబునుం
బరీక్షింపుచుండుటయుఁ గతిపయిదినంబులకు నొక భూరుహంబును
గనుంగొని కంటకప్రకరసమావృతంజేసి తద్వృత్తాంతంబు జటికింజె
ప్పిననతండును సంతసించి.

112

వే-గీ. శుభకరముహూర్తమొక్కటి శ చూచిజటుడు

గోపక సమేతుడగుచునాతొనిజంబు

కడకరిగివేదమయమంత్రకముగపోడ

శోపచారప్రకరపూజ శ లొప్పజేసి.

113

ఆ-వె. శిఖిఁదగిల్చిమాని శ చేబూనిగోపకు

హుతసమగ్రవీతి శ హోత్రునకుఁబ్ర

దక్షిణంబొసర్ప శ దరలించివేమరు

పాటనుండఁజూచి శ పదజనతడు.

114

సిద్ధుని గోపకు డగ్నిం ద్రోయుట.

శా. దుష్టజ్వాలలఁ గ్రాలు పావకుండక శ ద్రోయంగ గొల్లండుదో

ర్దృష్టిజూచి మదీయదుగ్ధముల న శ ర్ధింద్రావినక జంపె దో

భ్రష్టాచూడు మిదేవధింతు ననుచున్ శ బాహుబలం బొప్పగా
స్రష్టాదుల్గని విభ్రమింపఁగసిచీ శ అన్ ద్రోసె వహ్నిన్మునిన్.115

వ. అంత న మ్ముని స త్తముండు నిరతోపవాస కృశీభూతుం డగుట నా
చతుర్ధభుజా టోపంబున కోపంజాలక వన్తింబడిపరితప్తుండై ద్రెళ్లుట
యు నాగోపాలుండు నిజప్రాణ రక్షణ ప్రజ్ఞావిశేషంబున కుబ్బుచుఁ
గొబ్బున తన గీమునకరిగి మరుదినంబున. 116

క. తనకపకృత్యమ్మును సే, యనకాదలచినమునిమృతు శ డయ్యెనోలేదో,
కనివత్తు ననికుఠారము, గొనిచనెత ప్తద్రుమస్థశకుధరంబునకున్.117

వ. అచట త ప్తద్రుమ ప్రభావంబున. 118

సీ. ఘనతరభుజయుగ శ గ్రసనారతినిమించు
పటుతరంబగుజటా శ పటలమమర,
పూర్ణిమ చంద్రికా శ స్ఫురణజెన్నలరారు
మోఝూర్ధ్వపుండ్రంపుర బూతినలర,
వక్షఃకవాటసం శ వ్యాకీర్ణములగుచు
రుద్రాక్షసరులు శిరోధివ్రేల,
భూత పిశాచ సంజాతముల్ఁ దొలగించు
దండకమండలో శ ధృతితలిర్ప.

తే-గీ.విలసితంబగు సౌవర్ణ శ విగ్రహంబు
వైరి జడదారి గూపంబు శ వరలి జీవ
రహితమై నిల్వఁగాంచి తీ శ వ్రప్రతాప
వివశుఁడై యేర మరల జీ శ వించితనుచు. 119

గొల్లడు సువర్ణ విగ్రహమును చూచుట.

మ. ఖరతేజోగ్ర కుఠారఘాతఁ గరమున్ శ ఖండింపవే వ్రయ్యలై
ధరఁగూలం గరమెప్పటట్లు తృటిమా శ త్రుబుట్టి శోభిల్లఁదా
గరమాశ్చర్యము బొందిహేమహరణాశ కాంక్షన్ మదిన్మేలటం
చురహస్యంబుగఁ గేలుఁగేలఁగొని వై శశ్యుంజేరె మూల్యారతిన్.120

తే-గీ.వై శ్శ్యుడదిగని గోప క ర వశ్యుడగుచు

గోపకకులీన నీకోరు ర కోర్కెలెల్ల

తెలియఁజేయుము నేనిప్పు ర తీర్పువాఁడ

కొరతలేదెందు ననునమ్ము ర కొంటివేని.

121

వ. నావుండును సంతృప్తాంతరంగుండై వై శ్శ్యుంజేరి వీడ్య పదార్థంబులం

గోరి యవియెల్ల నిత్యంబును హేమమునకుఁ గొనుచుండుటయు త

దై శ్శ్యుండు కాంచనార్జునా విశేషంబున నితాంతద్రవ్యవంతఁడై

ప్రభు సమ్మానంబునం బరిధవిల్లుచుండ నీవై శ్శ్యునిభాగ్యాతిశయంబు

నంతంతఁ జూరొక్తిని దండనాయకుం డెఱిగినిజాస్థానంబునకు నతి

నిని రావించి దంపించు నచనంబుల నీకీభాగ్యంబు స్వల్పకాలంబున

లభించుటకేమి కతంబని యడుగుటయు నతండుపరికంపితాంగుండై

తానెఱుంగు తెఱంగెల్ల విన్నవించిన.

122

ప్రభువు సువర్ణ విగ్రహమును గూర్చి విచారించుట.

క. వినిబంగరు బొమ్మంగన, మనమున నూహించి మిగులమత్సరమున గొ

ల్లనిబిల్వఁ బంపితద్విధమునుఁ దెలసికొనంగ నిట్లుభూవిభు డడిగెన్.

శా. ఏరాగోపక కులాధ మాయెటులనీ ర హేమంబునార్జించియీ

బేరుజేర్చుచు నుంటివేరినె నన్ ర భేదించుచున్ దుర్గతిన్

జోరత్వంబునఁ గొంటివ్రొపలుకు మీ ర నొప్పెల్ల నిక్కంబుగాఁ

గూర్రాసిన్ వధియింతు నక్కజపుఁ బరల్కుల్ బల్కుకున్నంజుమీ.

చ. అనుటయుఁ గోపకుండు వినయంబెనయన్ బరికంపితాంగుండై

మనవి యొనర్చెనంజలిని ర మస్తకమందునఁ జేర్చిన ర

క్షణవినుమయ్య నాయెడ ప ర చారమొకింతయు లేదటంచుఁదా

కనినది విన్నదిగిరినిఁ గల్గినదెల్లనుఁ దెల్లమైతగన్.

125

చ. వినివిని నెమ్మదిమిగుల ర విస్తయమొంది కృపాంతరంగుండై

తనకడకుం గుమారుని వి ర ధంబున గోపకుఁ జేరదీసి నీ

మనమునఁ గల్గు కోర్కెలను ర మన్నెదఁ దత్ప్రతిమంబుఁ జూడగన్

జనెదము రమ్మరమ్మనుచుఁ ర జయ్యనగోపకు మత్సహింపుచున్.

126

సీ. తనమంత్రులకునివ్వీధంబు వక్కాణించి
 తత్కాలమెనుముహూర్తముగ నెంచి,
 హేమవిగ్రహదర్శన నేచ్చనెదవహించి
 మంత్రప్రతతి గొల్వరమరగిమించి,
 గోపకయుక్తుడై న కొండవై కేతెంచి
 యపరంజిమయ విగ్రహంబుగాంచి,
 దై వజ్ఞుఁగాగ యా న దవునిసంభావించి
 మహిధరాతిశయము న మదిదలంచి

ఆ-వె.విభ్రమాతిరేక న వివశుడై భర్తంబు
 తనకులభ్యమగు వి న ధంబులెల్ల
 నరసి దెలసితత్ప్ర న కరణంబు లొనరించి
 గీముజేర్చి పూజ న క్రియలనుంచి.

127

తే-గీ. ధర్మమార్గస్థుడై లోక న తతులనుతులు
 బాదల బండ్రిండు నూర్లయే న బదియునాల్లు 1254
 మొదలు యెన్నది మూడుగ న భూభరంబు 1283
 నతడు వహియించె ముప్పది న హయనములు

128

వ. తదనంతరంబ.

129

అనవేమారెడ్డికథ.

సీ. త్రిభువనమోహనరదివ్యసుందరమూర్తి ప్రబలరాష్ట్రాధికనభయనివర్తి
 నిజవితరణగుణవిజితదారిద్యాన్తి సదమలకరుణారన ప్రపూర్తి,
 లాలిత ధర్మప్ర న హేళితసమవర్తి నతహితాదికసమా న ప్రవర్తి,
 విద్యత్కవివ్రాత న విపులవచోవర్తి దశదిశవ్యాప్త విస్తారకీర్తి.

తే-గీ. అష్టదిగారతీరస న మావృతోర్వ
 రాభిదానప్రశస్తాంబు న జాకరస్థ
 ధీరహృత్కమల త్రిమూర్తిస్వరూప
 సతతనుతమూర్తి యనవేనుచక్రవర్తి.

130

క. అతఁడు నిజాబోపంబున, కుతలభరం బెల్ల మోయఁ ర గోరిఘనుండై
పితృదత్త దుర్గ ములకుం, బతియైకుండినము వేడ్కఁ ర బాలింపునెడన్.

వ. తదాస్థానమునందు.

132

శా. కాశీఖండముఖప్రబంధరచనా ర కాశల్యుడున్ మారమం
శ్రీశాత్రప్రభ వుండుగో విదగణా ర ధీశుండు మారాంగుడున్,
కాశీ సేతుపరీతభూ ప్రధతవి ర ఖ్యాతుండుఁ బూతుండునా
నాశాస్త్రార్థవిశారదుండు కవి శ్రీ ర నాథుండు విద్వాంసుడున్. 133

మ.తన తేజంబు వహింపభాస్కరుఁడు స ర ప్తస్యందనుండయ్యుధా
రుణికింభాంధవు డయ్యు బ్రహ్మహరి రు ర ద్రుండయ్యు నెప్పట్లఁదా
నెనరామిజర మాదికింజని తపం ర బేరోజుఁ గావించునో
యనగఁరాయని భాస్కరుండలరె ముర ఖ్యామాత్యుడై యచ్చటన్.

క. శ్రీనాథుఁడెల్లజగముల, బూనికరక్షింపుచుండ ర భూమిస్థలిసీ
భూనాయకు కడకవియై, శ్రీనాథుడు గొల్పుచుంట చిత్రముగాదే.

క. భాస్కరు డధికారంబున, శుష్కింపగఁజేసిప్రజల ర సాంపణచునుయీ
భాస్కరుఁడధికారంబున, శుష్కిభూతులగుప్రజల ర సాంపలరించున్.

న. ఇట్లు విద్వన్మంత్రి పుంగవులు పరివేషించియుండ నిజ భుజాబోపంబున
దేశంబులజయించుచు కవీంద్రుడత్త కృతి ప్రకరప్రభావంబున బడియు
మహాదైశ్వర్యంబున నోలలాడుచు స్వస్థాన విద్వన్ముఖుల నన్యసంస్థా
నంబులకుఁ బంచుచు వారలు తత్తత్ప్రభాసదుల నోడింపుటకు మిగుల
నుత్సాహింపుచుండె. 137

అనవేమారెడ్డి బిరుదు.

“న. స్వస్తిశ్రీ నకలగుణాలంకార చతురచూడాకార విశ్వంభరవహన దక్ష దక్షిణ
భుజోద్గండ జగమేశ్వరగండ అయోమండలీకార గండరా చేకులదండ అర్ధిప్రత్యర్ధి
హేమాద్రిదాన నిరత ప్రజాపరిపాలన భరతావనీ భరణరూప సారాయణ వీరసారా
యణ భుజాబలభీమ కోదండరామ అపరిమిత భూదాన పరశురామ అనేక నగరవి
సుంధర ప్రతిపాలిత బహువిధరామ సంగతి రక్షపాలక జగదగోపాలక ఘూర్జరిత

దివిబోళ ఘనభుజ మేజనామ కరవాల రాచూరుదుర్గవిచోళ అనఁరత పురోహిత
సోమపాన శ్రీ పర్వత అహోబళ వేంకటాచల నిర్జిత సోపాన దిక్కాంతా మనో
హర కీర్తి కుసుమా మోదకుండి ప్రభాసహ్య జగతమీ జలక్రీడా వినోద విరోధ
స్థపదానవ నారసింహ పాండ్యరాజ జగసింహ ప్రజ్ఞా చతుర్విధోపాయ వేళాధిరా
య నిత్యపరిపాలిత సత్య పర్లవాదిత్య రిపునరపతిగో ధూమఘట్టన ఘరట్ట అప్పయ
గోపయదిశా పట్టనంగ్రామ సముద్దండ చండ భుజాసి విఖండిత శత్రుకీలాలపవమాన
పిశాచగణస్తూయ మానయశోమండన అశసీయ వరదశిరఃఖండన దుర్బదవైరి భయం
కర బసవశంకర అమరేశ్వర చరణ సరసీరుహదంత భావనండినగార కృష్ణగుండి కృ
ష్ణవేణి గోదావరీ మహానదీ తటద్వయ న్నధ్య దేశదత్తానేకా గ్రహార అగణ్య పుణ్య
క్షేత్ర సత్రదత్త బహువిధ హరవరపుర హరణ మృత్యుంజయ సంగ్రామ ధను
జయ ఉత్తుంగ చతురంగ బలరిపు సేనాసాధక త్రిపురాంతక దేవదివ్యపాద పద్మా
రాధక ప్రేరిత మల్లనాథపయః పారావార పరిపూర్ణ సుధాకరుండైన శ్రీ మదన
వేమారెడ్డిగారు. ”

138

- క. ఈరీతిని బిరుదులుజెలు, వార మహీసురుల కగ్రహారంబులువి
స్తారముగ నిడుచుకృష్ణా, తీరంబున నతఁడు మిగులరీధీరతవెలయన్.
క. అమరేశ్వర ప్రతిష్ఠను, క్షమయందా చంద్రతార ర కముగాగనొన
ర్చిమహోత్సవాది విభవము,లమరగబహువనతులెల్లరీనతడిడెభక్తిన్
తే-గీ. ఇతైఱంగున నమ్మాన ర వ్రోత్తముండు
సకలధర్మ స్వరూపుడై ర నదయుడగుచుఁ
బరగి పండ్రెండునూర్లయె ర న్బదియునాల్లు 1284
మొదలు తొంబదియైదుగరీబుడమినేల. 1295

141

కామగిరివేమారెడ్డి వృత్తాంతము.

- క. కామగిరి వేమభూవిభు, డామహితాస్థాని కధిపు ర్దై యెనబదినాల్
సీమల ప్రభుత్వ సంపద, చే మహివైఁజెలగ వివిధ ర చేష్టారతుడై.
సీ. తనపూర్వు లొనరించు ర పనులెల్ల వీక్షించి
మరిద్రవ్యవ్రయమని ర మదిదలంచి
మంత్రప్రముఖులన ర న్నంతముల్ వర్జించి

భూరిబ్రహ్మద్వేష శ్రీ మునువహించి,
దేవగో బ్రాహ్మణ శ్రీ జీననంబులడంచి
అతిధివర్తనలెల్ల శ్రీ నపహరించి.

సాధుబృందముల వి శ్రీ షణ్ణత్వమునఁగాంచి అల్పులసేవల శ్రీ నభిలషించి
తే-గీ. పరుసతనమున ప్రజలని శ్రీ ర్భృంధపఱచి
చిన్న నేరంబులకుఁ ఘోర శ్రీ శిక్షణముల
దండితప్పుల కత్యల్ప శ్రీ దండనముల
నిడుచుఁ బాలించె నిజప్రజ శ్రీ లిడుమలొంద. 143

వ. అట్టియెడ నఖండ మహిమండలంబులంగల పురులు శిరులవిడినాడి త
న్ని పాసులెల్ల ట్టోమవ్యాధ్యాభీల విశీర్ణమానులై యీరాజ కృతాప
కృత్యంబున ని ట్లడుమ లొందవలసెనని దూలనాడుచు పరరాజ్యం
బుల కరుగువారును గొప్పతనంబునం దెప్పరిలునప్పురనాధులు కప్పం
బు లర్పింపక దుర్ణయంబునం దెరలువారును వివిధ విద్వత్కవిగాయ
క వై తాళిక వంధిమాగధ వితానంబులు తమతమ పరివర్తనంబులు
నివర్తనగాగ ట్టోభించి భూపసన్తాన విహీనులై నృపాల విఫాలనంబు
నిరీక్షింపుచు విశేషభీషణ దూషణ భాషణంబుల శ్లోకరూప
కంబుగా నాశీర్వదించువారును శాత్రవ సమాజంబులు సవితృతేజో
విరాజమానులై జయాకాంక్షల ముట్టడిగొన నిజజన నాథాదరణ
విహీనంబున దండధర కాండంబులు పరరాజా భీలాంభోనిధిని
మగ్నులై శత్రురాజన్యుల జేరువారును నైయుండ జేశ్ఠోభాతి రే
కంబునం బాలింపుచుండె. 144

ఆ-వె.వర్ష హీనమయ్యె శ్రీ హర్షంబు గతమయ్యె
స్వర్ణవేదిరసము శ్రీ భంగమయ్యె
విమలకనకవిగ్ర శ్రీ హముమాయమయ్యెన
భాసమయ్యెదురని శ్రీ వాసమయ్యె. 145

తే-గీ. ఇతైరంగునభువి కీనవృత్తిదోష
వసుధబండ్రిండున్నట్ల తొంబదియునారు 1296

మొదలు పదమూడు నూర్లతో ర మ్మిదివరకును 1309

నేలెబాండవ వనవాస ర కాలమనగ. 146

కోమటి వేమారెడ్డి కథ.

వ. అంత. 147

ఉ. కాముడదృశ్యదేహుడయి ర కల్వలరేడు వియత్పదాతుడై
సామజవైరి యుగ్రవన ర చారణుడై నిధి నాధుడంబికా
స్వామికి మిత్రుడై మనగఁ ర జాలిరిగాకటుకాకయుండినన్
కోమటివేము త్వజ్ఞుని ర కుంతితశౌర్య ధనాళికోడరే. 148

తే.గీ. అనగనతడప్పరంబుల ర కధిపుడగుచు
సకలనృపరాజరాజ మ ర స్తకకలాప
ప్రోజ్వలత్పద్మరాగ ప్ర ర ముఖవిరాజ
తాంఘ్రీపీతుండనంగ సాం ర పలరుచుండె. 149

మ తనపూర్వాచరణ ప్రకారమున నా ర స్థానంబునం బెక్కువ
ర్తనలన్ బెంపలరించి దుర్గచయముల్ ర ధరజ్ఞుడై యేలుచుం
డనమాత్యాగ్రణి భాస్కరుండు కవి శ్రీ ర నాధుండునై యెఱ్ఱిరా
జననాధుండు నిరంతరోజ్వలమహై ర శ్వర్యంబునం దేలగన్. 150

మ. ఇటొప్పుచుండెత్తభాస్థాన విద్యత్కవినాధుండగు శ్రీనాధుండు
నిజసాండ్రి త్యాతిశయంబు ననవసీనాధుంబొదల్చి తదాజ్ఞానుసారంబుగా
నొరులసంస్థానంబులకుంజని యచ్చటి విద్యన్ముఖులనెల్ల నోడింపుచు
బహుమతులంబడయుచు. 151

శ్రీనాధుడు విద్యానగరమునకు చనుట.

ఉ. ఆనరవంద్యుడొక్క సమరయంబునవేడుకమీరనా త్తభూ
జానియనుజ్ఞ చేకొని ప్రశస్తమణిస్థగితాలయాళిచే
శ్రీనిలయంబనంగరము ర చెల్వగుపండితకల్పకంబువి
ద్యానగరంబుగన్దొనగరనా త్తదలంచిచనంగనప్పరిన్. 152

తే.గీ. హరిహరకుమారదేవరా ర యాగ్రగణ్య
డఖిలవిద్యత్పరీవృతుఁ ర డగుచువెలయ

తత్సభాస్థానిః సుదేరి తగుసపర్య
లొందికుశలంబుదెల్పవా త రందఱలరి.

153

క. ఏదేశంబుననుండుట, లేదేశప్రభులసభికులెందరిగెదరీ
సాదృశ్యహీనవాగ్విభ, వాదిగుణోన్నతికిఁగుతుక తమగుడనవుండున్. 154

శ్రీనాథకవిరచితము.

శ్రీ. “పరరాయపరదుర్గ • పరవైభవశ్రీలఁగొనకొనివిడనాడు • కొండపీడు
పరిపంధిరాజన్యబలములబంధించుగురుతైనయ్యరితాడు • కొండపీడు
ముగురురాజులకును • మోహంబుపుట్టించుకొమరుమీరినపీడు • కొండపీడు
చటులవిక్రమకళా • సాహసంబొనిరించుకుటిఁగొత్తులకుసూడు • కొండపీడు.

శే-గీ సాధుసైంధవభామినీ • సరసవీర
భటపటానేకహాటక • ప్రకటగంధ
సింఘరాద్భుతమోహన • శ్రీలదనరు
కూర్చినమరావతికిజోడు • కొండపీడు. ”

155

క. ఆమండలమేలుధరా
క్షేమంకరుడఖిలవిబుధత సేచాగిఁగుడొ
కోమటివేమారెడ్డి
క్షామానినిభర్తృసముఖ త కవిసత్తముడన్.

156

క. శ్రీనాథకవిసమాఖ్యుడ
శ్రీనాథపదారవింద త సేవనలబ్ధ
శ్రీనాథుడసకలకళా
శ్రీనాథుడనంగనొప్ప త శ్రీనాథుండన్.

157

వ. అని యనేకప్రకారంబుల నతండ ఖండ పాండిత్య వైఖరీ విశేషం
బులఁ దనవృత్తాంతంబు గద్య పద్యాత్మకంబునం దెలుపుటయు నచ్చ
టంగల నృపాలాది సకల విద్యత్క విబృదంబుల మందానందంబునొంది
యక్కవి కుంజరుంజరి యశేషవిశేషంబులుప్రస్థాపించుచున్నెడల నవ్వు
నుజేంద్రచంద్రుడు సభికులందఱంగని యిట్లనియె.

158

ప్రభువు గృహరాజు మేడవిషయమై సభికులనడుగుట.

సీ. వినుఁడు దెల్పెద లోక విశ్రుతంబుగ
నెందుబరగనినూత్నపు ర పద్ధతిగను,
భర్త హర్త్య కవాట ర నిర్తలాట్టాలక
బహురత్నతోరణ ర భ్రాజితముగ
నేకధ్వజంబున ర నెసగెడుగృహరాజు
మేడ నొక్కర్తున ర మేయ విభవ,
మమరంగనిర్మింప ర నాత్మనుత్సుకమంది
యున్నారమికనీ ర యుర్విలోన

తే-గీ. గలధరాధిపులెవరై నరగట్టినట్లు
గలదెయెందైన మీరలు ర గన్నపట్ల
వినుటయునుగలెనేయుట్టి ర విధముమీరు
సరగునవచింపుడీ మాకు ర సభికులార.

159

చ. అనుటయుఁ నత్సభాసదులు ర సప్పుడలేచి పరాకులన్ బ్రభున్
గనుగొని విన్నవింపొక ర కంబముపై గృహరాజుమేడనిం
పెనయ సృజింపరాజ పర ర మేశ్వరులై తగుతారు దక్క త
క్కిన సృపాళికిందరమె ర కేశవునంతటి వానికేనియునిన్.

160

క. కనుఁగొనలేదెచ్చట మును, వినగనులేదిట్టి వార్త ర విశ్వంబునఁద
ద్భవమైన కార్యమెవ్వం, డొనరింపగలేడు ప్రభువులొక్కరుదక్కన్.

వ. అనినవిని శ్రీనాథుండు సంభరితరోషావరోధనుండై పుల్కాంకుర శా
దీరంబునఁ దటాలున సభామధ్యంబున నిలిచి నృపాలాభిముఖుండై
యిట్లనియె.

162

తే-గీ. అవధరింపుము చంద్రవంశావతంస
తారుశెలనీయు దానికు ర త్తరము నేను
దెలసినకొలంది వాక్రుత్తుఁ ర దేట వడగఁ
జిత్తగింపుడు దేనర ర చిత్తమలర.

163

ప్రభువునకు శ్రీనాథుడు గృహరాజుమేడ సంగతిచెప్పట.

మ. బలభిత్సన్నిభవై భవుండు శశివిభ్రాజత్కళాశాలిని
స్తులశౌర్యద్విరదారిభర్త బుధసంరస్తుత్యప్రభావాధికో
జ్వలుడౌకోమటివేమభూపతిప్రపంరచంబద్భుతంబందఁద
న్నిలయంబై తగుకొండవీటినగరికా రలీలావిహారార్థియై.

164

ఆ. ఒంటికంబమునమరహోజ్వలసోపాన, హర్త్యజాలజాలరకాదికముగ
గట్టెనద్భుతముగనల్లాలకముగృహ, రాజుమేడనాఁగఁదేజమెసఁగ.

తే-గీ. అనుటయునునమ్మహీవిభుం ర డవధరించి

విభ్రమావేశుడై కొండ ర వీటికధల
నరసి తెలిసి నిజేచ్ఛహే ర యముగనెంచి
యొక్కచోఁగలదానివే ర తొక్కచోట
గట్టుటను చితమనిదాని ర మట్టుబెట్టి.

166

సీ. ఆమహీపతికవి ర గ్రామణిఁబూజించి

బహువస్త్రభూషణ ర ప్రతతులొసఁగి
తగునపర్యలనాబు ర ధస్తుతుఁబొదలించి
దుర్వారబహుమాన ర తుష్టుజేసి
ప్రాసాదమహినువా ర ర్తలఁగడునాలించి
నిజసభాధ్యక్షుఁగా ర నిలుపనెంచి
తన మనంబునబహు ర తరవాంఛలుప్పొంగ
మంత్రిబోధనలెల్ల ర మదినిగుడ్చి

తే-గీ. కవినచటనుంచి తనహార ర కారగముల

రాజబంధు పురోహిత ర రాజనెల్ల
సౌధనిరుపమవిభవాతి ర శయముగాంచి
రాఁబనిచెఁగొండవీటిపు ర రమున కతఁడు.

167

కొండవీటిగృహరాజుమేడవృత్తాంతము.

వ. అంతనక్కవికాంతుండదియంతయుఁ దెలసితనవచనస్థాపనానుకూలం
బగు కీలునాలోచించి విమలహృదయంబునఁ గృతస్నాతుండ్డై సద్భక్తి

పూర్వకంబుగానిష్టదేవతా వతంసంబగు నవులూరిపోతరాజును పాసిం
చి తదనుగ్రహబద్ధంబుగానొక్క పత్రంబున పోతరాజునకు “దేవతా
వక సేవకుండగు శ్రీనాథుండనేకశిరస్సాష్టాంగప్రణామంబులు తదుపరి
యుష్కన్తందిరపురోభాగంబునంగల తుమ్మచెట్టును మదీయప్రభులగు
కోమటివేమారెడ్డిగారి గృహరాజుమేడకొసంగుము. ఆ నరపతిమిమ్ము
నఁబూజించి యామానుఁగొట్టించి యుంచ భవదీయ యోగబలం
బున కొండవీటి పురసాలాంతరాళంబునంజేర్చు”డని ప్రార్థించి యుత్త
రంబువ్రాసి యేతద్వృత్తాంతంబెల్లంబెల్లంబొనర్చుచు నీపత్రికంగంచు
తోడనే మీరాపోతరాజుమందిరంబునకుం జని తద్దేవతావతంసునిఁబూ
జించి యీయుత్తరంబెదుటనునిచి తదాలయాభిముఖంబునంగల
మానింగొట్టించియుంచ నది యారాత్రివేగులోన, పోతరాజు యోగ
బలంబునమీకోటలోనంజేర్చుగావునఁ దక్షణంబున సట్లచేసియతిత్వరి
తంబుగా నామానింజెక్కించి నిల్పి చిత్రవైఖరికొ గృహరాజుమేడం
గట్టించి యండ్లుఁగొల్వమరుండు. దానింజూడ నిటనుండిరాయలహర్కా
రులు వచ్చుచున్నారు వారువచ్చు సరికిసమస్తంబు సృజింపుడని
ప్రభువునకువ్రాసి యీరెండు పత్రికలను మిగులరహస్యంబుగా రెడ్డి
కనుప నతండట్లయొనర్చి దేవతాగారంబున కెదుటంగల సప్తతాళప్ర
మాణోన్నతంబును, సప్తరజ్జప్రమాణవలయంబునుంగల వృక్షంబు
నుంగొట్టించియుంచుటయు నది యట్లకోటలోనంజేర నప్పుడమిరేడుమి
గులవేడుకపడి శ్రీనాథుప్రజ్ఞాతిశయంబునకునాశ్చర్యంబునొంది ప్రాసా
దనిర్తాణకృత ప్రయత్నంజే .

168

ఆ. వేనవేలశాస్త్ర ర వే తలసౌవర్ణ
కారులాదిశిల్పి ర కారతతుల
వేమభూవిభుండు ర వేవేగరావించి
మేడఁగట్టనుద్య ర మింపుడనిన.

169

సీ. వారలందరు మహా ర వైభవ్రాపేతులై
భోజనమజ్జనం ర బులనుదీర్చి

నృపబహుక్యతభూష ర నిచయముల్ ధరియించి
 పరమకుతూహల ర స్వాంతులగుచు
 జనవిభునాజ్ఞగై ర కొనివేడుకను పరి
 కరములు గొనిశిల్పి ర కారులెల్ల
 చిత్రవై ఖరులుభా ర సిల్లంగఁగఁబంబు
 జెలువంబుబొలుపారఁ ర జెక్కిచెక్కి

తే-గీ. రేయుఁబవలును నిర్జితోపాయులగుచు
 నిర్దురయునోగిరంబులు ర రదుజేసి
 పరమసంతోషకలితులై ర బహువిధముల
 దీర్చిరిట్టులఁగఁబంబు ర తేజమెసగ.

170

సీ. వజ్రంబునకుమారుర నలుగుచందంబునమిగులదృఢంబైన ర మేనుతోడ
 దందశూకకులీను ర తనువులీలనహించుడంబగువర్తుల ర త్వంబుతోడ
 పుటపాక మొద వినరపు త్తడికై నడి మినమినల్ జెలు వైందురపసిమితోడ
 విద్యాచలమువిర్ర ర వీఁగినిల్చినమాడ్కి మితముమీఱినసము ర న్నత

తే. నెలయగాఁగంబమును దీర్చి ర విబుధవరులు

[ముతోడ]

దీవెనలొసంగబ్రాహ్మణ ర దేవపూజ
 లెల్లఁగావించివప్రమం ర దుల్లసిల్ల
 నాటిరుర్వినిభరియించు ర నాగమనగ.

171

తే-గీ. దానిపైఁగుడ్యములమర్చి ర వానిపైని
 కనకజాలకహర్త్యని ర కాయములను
 కరిహరిప్రముఖాది వి ర గ్రహములెల్ల
 చిత్రముగఁజెక్కికట్టిరా ర చిత్రగృహము.

172

గృహరాజు మేడ వర్ణన.

స. మఱియు ననవద్య విద్యావైశద్య ప్రాచుర్యతర బహువిధ పుష్పితా
 రామ నదన దీపుట భేదన చతురంగబలప్రముఖామిత విచిత్ర చిత్రిత
 నవరత్న సంఘట్టణాభేద్యంబులగు కుడ్యంబులును, నితాంతలతాం
 తానేక విధ తేఖనోజ్వల శృంగార మదేభతురంగ శతాంగనిచయ గమ

నాగమ నానుకూలంబులగు ద్వారంబులును, అహర్ముఖ విరాజమాన
విభాకరబింబ సదృశానర్ఘ్య చిరత్నరత్న స్థగిత రుక్త సింహాసన వ్రజం
బులును, అంతరిక్ష వ్యాప్తవిమల స్వర్ణకలశ కలిత శేఖరనివహ పరి
చుంబిత గోపురంబులగు గోపురంబులు, విచిత్రగాత్ర పుష్పికాసందో
హ సంసేప్త పంచవర్ణ వ్యాకీర్ణంబులగు వితాన వితానంబులును,
అఖండ మహీమండల మండనాయమానేంద్ర నీలాదిదివ్య నమ్రో
పలస్థంభసంభృతంబులై మింటిదవులుమంటపంబులును, మహారజత
శృంఖలంబులం బాటమిమిగిలి దీటులేక ధాటివెలయు కవాటంబులు
ను, భరతశాస్త్ర ప్రవీణతాశ్లిష్ట ధీమంతులగు కళానంతులును, రవి
శశాంక కళావిస్తారంబుల నోజందేజరిల్లు దీపికానిచయంబులును, సా
రతర సౌరభోజ్వల సువర్ణపత్ర కుసుమ ధారణంబులగు తోరణంబు
లును, అనారతంబు నలయమారుతంబు మలయందుల లేని భారత
భూతిమిగులు వాతాయనంబులును మోదంబై దలంబాడుకొల్పియొ
ప్పుల కుప్పలైయెప్పు పుష్పాదుల తిప్పలగప్పు నడిమేదురంబు
లగు వేదికలును, నవరసోల్లసిత విగ్రహసమగ్రంబులై దిక్కుటసమా
కీర్ణ ప్రభాపటలంబులగు పటంబులును, అభినవాభినయ విశేషంబు
లం బంచశరశర సమానభాసమానంబులగు శాంచాలికా సంచయం
బులును, వెలయు తత్ప్రసాదంబు కాసాలితెఱంగున సర్వమంగళాభి
శోభితంబును, సుకవి ప్రబంధంబు విధంబున బహువిధాలంకార
వితానవిభ్రాజితంబును చంద్రమండలం బుడంబున నమోఘమృగ
ప్రతిమాభిరామంబును, సురేంద్రుపగిది వజ్రకాండ జేగీయ మానం
బును, విభావనునిలేవ సభామండల మండితంబై న భోమండలంబుగతి
భూరి తారకామాలికానుగతంబై పాండుమధ్యముని క్రియధర్మగుణ
కలాపావాసంబై పన్నగంబుంబలె చక్షుశ్రోత్ర మంజుశంబై సురపురి
కరణి సుమనోవిలాసంబై సమరధీరునితీరున పరిఘాది భాసురంబై
ఋష్యశృంగ నామధేయంబును పర్వతాగ్రంబును ననుకరించి సము
త్తుంగ శృంగశృంగారంబై సముద్రంబును, పరాజయంబునుబోలి

బహుభంగ సంగతంబై జడస్వభావంబును, నృసింహావతారంబును
 నను నయించి యేక స్తంభ నిరూఢంబై కుమార ప్రభావంబును, పరే
 తమండలంబును, మహేశ్వర శరీరంబును నుద్దిగని శక్తియుక్తంబై
 రాజభూషణోత్కరంబును, శైలంబునుంబోలే నమ్రోపల విరాజ మా
 నంబై విష్ణుస్వరూపంబును, భూతలంబును, పన్నగేంద్రంబును, నాక
 సంబునుంబోలే ననంతాభిరామంబై నిశాధిప మండలోన్నత ప్ర
 సిద్ధంబయ్యున నిశాధిప మండలోన్నతప్రసిద్ధంబై నయనంపన్న విరాజ
 మాన నిర్మితంబయ్యుననయనంపన్నవిరాజమాన నిర్మితంబై, మం
 దరాగ సంచారాధిక గాయకగాయనీ జనవిలసితంబయ్యున మందరాగ
 సంచారాధిక గాయకగాయనీ జనవిలసితంబై సదృశ్యనోజ్జంబయ్యున
 సదృశ్యనోజ్జంబై వినమస్వరూపంబయ్యు నవినమస్వరూపంబై ఒక్కొక్క
 క్కదిశఁ ద్రిదశ గురుసదృశ శారదావిశారద వచోవిలాస నిజాంగణ
 ప్రబంధిత దశదిశవ్యాప్త యశోధురంధర ప్రభుప్రముఖ దత్తమత్తేభు
 లగు విద్వంశ తేభు లొనర్చు శాస్త్రచర్చ లెసంగ నొక్కొక్కచెంత
 దురంతలతాంత వాసనా నిశాంతలగు కాంతాసంతానంబు కనత్క
 తనక కంకణవిక్రాణం బెనయం జెలునంబున వీవు చామరవీచిక
 లుప్పతిల నొక్కొక్క క్రేన కేవల భావిభావుక జ్ఞాన పారీణులగు ను
 ప్రధాన సత్తములు కొలువు వెలయ. నొక్కొక్కయిక్క మిక్కిలి
 చొక్కంబులగు ఘుమఘుమలు పిక్కటిల మనంబులకు మక్కువ
 నెక్కుడించు కర్పూరాగరు ధూపధూమంబులు స్థేమంబులై మలయ.
 నొక్కొక్కతరినమం దానంద కందళిత తరంగితాం తరంగంబులం
 బొంగుచు నిజమస్తకవిన్యస్తహస్త కమలులై ప్రళస్తిం దెలుపుచు
 స్తుతించు వందిమాగధ వైతాళికాది కృత కై వారంబులలర. నమ్మ
 హీపతి సభాభ్యంతరంబునని జేష్ఠదేవతావతంసంబగు శ్రీమద్రాజ
 రాజేశ్వరీదేవిని నితాంతమణి సంతాన జేగీయమానంబును యస
 మాన శోభాన్వితంబును నగు సింహాసనంబునంగొల్పుదీర్చితత్సముఖం
 బునసకల సామంతమంత్రి పురోహిత ప్రచయంబెల్లంగొలువచెలుపు

మిగిలి శృంగార లీలలు గ్రాలుచుండ నిండోలగంబుండునవసరంబున.

రాయలహార్కారులు కొండవీటికి వచ్చుట.

సీ. రాయలపనుపునరయముననే తెంచు
హార్కారగములు న ర య్యవసరమున
కుండినపురపుర ర ట్కోణికినే తెంచి
యిదికొండవీడని ర యెఱిగియెఱిగి
నిలయంబునకుఁబురా ర న్వేషణమొనరించి
విపులస్థలంబున ర విశ్రమించి
అవసీశదర్శనో ర త్వచిత్తులై దండి
సాలముల్ సొచ్చి త ర త్వరణిఁగనుచు

తే-గీ. మదికివితయి శీర్ష కంఠపము తలిర్ప
పృథుల గీతంబువీనుల ర విందుసేయ
విభ్రమావేశు లై సాధ ర వీధులెల్లఁ
దిగుగుచుండిరి మార్గముల్ ర దెలియలేక.

174

చ. చనిచనిచిత్రశాలలను ర సామజశాలలు నశ్వశాలలు
ఘనచరశాలలు రజతర కాంచనశాలలు నాట్యశాలలు
గనుగొని మార్గదర్శకని ర కాయసహాయమున జనేశుగీ
మునుగన జాలిలోపలికిఁ ర బోవననుజ్ఞను వేడియంతట.

175

క. నరవిభునియాజ్ఞ చేమం
దిరముఁ బ్రవేశించియరుగు ర దెంచిరిరత్న
స్ఫురిత సౌపానములఁ దమ
చరణంబులఁ ద్రొక్క మిగుల ర సంశయపడుచు.

176

వ. ఇట్లుచనుదెంచుచుఁ దమలోన.

177

సీ. వజ్రకాండంబుల ర వర్ణించివర్ణించి వజ్రకాండభ్రమ ర బడెడువారు,
పద్మరాగంబులఁ ర బరికించిపరికించి పద్మరాగభ్రమ ర బడెడువారు,

తారకామాలికో ర త్కరదీప్తిగనికని తారావళిభ్రమర దవులువారు
 నీలోపలచ్చవి ర నీక్షించివీక్షించి నీలోత్పలభ్రమరదేలువారు
 తే-గీ. నగుచుమదిగల్గు తమసంశరయములు దెలియ
 నొరులబ్రశ్నింపుచును వెన్మననుండువారు
 వారికై వెన్మముందాడు ర వారునగుచు
 నగుచుఁ జనుదెంచుచుండిరి ర నవగృహమున. 178

వ. మఱియుఁ గుడ్యంబుల విచ్చలవిడిపెచ్చరిలి వెలుంగు సచ్చపు పచ్చ
 రాల మెరుంగుతెరంగులఁగనుఁగొని పచ్చికలనియిచ్చ మిగిలి పరుగు
 లిడు కురంగంబుల నీక్షించి గండుమిగులు పుండరీకంబుల గండడంప
 నుద్దండదండపాణులై యుండు మృగయాపరభృంద ప్రతిమాదుల విధం
 బుల లోచనంబు లార్పకఁజూచువారును, నిద్దంపు టద్దంబులం దిద్దిన
 సద్దుమిగిలి విభులయొద్దంజేరి యొద్దికల ముద్దుగుల్కు ముద్దియలం
 దిలకించిపులకాంకూర శరీరంబుల సంచలింపంజాలక పంచశర బిన్న
 మనస్కులై తద్గతియె తమకుం గూర్పుమని విరించిఁగరించి వేడు
 వారును; వల్లరీనిభకుచ పల్లవాధరీక దంబ మృగమద మిళిత సుగంధ
 సంసిక్త కనత్కనక భూషణ ఝణఝణత్కార సంయుక్తకర పల్లవ
 కృత సల్లలితంబులై కొల్లలగుతావులం గొని విలసిల్లు చల్లని తెమ్మెర
 పిల్లగముల కుల్లంబులు రంజిల్ల నవియెల్లఁ తమదెస విసరుగాకయని
 మసలువారును నవరత్న కలిత కకట జాలోన్నత ప్రకాశంబులకుతను
 వికాసంబులు మారువడి యొండొరుల గుర్తింపనేరకఁ దిరుగువారు
 చు అంగజ ప్రసూన శరసన్నిభులగు నన్నుఁ దలమిన్నల సంగీతభంత
 రంగంబుల నంతరంగంబులని గుడ్చి తద్రంగంబున రంగుమిగిలి స్వేచ్ఛ
 లఁజెలంగువారును, ఇచ్చటి యచ్చేరువగు ముచ్చటలంగాంచి అచ్చటి
 కింజన నిచ్చవచ్చునే యీసచ్చరిత్రువేడి హెచ్చగువచ్చు బడలం బు
 చ్చుకొని యిచ్చటనే వసించెదమని పంతంబులుసేయువారునునై పలు
 విధంబులగు వింతలెల్ల నుచితాసనంబుల కతిపయకాలంబు గూర్చుండి
 వీక్షించి తనివిందవిలి ప్రభునాజ్ఞగొని వెడలి తమ పురంబునకుం జని

గృహరాజు మేడంగట్టిన వృత్తాంతం బాంతర్యంబుగాఁ దెలసి సానం
దాద్బుతాంతరంగులై తమ రాజన్య సభాస్థలికిం జనుటయు నతండు
వీరింగని కుశలం బడిగి కుండిన నగర వృత్తాంతంబులు దెలుపుడన
వారిట్లనిరి. 179

హర్కారులురాయలకు కొండవీటిమేడవృత్తాంతముచెప్పట.

క. అయ్యాభవదాజ్ఞనుగొని
చయ్యనఁగుండినపురంబు శ చనుదెంచితిమే
మయ్యెడఁగలచందంబుల
నియ్యెడఁదెలుపంగజాల శ మింతంతనుచున్. 180

ఉ. అచ్చటికత్నకందరము శ లచ్చటిదివ్యసువర్ణభూషలున్
అచ్చటిసౌరభానిలము శ లచ్చటిహెచ్చగువారకా మినుల్
అచ్చటివైభవౌన్నతులుశనచ్చటిచందములెల్ల గాంచినన్
అచ్చరలచ్చెరుందవిలి శ యచ్చటుబాయగనోపరిచ్చలన్. 181

న. మఱియు. 182

సీ. అచటిచందంబుల శ నవలోకనముసేయ
నాత్మలవిభ్రమం శ బలిశయిలై
అచటిగోపురతతు శ లవలోకనముసేయ
నాత్మలగౌతుకం శ బధికమయ్యె
అచటిగీతారావ శ మాలకింపంగమామ
తులుబ్రహ్మానందరమయములయ్యె
అచటిపురాణాదు శ లాలకింపగమాకు
విద్యావిశేషవై శ శద్యమొప్పె
తే-గీ. నచటి విభవాభిజాత్యంబు శ లరయనరయ
నప్పురమువీడమానసం శ బొప్పదయ్యె
నెచటఁగన్గొనగాలేము శ యిప్పుడమిని
హరిహరకుమారదేవరా శ యాగ్రగణ్య. 183

వ. అని యిట్లనేకప్రకారంబుల కొండవీటిపురమహాత్మ్యంబును గృహరాజు
 మేడవృత్తాంతంబునుండెలుపుటయు నన్తునుజేంద్రుండు విని విస్తయం
 బునొంది శ్రీనాథునితనగద్దయంజేర్చి పునః పునదండప్రణామంబులిడు
 చువినయవి శేషభాషణంబుల భూషింపుచు తనరాష్ట్రంబునంగల మెతు
 కుసీమకై లాస కోట మొదలుగాగల జాగీర్లనొసంగి బహుకరించిపను
 పుటయునక్కవినాధుండు కొండవీడుప్రవేశించి ప్రభుండర్పించి ఏతద్వృ
 త్తాంతంబులకు నొండొరులుసంతసించుచు తనుగొన్నరాజ్యంబులు
 ప్రభుస్వాధీనంబొనర్చి మహాసీయుండై పరిభవిల్లుచుండెనంత. 184

సీ. అమ్మ హీవిభుడురా శ జ్యాధిపుడై ధర్మ
 మార్గవర్తనమాన శ మనుచుభక్తి
 బొలుపొందనవులూరు శ పోతరాజునకు
 బల్జాగీరులిచ్చెను శ భోగములకు
 మున్నురుక్మిణికొల్చి శ చెన్నుమీతినగౌరి
 దేవతకుఁబునఁప్ర శ తిష్టజేసి
 ముల్లగూరను నామ శ ముననొక్కపురిగట్టి
 యాదేవతకునగ్ర శ హారమొసగి.

తే-గీ. వెక్కువసతుల దేవత శ పేరనొసగి
 పుణ్యచారిత్తుడై పద శ మూషునూర్ల 1310
 పది మొదలు ముప్పదియునేడు శ నరకతండు 1337
 మేదిని భరించె నిర్వదె శ న్నిది శరదులు. 185

రాచ వేమారెడ్డి చరిత్రము.

తే-గీ. అంత శ్రీరాచ వేమాఖ్యుడను శ ఘనుండు
 రత్నసింహాసనస్థుడై శ రమణఁగాంచి
 దుర్గవర్గంబులకుఁ దాన శ దొరయగుచుఁబ్ర
 భుత్వసామ్రాజ్యుడై యొప్పె శ సత్తుడగుచు. 186

క॥ తనతల్లిసూరమాంబకు, మనమునఁగల కోర్కెలను సర మర్ధింపగఁదా
 జననియాజ్ఞానుసారం, బునఁబురికిసమీరభాగమునసొంపెనగన్. 187

నీ. కమనీయ రత్న సం శ ఘట్టణసౌవర్ణ జాలజాలో జ్వలారీట్టాలకములు
 నిబిడశాత్రవబృందర నిర్దళితోత్తుంగప్రాచితఘనవప్రసంచయములు
 పనస జంబీర రంభాకుట్టలతమాల కూటోజ్వలోద్యాననాటికములు
 రాజరాజనివాస శ రాజమానవిలాస రాజేందురాజ మాశ్శ్రవజములు

తే-గీ. వెలయ భూమహిళాహస్త శ కలితకలశ

మన సృజించె నచట సూరశమాంబ పురము

నన్యముగను విద్యా పూడి శ నామమునను

ధరణిః దనరా రెడు పిరంగిపురము చెంత.

188

క. ఆపట్టణమునకుంగడు, దాపున నమ్మనుజపతి సుశధారస ధారల్
 దీపింపఁ బ్రతిష్ఠించెను, ప్రాపుగ సంతాన సాగరంబనుకొలనున్. 189

వ. మఱియుఁ ద త్కాసారంబునకు నొక్క కాలునం ద్రవ్వించి తన తల్లి
 యాజ్ఞానుసారంబుగా జగదంబ గండికాల్వ యను నామంబు నొసంగి
 మిగుల బ్రశ స్తుండై . 190

తే-ఆ. ఆమహిజాని తత్పురశమందు వేడ్క

బొదల పదమూడు నూర్ల ముశప్పది యెనిమిది 1338

మొదలు పదమూడు నూర్ల నల్పది యొకటిగ 1341

బరగె సర్వం సహ పరిశపాలనమున.

191

ఆరుగురురెడ్ల కాలనిర్ణయము.

నీ. పోలయవేమ భూశపాలుండు పోషించె

మహినిఁ బండ్రిండు సంశవత్సరంబు 12

లనపోత వేమాఖ్యుఁ శ డవనిభరం బూనె

ననఘుడై ముప్పది శ హాయనమ్ము 30

లన్నవేమ మహీశు శడలఘు సంపన్నుడై

ద్వాదశాబ్దంబులు శ ధరణినేలె 12

మహితకామగిరివే శ మక్కితీదయితుండు

భువి జతుర్దశ వర్షములు భరించె 14

తే-గీ. బ్రోచెగోమటి వేమన ర పుడమినిరువ
 దెనిమిదేడులు తతభోగ ర మెనయరాచే 28
 వేమనాబ్బ చతుష్కంబు ర వెలసెరెడ్డి 4
 వంశభవు లేలిరిల నూరువత్సరములు. 100 192

వ. తత్కాలంబునందు. 193

శ్లో. ప్రయోవేగికులేభ్యశ్చ ద్రావిడే భ్యశ్చమత్తమాః
 వెలనాటి కులేభ్యశ్చ షట్త్రింశ గ్రామనత్తమాః

శ్లో. శ్రీకృష్ణవేణ్యోతటి పుష్యపేషు శ్రీతుంగభద్రాతటి పుష్యమేషు
 శ్రీరెడ్డిభూపాలక రాజవర్య బాహ్యగ్రహారాగతి వేగసంఖ్యాః.

వ. ఇట్లు పలువిధంబులగు శాసన రూపకంబుగా నగ్రహారంబులు విపుల
 కొనంగి నిఖిలై శ్వర్య విరాజమానులును ఆసేతు శీతనగపరీత భూతల
 వ్యాప్త కీర్తివిస్తారులును, షట్చక్రవర్తి ప్రభాధికులును నైన త
 త్షట్చక్రవర్తులును ధరాపాలనం బొనరించిరి. 194

క. అనుచునునాశీరున కతి

వినయం బెనయగఁ ద్రిలోక ర విదుడగు వనజా

సన సుతు డగు నారదు డొగి

వినుపించెను కొండవీటి ర విభుచరితంబుల్.

195

నర్మకృతవృత్త చంపకమాలికా వృత్తతేటగీతి కంద గర్భిత

చంపకమాల వృత్తము.

చ. నరవరభవ్యధామశుభ ర నామరసాసుర పాలన క్రమా
 శరధి శయానరమ్య ఘన ర సారస లోచన శ్రీనివేశనా
 సుగుచిర దివ్యశీలరణ ర శూరర మాధవ ధీర భాసురా
 హరహిత ధీవిశాలమణి ర హరనతామర పావనాత్మకా. 196

నర్మకృతవృత్తము.

నరవర భవ్యధామ శుభ ర నామర సాసుర పా
 శరధిశయాన రమ్య ఘన ర సారసలోచన శ్రీ

సురచిర దివ్య శీలగణ శశూరర మాధవ ధీ
హరహిత ధీవిశాలమణిహార సతామరపా.

చంపక మాలికా వృత్తము.

శుభనామ రసా సురపాల సక్రమా
ఘనసారస లోచన శ్రీనివేశనా
రణశూరర మాధవ ధీరభాసురా
మణిహారన తామర పావనాత్మకా.
తేటగీతి.

పాలన క్రమ శుభనామ శభవ్యధామ
శ్రీనివేశన ఘనసారరయాన రమ్య
ధీరభాసుర రణశూర శ దివ్యశీల
పావనాత్మక మణిహారధీవిశాల.
కందము.

వరభవ్యధామ శుభనా
మర సాసురపాలన క్రమా శరధి శయా
చిర దివ్య శీల రణ శూ
రర మాధవధీర భాసురరా హరహిత ధీ.

గద్య.

ఇది శ్రీమ జ్ఞానానందతనయ వరప్రసాద లబ్ధ కవితా సంకలితాప స్తంబ
సూత్ర కౌండిన్య సగోత్ర పవిత్ర వివిధ విద్వన్ముఖ సర్వాజ్ఞాతమిత్ర
మద్దుల పరివేశదీపక వేంకటప్పయాభిఖ్య తనూజాతక
సుకవి జనసేవక గురు బహునామక విరచితం బగు
శ్రీ కొండవీటి చరిత్రంబునందు
ద్వితీయాశ్వాసము.

శ్రీరస్తు.
శ్రీకొండవీటిచరిత్రము.
తృతీయాశ్వాసము.

మద్రఘుకుల సోమా
సోమాది ప్రణతనామ శ సుగుణోద్దామా
దామోదరాభిరామా
రామా కోదండరామ శ రామవిరామా

క. అవధారు పంకజాసన

భవుచే నాదివిజలోక్ శ పతివినిదానన్
దవిలి తదనంతర కథను
వినరింపుమటన్న నిట్లు శ వినుపించెనొగిన్.

2
3

వ. తదనంతరంబ.

ఉ. రాజవిహీనమైన నడిరేరాతిరి రీతిని పద్మినీసతీ
రాజవిహీనమైపోలుచు శ రాకమలాకరమట్లు ద్రౌపదీ
రాజవిహీనమౌ కరిపురంబువిధంబునఁ గొండవీడిలన్
రాజవిహీనమై పరుల శ రాకడకాకరమౌటఁ దెల్పెడున్.

4
5

వ. అట్టియెడ.

లాంగూల గజపతి కొండవీడు ప్రవేశించుట.

నీ. శ్రీధరసేవారు శ చీపరవశుడయ్యుఁ
బరవశత్వంబునఁ శ బరగడపుడు
కరమాశ్రితులయెడఁ శ గారుణ్యవిషరాశి
దాల్చియు విషరాశి శ దాల్చుడెపుడు

పనియెడ ఖచితంపు శ భావంబు గల్గియు
మొగమాటమినిదాట శ ముగియడెపుడు
అర్థికిదానక శ ల్పాగమయ్యనపాత్ర
దానంబులీయగా శ నూనడెపుడు

తే-గీ. అనగ జగముల పొగడిక శ ననగదనెడు
మొగమునిగని గలదొగల శ మగనిఁ దెగడు
పగలతెగువలఁ దెగనాడి శ నెగడుమగడు
మహితలాంగూల గజపతి శ మనుజవిభుడు.

6

చ. వికసితమైమరందము స్రవించెడు పద్మననంబుపై నళి
ప్రకరము సంతసంబాదన శ వ్రాలినభంగిని తండుకొంత సై
నకనికరంబుతోఁ దనదు శ నేర్పునఁ బొలన సేయగా మహీ
ప్రకటితమైనకుండిన పు శ రంబుదేరి ముదంబెదందగన్.

7

చ. అటఁదన రాజధాని పొలుకపారగజేసి తదంతరంబులొ
పటుతర దుర్గనర్గముల శ పాలనమెల్ల నహించిమించిదో
శ్చటుల బలోన్నతీన్ యుదయ శ శైలపురప్రభుతిన్ జెలంగునా
కటకపురీపరీతస్యసకాంక్షునెల్ల శ జయించెఁజెల్లుగన్.

8

సీ. తనుజయించినవృశాశ్లాసంబులందెల్ల నిజబిరుదాంకముల్ శ నెగడునటుల
శాసన స్థంభముల్ శ్లాపించిపురముల జనులెల్ల సుఖమునఁ దనరునటుల
జలనిలయాది పరసతులెల్ల నమరించి స్థిరపదంబును దాను శ జెందునటుల
సప్తసంతతులఁ బ్రశస్తిగాఁగావించి పుణ్యమార్గస్ఫూర్తిబాసగునటుల

తే-గీ. జేసి పెద్దమలెముకోటరచిన్నమలెము
కోటయనఁగట్టి పూర్వపు శ కోటలెల్లఁ
గడుదురస్తులొనర్చి దు శ మ్మగపథంబు
లడచిప్రోచె భువికి సుఖమమబ్బునటుల.

9

క. పదమూడునూర్లపై నలు, బదిరెండవయేడుమొదల భాసిల్లగనే 1342
బదిమూడవసంఖ్యతుదం, గదురగద్వాదశశరదులకొలంబేలన్. 10

కర్ణాటకరాజులు కొండవీడువచ్చుట.

సీ. అటుమీదకర్ణాటక కౌననినాథులు నరపతిసింహాసన నస్థులురణ
కోవిదులుప్రతాపదేవరాయాఖ్యుండు హరిహరదేవరాయాగ్రగణ్యు
డిరువైందగుండిన న యేలకలజయించి దుర్గవర్గంబుల న దొరతనంబు
జేకొనిశాశ్వత న శ్రీలుప్పతిల్లంగ బాలించిరచ్చటి న పట్టణములు

తే. శైలపోడశసంఖ్యల న పాలనంబు

ప్రబలిపదమూడునూర్లయే న బదియునాలు 1354

గాదిగాడెబ్బదారన న దంత్యముగను 13 1376

వత్సరములిరువదిమూడు న వాంఛలూర

11

కపిలేశ్వర గజపతికథ.

క. గజపతిసింహాసనుడును, గజపతినిభ బాహుసత్వ న కలితుడునృపది

గజపతినాకపిలేశ్వర, గజపతిదేనప్రభుండు న కడుబల్లిదుండై .

12

చ. అరిగతమైనభూమిబడ న యంగదలించికృతప్రయత్నుడై

శరధిరనంబెసంగపటు న సైనిక ఘోటగజాన్వితంబుగా

నరపతిపీఠుపైఁజనిర న ణంబున గెల్చిమహేంద్రవైభవా

కరమగుకొండవీటిపుర న కాంచనపంచముఖాసనస్థుడై .

13

తే. రక్తిమీరంగబట్టాభి న పిక్తుడగుచు

పురిపురికిరాజనూర్లముల్ న పొందుపఱచి

జారచోరభయాదులె న చ్చటనుగనుట

కై నఁబుడమినిగనరాని న యల్లొనర్చి.

14

క. పదమూడునూర్లపైఁడై, బృదియేడవయేడుమొదలఁ న బరగంగనునె

న్బదిమూడవవర్షముతుద, గదురగఁదగుకాలముర్విభునతఁజహించెన్.

పురుషోత్తమ గజపతికథ.

సీ. తదనంతరంబయే న తన్నుపాలునకునొ

రసపుత్రుడధికవి న శ్రాణనప్ర

భావుడుశ్రీపూస న పాటివీరప్రతా

పపురుషోత్తమగజ న పతివిభుండు

దుక్ష్మసింహాసనా ర్ గూఢుడై కుండిన
ప్రాజ్యరాజై క్షకసా ర్ న్రూజ్యుడగుచు
పుడమిపోషింపుచోఁ ర్ బురుషోత్తముండని
జగములుబొగడంగ ర్ నెగడిసకల

తే. దేశములనెల్ల నార్జించి ర్ తేజమొదవ
కులవిరోధుల నరపతి ర్ కులులనడచి
ఆనుగొందిఁనృసింహరా ర్ యాఖ్యుగెలిచి
పుచ్చుకొనియెను కర్ణాట ర్ భూమినెల్ల.

16

వ. ఇట్లతండు పెక్కుదేశంబుల జయించికుండిన రాజ్యాభివృద్ధి గావించి
యెల్ల జనులు సల్లలితంబగు నుల్లాసంబున నుల్లసిల్ల చల్లనిమార్గం
బున నేలుచుఁ దననామంబు సుప్రసిద్ధంబై యుండునట్లు పురుషోత్తమ
పట్టణంబను పురంబును గట్టి యీవిధంబున దేశంబున కొక ధర్మ
శాసనంబు వ్రాయించె.

17

శాసనము.” శ్రీ చతుర్దశభువనాధిపతి. శ్రీమత్పురుషోత్తమ దివ్య చరణసేవశతా నవరత్న
పుంచానవైరి మర్దన భుజాబల పరాక్రమ పరమవైష్ణవ పరమ భట్టారక భాగ మూల
కారణ శ్రీ పురుషోత్తమ పుత్రసూర్యవంశాధార మహారాజాధి రాజరాజ పర మేశ్వ
రశిష్యుకు కులసంభవ రామచంద్ర చరిత్రాలంకృత పాతనాటిమండలేశ్వర నవకోటి
కర్ణాకాలంబరేశ్వర పంచనాదేశ్వర్య శ్రీ కిరప్రతాప పురుషోత్తమదేవ మహారాజా
లంకార విజయరాజ్య సమస్త శ్రామికన్యా శుద్ధపంచమి శుక్రవారంస్పృశి శక
వర్షంబులుగరగింతదునాబుగుహార్ల పదునొకొండవవగు నేటి కీలక నామ సంవత్సర
భాద్రపద శుద్ధపంచమి గ శుక్రవారం దుర్గాప్రసాద కొండపీటి సమస్త దేశాలగ్రా
మాల అష్టాదశవర్ణాల ప్రజకున్నా పెండ్లిసుంకాలున్నా అడ్డగడపేట గుంకాలున్నా
ఆచంద్రార్కస్థాయిగా మానితిమి ఈసుంకములు కరణాలు | తెలుగు రాజులు యెవ
రైనా తప్పితే గోహత్య బ్రహ్మహత్య శిశుహత్య చేసిన పాపమునఁబోదురు. తురకరాజు
లు తప్పితే పండినిఁదిన్న పాపానఁబోదురు.”

సీ. అని యివ్విధంబున శ నాస్థానమందున
 వర్తనల్ శాసించి శ కీర్తితనరఁ
 ప్రజలు సౌఖ్యస్ఫూర్తిఁ శ బరిధవిల్లంగస
 ధర్మంబు నాల్గు పాదములనడువ
 నరపతి సింహాసనస్థులడగియుండ
 నెడలేని సంపద శ లింపుమీఱ
 పదమూడునూర్ల యెశస్వదినాల్గు మొదలుగఁ 1384
 బడునాల్గువందల శ పదెనిమిదవ

తే. యేటివరకు ముప్పదియునై శ దేండ్లతండు 1418
 కొండవీటిని పీఠినిఁ శ గొల్వుదీరి
 పర భయంకరు డగుచు శుంభభానృపాల
 వైభవస్ఫూర్తిచేఁ బ్రభుత్వం బొనర్చె. 19

తే. అంత బురుజోత్తమావనీ శ కాంతునకుఁగు
 మారుడును బల విజిత కుశమారుడునుఁ బ్ర
 తాపరుద్రుం డనంగఁ బ్రతాపరుద్ర
 గజపతి యనంగ సత్వ దిగ్గజపతియన. 20

ప్రతాపరుద్ర గజపతి కథ.

చ. పరగఁ బ్రతాపరుద్ర నృపరబాలుడు బాల్య వయోవిముక్తుడై
 పురముల దుర్గవర్గముల శ పోషణనెల్ల వహించి రత్న భా
 సురమగు పీఠిపైఁ గొలుపు శ చొప్పడిదిగ్విజయార్థుడై మహా
 హరికర్ణిసైనికాఘ యుతుఁ శ డై వెడలెన్ బహు రాజరాజిపై. 21

ఆ. అమ్మహీశుడిట్టు శ లందరినిజయించి
 గెలుచు పురములొక్క శ కేలునందు
 నిడి చతుర్దశశత శ యేకోనవింశతి 1419
 మొదలు కొన్ని వర్షములు భరించె. 22

క. అంతఁదగెనితనిపుత్రుఁడు, శాంతిక్షమదమగుణాళిశ సంచయుడురమా
 కాంతపదభక్తుడాస్మితి, కంతుండగు వీరభద్ర శ గజపతిప్రభువై. 23

కృష్ణ దేవరాయల వృత్తాంతము.

వ. అంత, తుంగభద్రాతీరంబునంబరగువిద్యానగరసింహాసనాద్యక్షుండు. 24

రాజచంద్ర పర ద్వంద్వార్థ గత సీసము.

సీ. తనకరపరిముక్త ర దానామృత సువృష్టి

యనిశంబు విబుధ జీవనముగాగ

తన కమలావాస ర తతసభామండలి

సత్ప్రధానాళికా ర శ్రయముగాగ

తన యనంతవిచార ర నిరుపమప్రౌఢి

మంబు కువలయావ ర నంబుగాగ

తన ఘన రాజాంగ ర దర్శనస్ఫురణంబు

ప్రమదారి భేదనో ర ద్యమముగాగ

తే. వెలయు దిజుండలవ్యాప్త ర విపులయశుండు

నరపతి సమాఖ్యసింహాసన ప్రధాన

నరసభూపపులోమజా ర నాధసుతుండు

చంద్రవంశుడు కృష్ణరాయేంద్ర నృపుడు. 25

చ. అతఁడు కవీంద్రసాంద్ర కమలార్యముడై ప్రతిపక్షదక్షమా

రుతభుజగేంద్రుడై యమృత ర రుక్మరహీర పటీర తారసా

రతరయశోన్నతుండయి ధరరారమణీ మణిహార రత్నశో

భితవిజయాభిధాన పుటరభేదన పంచముఖాసనస్థుడై. 26

తే-గీ. అనఘకౌండిన్యకులుండువేరమయ*తనయుడు

రాచయామాత్య* నందనరత్నమార్య

సన్నతుండులక్ష్మ మధవుండురసాశ్వతిమ్మ

విభుండుసచివుండగుచురగూర్చి వెలయుచుండ. 27

వ. అఖిల సామంతరాజ బృందంబులిచ్చు కప్పంబులం బుచ్చుకొనుచు

గర్జాటక రాజ్యంబెల్ల జల్లనిమార్గం బుల్లసిల్ల నేలుచు నొక్కనాడ

* తనయుడు. భౌరసుడు. నందసుడు. దత్తపుత్రుడు.

మాత్యయు క్తుండై వినోదార్థంబుగా బట్టపుటేనుంగునెక్కి పురవీధులం
గ్రుమ్మరుచున్న సమయంబున. 28

గాండ్ర సంగ యను స్త్రీవర్ణన. ధ్వని.

సీ. తనముల్కులగుపువ్వులను దృంచి రెండు గు
త్తులఁజేసి పైటలోఁ ర దురిమిపెట్టి
తన వార్వమగు శుకం ర బునుఁ బట్టి మాట మా
త్రన బెదరించి పారంగవై చి
తనకు సాయుడగు చంద్రుని ముఖముఖఁబోరి
పలు కళల్ హరియించి ర పరిభవించి
తన వింటి త్రాటి భృంగనికాయమును కండ్ర
నదలించి మింటిపై ర చెదరఁ ద్రోలి

తే-గీ. తననుఁగూడ వధింపంగఁ ర దలచుటెఱిగి
మారుడతనుతఁ గని విటరమగలఁజేరి
దీనపై బురికొల్పి కరయ్యానికేగ
జేసెనానొప్పు నప్పరిఁర జేడెయొకతె. 29

తే-గీ. అది సుధారసపూర వాశాచానుషంగ
లలిత జనమోహనచణ కరళాప్రసంగ
నీరజాత సదృశమృదు ర నిర్మలాంగ
గమన నిర్జిత సారంగ ర గాండ్రసంగ. 30

కృష్ణరాయలు గాండ్రసంగను మోహించుట.

క. అను విటక త్రియను నిజాం
గణమున నిలిచికనుదానిఁ ర గనుగొని మరు సూ
నని శాతశరహతుండై
మనమున నాచెలియనంటు ర మమతజనింపన్ 31

వ. అతండు నాటంగోలె తదీయ మోహతిరేకంబున నేమియుందోచక. 32

చ. సభకరుదేర డెన్నడును ర సభ్యులఁజేరి వచింపడాచమూ
విభవమునై నఁ గన్గొనడు ర వింతయొకింతయుఁ బాడఁబోడు నై

రిభయముఁ గూర్చియెన్న డొక రి క్తుని ప్రార్థనకుం జెవీయడా
యిభనిభయాననొంద నగునెచ్చనుఁ బెచ్చిన మచ్చరంబునన్. 33

ఆ-వె. తవరజాణక తై రి టక్కులాడి పడంతి

చాసియైనయొక్కర దానిజీరి

మనము దెల్పినీదు రి మహిమ మీఱగ దాని

నిందు తెమ్ముపొమ్ము రి యిందువదన

34

చ. అనవుడు వల్లెతావక దరయారసముండినఁ జాలునీపనిన్

బొనరుచు దాననొక్కత్రుటిఁ రి బోయెదనిప్పుడటంచుఁగాంతకై

జనితమి వుట్టినేర్పునఁ బ్రసంగమొనర్చి మనంబు ద్రిప్పి త

ద్వనితనుఁ దోడి తెచ్చె నరనల్లభుడుండు నగల్గలోనికీన్

35

వ. అంత నితాంత సంతోషితాంతరంగుండై యమ్మహీకాంతుం డత్యంత

ప్రేమాతిరేకంబున నారంభోరు యుగళిని సంభావింపుచు మజ్జనభోజన

మాల్య భూషణాదుల నమరించి నాటిరేయి కనుకూలపరపుడని యా

జ్ఞయిడి భూవిభుండుత్సుకుండై భోజనకృత్యంబులం దీర్చికొని నిశ సమ

యంబున.

36

ఉ. భాసుర రత్నభూషణప్రభల్ ప్రభవింప దుకూలధారియై

లాసపుమోము పొడశకరళల్ తగు నిందుని నిందసేయ నద్

వాసనలన్ భుగుల్ తగు సునవస్తులదాల్చి విడెంబుబూని ఒల్

మీసలు మీటుచున్ మదిని రి మీరిన మారునిబారి గూఱగన్. 37

పడకటింటి వర్ణనము.

సీ. చాసీలిబంధ ప్రశస్తపాంచాలికా

ప్రాభమైనత పటరశోభితంబు

కమల దృక్కంకణ క్వణమిళ త్సౌరభా

న్వితశై త్య మందమారూత ఋతంబు

రత్నమా క్తిమహా రజతలతాకీర్ణ

బహు తోరణయుత ఖరట్యస్థలంబు

రవి శశాంక కళా విరరాజిత శ్రీయుత

వై చిత్రతర దీపికాచయంబు
 తే-గీ. సార ఘనసార వీడ్య పుష్పవ్రజంబు
 మృదు మధురగీత మంజులారీ మేడితంబు
 ప్రవిమలాగరు ముఖ గంధ రీ బంధురంబు
 అనుపమంబు నృపాల శరీర్యాగృహంబు. 38

క. చేరగ దాసీపడతులు, భూరివిభూషణదుకూల రీ పుష్పసరోలం
 కారమ్మునఁ దెచ్చిరిదే, వేరులు గనకుండఁ జెలిని రీ విభుసన్నిధికి. 39

క. తెచ్చినఁ జెలితనపైఁదమి, పెచ్చరిలినవిభుని నచటిరీపుధులతరరుచుల్
 మెచ్చికనుగొనుచునిలచెను, యచ్చుప్రతిమయనగ విస్తరీయామేడితయై.

ఉ. అంత విభుండు మోహ వశురీడై తన చెంతకు రాగ దాని నెం
 తెంతయు సన్నలం బిలువ రీ నింతి చలింపకయున్నఁజూచి య
 త్యంత ప్రియంబునం జెలికరీరాజ్జము పట్టి గ్రహించె సెజ్జకున్
 వింతగనంచచెంచువున రీ వేగబిసంబునుఁ బట్టినట్టులన్. 41

సురతవర్ణన.

మ. అలకల్ దువ్వుచు మోముమోము పయి నోరీయ్యారంబుగాఁజేర్చి తే
 నెలుదేరన్ దశచుంబనక్రియల నెంతేసేయుచున్ బైటబోన్
 వెలియా చన్దవఁ బట్టుచున్ నగుచు వేరనిట్టూర్పు లెచ్చన్దమిన్
 దొలికేళిన్దని వారఁదేలెనతి సంతోషాన్విత స్వాంతుడై. 42

వ. అంత. 43

క్రమాలంకారము.

సీ. పవనరంజితమైన రీ నవనీరదమనంగ భ్రమరంబుకలచిన రీ కమలమనగ
 చిత్రితంబులగుప రీ సిండితేకులనంగ పికళుకక్షతమైన రీ బింబమనగ
 కొమ్మలఁబాకిచి రీ కుళులువడ్డలతలన గుబ్బలపైఁజారు రీ మబ్బనంగ
 సన్తారమునఁగాలురీశక్రుధర్తమనంగఁ గూర్చినాడినపూలరీగుత్తులనగ

తే. నడలుకొప్పనువిన్నబో రీ యెడిముఖంబు

గంట్లచెక్కులునధరంబుఁ రీ గదలుసరులు

తా వెడలుపై టనూడునొ శ్రీ డ్డాణమొరుపు
బడ్డచన్దవతోనిల్చె శ్రీ బడలిపడతి.

44

వ. అంతనిరువురుం దదుపరికృత్యంబులదీర్చికొని మధుర భక్ష్యపదార్థంబు
లారగించి ఘనసారతాంబూలంబు లొనరించి సుఖస్థితితోల లాడు
చుండిరిట్లు.

45

తే. పెద్దయుంబ్రొద్దుగడుపుచు శ్రీ ప్రియమెలర్ప
దానిరాజాంగములను సౌ శ్రీ ధములఁజేర్చి
నురుసుఖాంబుధిఁదేలుచు శ్రీ నుండెనత్యఁ
దెచ్చిరహిమించుశ్రీకృష్ణ శ్రీ దేవుడనగ.

46

వ. ఇట్లాప్పుచుఁ నతండు గొండాకసమయంబునఁ బట్టపుదేవింగనుంగొని
యవ్వారకామినింగూర్చి మాటాడుచో దానినాయమకు సమంబుగ
లక్షించి ప్రసంగించుటయు నందుల కాసాధ్యలలామ మనంబునఁగో
పించితెచ్చినది యల్పకామినిగాని గజపత్యన్వయ సంభూతం దేలేదు
గదాదానినింత యతిశయంబుననుంచఁదగునాయని నిరుత్తరంబుగాబ
లుకనతండు రోషించి గజపతి కులకన్యకం గొనివత్తుఁగాకయని సమ
కట్టితక్షణంబ సభామండలంబున కరుగుదెంచి కొల్వొడ్రరి.

47

కృష్ణరాయలు తూర్పుదేశముపై దండెత్తుట.

తే. మంత్రవరుడగుసాశ్వతి శ్రీ మ్మరుసుఁజీరి
పూర్వదిగ్దయమాత్రకుఁ శ్రీ బోయియచట
గజపతికులోద్భవగుకన్య శ్రీ కను వివాహ
మాడగఁదలంచితినిమేలు శ్రీ జాడఁజూచి
మనబలంబెల్ల రావింపు శ్రీ మనవుడెలమి.

48

క. ఒకనాడుయుపశ్రుతిపూ, ర్వకముగమంత్రాక్షతలుఁబు శ్రీ రమునరజకవ
ర్ణకుటీరముపై నిడిసూ, చకముగహింపంగనతడ శ్రీ చటనుండునెడన్.

ఉ. ఆరజకుండు పుత్రయుతుడై తన శయ్యపయింబరుండి యొ
గ్యూరపు మాటలన్ దనయు శ్రీ నారడిఁ దీర్పుచు నోరిపూర్వ డి

గ్రామణిఁ గొండవీటి పురిరదాఁక మఱిఁ గటకంబుదాఁక నా
దేర నిజంబుకాదనగ ర నేరెర లేరు రయంచు బల్కుటన్. 50

చ. విని మదిలోన సంతసిలి ర వేగమరాజు జయంబునొందనో
పునిదియె మంచివేళయని ర భూవిభుసన్నిధి కేగియంతయున్
వినుచుటయున్ నృపాలుడని ర వేడుక లుప్పతిలంబలంబురా
ననుపుము నావుడున్ గడు రయంబున నట్టులఁ జేసెఁ జేసినన్. 51

సీ. మినుముట్టు పెనుగట్టు ర లను గుట్టు చెడమెట్టు
కరుల ఘీంకార విరస్తరము మీఱఁ
గడు తీవరపుఁబావ ర కహితావహములేవఁ
బరగునైంధవరాజి ర ప్రభలుదేఱఁ
బలుబంతుల లతాంత ర ములకాంతిలు నితాంత
రధచయగమన సం ర రావమార
ధర రక్కసుల స్రుక్కరడర చక్క నగు చక్క
నగు భటాఘంబు జోరహారు దీర

తే-గీ.రమణిపల్కులకై కృష్ణరాయవిభుడు
పూర్వ దిగ్విభుజయ యాప్రబోయినటుల
రమణి పల్కులకై కృష్ణరాయ విభుడు
పూర్వ దిగ్విభుజయయాత్రరబోయెనిటుల. 52

ప. ఇట్లతం డఖండ కోదండపాండిత్య వై ఖరీ విశేషంబున గండు మిగిలి
దండువెడలినఁ బూర్వ భూమండలంబునం గల దండనాథుల పిండులెల్ల
తండతండంబులుగా పటుభటానేక ప్రోక్త దిక్తట భేదంబులగు సింహ
నాదంబులు మిగులఁ బర తెంచుట విని భీతాత్ములై యొరుల పురంబుల
కు పరువెసెడి పరుగులిడువారును, పరశు ప్రముఖానేక మహాయుధ
సాధనంబుల నయోధ్యులై రిపునృపకాండంబులఁ జండాడనుద్దండులై
యుండు దండధర తండంబుల గనుఁగొని మారువేసంబులఁ దారుమా
రుపడి యొరులకడ డాగువారును, నిజపక్ష రక్షణానురాగంబున బలం
బులకు బలంబు బడయు సపర్యలు నెరపింపుటలు గనుంగొని సాంతః

కరణుండగు ధరాభరణునకు శరణంబు జొచ్చువారును, నై పలు
విధంబులగు కలకంజెంది తల్లడిల్ల వెలువడి పాదపోన్నూల కృన్మతే
భంబు వనంబు సొచ్చుక్రియ పురంబులు సూరవచ్చుచు. 53

సీ. ఉదయాద్రినుగ్రర శ సోదయుండై పట్టె నద్దంకిపతిబలం శ బద్దికొనియె
విన్నకొండపటిమ శ విన్నంతనహరించె బెల్లముకొండతీ శ వెల్లదీసె
నాగార్జునగిరిదీ శ నత్వమొందగఁజేసె తంగెడమొదలుగ శ గ్రుంగఁజేసె
కేతవంబుని శ ర్భితిమొయింజొచ్చె కొచ్చెర కోటదా శ హెచ్చిగెల్చె.

తే. కుండినకుఁ బ్రాచీగలదుర్గ శ కాండమెల్లఁ

బెల్లుగజయించిక్తిర్తిశో శ భిల్లదిశలఁ

హృద్యవాజ్యంబుభీషణ శ వృత్తినిండఁ

గొండవీటిపురంబుపై శ దండువెడలి. 54

క. పదునాలుగువందలము, పదియేడవ 1437వర్ష మునయురపనునాపాథా
ఖ్యుడగు నెలశుద్ధమునశని, నదనగు నేకాదశినినశహంకృతిదోషన్. 55

కొండవీటియుద్ధము.

ఉ. పూనిపురాంగణంబునరి శ పువ్రజభిన్నిశితాస్త్రశస్త్రభృ
త్పాణులహంకృతింసెలగ శ భర్తావికారరథానురూఢుడై
జ్యానినదంబునన్ విశిఖ శ సంచయమున్ జెయినునియాహవా
హ్వనముపొల్పుదెల్పరణ శ వాజ్యపుగర్జమునిండనుండినన్. 56

తే. అట్టియెడఁగొండవీటిపు శ రాధ్యుడరసి

మేఘమంతయులేకని శ మ్మెయినిగజ

మేలఁగలుగంగ ననుచు నాశీలమొంది

తెప్పరిలి కొంత వడికి నిరతైఱంగుఁదెలసి. 57

క. పటురోసంబున భృకుటిత, నడలుండై విస్ఫులింగ శ నివహంబులురా

ల్పటులఁగన్గొనుచుసైనిక, ఘటికులరావించినమర శ కాంక్షలుమీరన్. 58

ముక్తపద గ్రస్తము.

సీ. కీలలంటింపంగఁగేలుల గురిచూచి కీలింపఁబడు తుపాశీలబారు

బారువులకొలంది శ బరువులై దారుణ కేళిదేలెడు పిరంగీలబారు

బాఱనిశూరుల శ భంజించుజోదులఁబల్వరఁమోయునిభములబారు
బాఱునేరులధృతి శ వారకఁగుప్పించు వారువంబులనెక్కుభటులబారు
తే-గీ. నుక్కుమిగులంగఁ బుడమినే శ చక్కిఁజూడ

లెక్కిడగరాని సంఖ్యల శ మిక్కుటముగ

డక్కుడసువులటంచొరుశ్రవక్కవారి

వెక్కసము లాడుచందఱు శ వెడలిరపుడు.

49

వ. అప్పట్టునఁ జలంబున బలంబులెల్ల నడువ నన్నడుమఁదొగల మగని
కళలందెడు నిగనిగలమొగంబు మిగులఁబ్రకాశింప దేరునం గొల్వ
దీటి సింహనాదంబులు మేదురంబుగా నొనర్చుచు నంత్యకాలదందశూక
దందహ్యమాన కీలాభీల దుర్నిరీక్షుండై సమరంబునకుబయలు దేరి వీర
భద్రుండు వీరభద్రాకారుండై.

50

పంచచామారము.

సలాముబాణమొక్కటేయ శ సైరయంచుఁగృష్ణుడు

శిలీముఖంబునొండునట్లు చేతఁబూనివై వఁదాఁ

బ్రలాపమొందఁజేయుబాణ శ పంచకంబుఁదీసికేల్

బలంబుసూపవై చెనారి శ పల్కుమాటుబల్కుగన్.

51

ఉ. పాటమినేగుదెంచుశర శ పంచకమున్ బటుబాణమొండుచే
సూటిగఁదృంచియిర్వదవి శ సొక్కగవింటఘటించివీరువై
నేటునగీట మీటినన శ హింసయె, ధర్మమటంచునెంచెనా
సాటకఁబోయెనావిభుడొ శ నర్చినసాయకసాధనంబునన్.

52

మహాస్రగ్ధరః

రోసంబొప్పంగదోర్దా శ రుణవిహృతినావా శ ర్యండునానొప్పివైరుల్

గాసింజెందంగసేయం శ గలశతమితమా శ కాండముల్ దీసివింటన్

బాసిల్లన్ బాహుగర్వ శ ప్రకటనఁదమయే శ బాఱెనాఠాంకృతిన్ దాఁ

ప్రేసెన్ గర్ణాటుమీదన్ శ వినునినుఁదునుమన్ శ వేతురాకాంచుమంచున్

తే-గీ. ప్రేసిప్రేయకమున్నవి శ వెడలిరిపుల

నూరునూరింటివైఁబడి శ నూచవైద్యు

లపుడమానుపుటయువార శ లాలమునకు
మాక్కొనిరికృష్ణుడునుఁదత్స శ మయమునందు.

54

ఉత్సాహవృత్తము.

దండివారలెల్లనాడు శ ధాటికోర్వలేకభూ
మండలంబులిచ్చిమమ్ము శ మన్పుడంచువేడమ
త్కాండకాండకౌశలంబుఁ శ గానకీపుబాల్యతన్
భండనంబొనర్చిగెల్పు శ వాడవేవచింపుమా.

55

మ. అనివాక్రుచ్చినహుంకరింపఁగనిక శ ర్ణాటుండుబాలుండువీ
డనిమన్నించినభావినెట్లుతనవై శ యాలంబుసేనోపునం
చేనలోద్దీపితనేత్రుడై విపుల శ బాహుళ క్షమైవేసెనా
తనితోడన్ బలమెంతయంతశరయూ శ ధంబందతీనాటగన్.

56

మత్తకోకిల.

ఉగ్రుడై యనువీతభద్రుడొ శ హోవధింపకయుండినన్
విగ్రహంబనివచ్చితీవవి శ వేకివై కనుఁగానకన్
ఉగ్రువై మరుడేగినన్ హత శ మొందకుండునెయింతటన్
నిగ్రహింపకఁబొమ్ము శ నీపురినేతవై మననెంచినన్.

57

వ. అని సక్రోధుండై వచించి తనపరివారంబును పలక్షించికను సన్నజేసిన.

చ. గిరిగిరితారసిల్లుగతి శ ఘింకృతులంజగమెల్లనిండగా
హరిహరిమారుకొన్నవిధి శ నంతట ఘోరరవంబు మ్రోవగాఁ
దరుతరువున్ బెనంగొనుశివిధంబునకొమ్మలపాటుదోపగా
కరికరినశ్వమశ్వ మునొ శ కండునొకండునుఁబోరుచుండగన్.

59

వ. ఇట్లుగమ్యుభయబలంబు లొండొంటిందలపడిపోరుచుండఁగ్రందుకయ్యం
బయ్యెనయ్యెడఁదచ్చ తురంగబలంబులపాదఘట్టనలబిట్టెగయురజోపట
లంబుప్పరంబెల్లఁగప్పికొననప్పుడప్పద్మజాండంబొప్పు తప్పి చెప్పరాని
గొప్పతమంబుప్పతిల్ల యెల్లరకుచూడ్కులునిగుడ నీకున్నయుల్లంబులు
ఝల్లునఁదల్లడిల్లుచుఁ గొంతవడికిఁడైర్యంబవలంబిగిచి తమతమ పేళ్లు
గ్గడింపుచుసమరంబొనర్చి రందుఁగొందరుకరంబులు దెగినందక్కిన కరం

బులగైదువులు గొని కవియువారును, నొక్కొక్కకాలు దెగినద
 క్కటికాలుతగొని యెదిరిమిదికి లంఘించువారును, శిరంబులుటివిన
 నంతకుమున్ను కన్నిడినవారిచక్కికింజని పొడిచిపడు వారును, యు
 రంబులు జదిసినవారదివరకౌడు గఱచుచుకరంబులమీసంబులుమీ
 టుచుధరణినొరుగువారును, భిండి వాలంబులగుండెలవియువారును,
 ముసలంబులమోదంబడువారును, ముద్దరంబుల మూర్చిల్లువారును,
 భల్లంబులదెల్లు వారును, చక్రంబులన విక్రములగువారును, కత్తులఁ
 దుత్తురుములగు వారును, తోమరంబులసామమడంగువారును, కుం
 తంబులనంతకుచెంత కరుగువారునునై ప్రేవులు లతావళులును, కేశం
 బులుశై వాలంబులును ఛత్రచామరంబులుమరాళంబులును, ప్రప
 దంబులుకమరములును జఘనంబులుమకరంబులును, వదనంబులు
 నళినంబులును, తుత్తురుములై నభూషణస్థాపితోపలంబులనుకయునరుకు
 డువడిన కరంబులురగంబులును బాణంబులు మీసంబులును, విరిగి
 ననరదంబులు గిరులును, మేదోపంకంబుననను వై నరుధిరంబు కీలాం
 బునునై యొప్పుచుగొప్పగు సంద్రంబు ననుకరించుటయుఁ గొందఱు
 వీరావేశంబులఁదమతమకరీంద్రంబులఁబఱపి పరశువులుగొని తురంగం
 బులను రుమాడుగజారోహకులును. గజారోహకులకుంగవిసితరుచగుక
 ఱకుటమ్ములనెఱకులునాడగీలించినటిముఱిగానరకురధికులునురధికులవై
 కురికికరవాలంబుల శిరంబులుపరియలుగావించువీరులును, వీరులకుందా
 రశిలి మెఱుంగుకోలలనురంబులు దూరనేయు తురంగారోహకులును
 తురంగారోహకులునెఱపు శరపరం పరలఁదమకరంబుల మెఱయునా
 యుధంబులగిరగిరం ద్రిప్పివైచి ధరణిందొరుగఁజేయు సారధులకంక
 టంబులు వగులనంకుశంబుల వ్రేయుమావటీలుచుంగలిగి భూతభేతా
 శగణంబులోలలాడనిట్ల పూర్వంబగుఘోరసంగ్రామంబు వివిధరాజ
 న్నకంఠలుంఠనక్రియావిశేషంబగుచుజామాదాగ్నేయాయోధనంబువి
 ధంబై అఖండశిలీమంఖవండల మండితంబగుచు పుండరీకవండంబు
 డంబొప్పి, కీలాంబునుపెరిబై సైకత వతివిధంబున, మహాగ్రంథై శైవం

బు పగిది. భీమసేన భీభత్ససైంధవాత్యుగ్రంబై భారతంబు తెఱంగు
న. గజాక్షయాంగదాదిలసితింబై రామాయణంబు రేవభూరినిర్ఘోషభీ
షణంబై విలయాంబుదంబుచందంబున వారణోత్పన్న గంధబంధురం
బయ్యనవారణోత్పన్న గంధబంధురబై శక్తియుక్తంబయ్య నశక్తి
యుక్తంబై విరాజితద్విజ సమాజంబయ్య నవిరాజితద్విజసమాజంబై
రాజకలాపస్థలంబయ్య నరాజకలాపస్థలంబై సమప్రభావంబయ్యన
సమప్రభావంబై వెలయు చుండెనంత. 60

సూర్యాస్తమయ వర్ణన.

చ. కనికనియారణస్థలినిఁ శ్రీ గప్తములొండెడువీరువారునా
కనువగుచుట్టలిందొకరి శ్రీ కై పలుకందగదొప్పనదమన్
బనుపుమునానొనర్పమినె శ్రీ పంబగునాయెడవేళ లేదుపో
ననిచనుచుండెనాగజర శ్రీ మాదికినుండరుదెంచెవేగిరన్. 61

క. తాకునకుఁజెడియపరగిరి

దాఁకాజనిమూకలచటుఁ శ్రీ దాకగఁదననా
లోకింపఁబిలుతురని రవి
నాకేటికటంచుదర్శ శ్రీ నంబిడకజనెన్. 62

వ. అంతవీరభద్రుండు తనబలంబుధ్వాంతంబగుటయు కృష్ణదేవరాయ
నిబలంబుడంబుగనుటయుం గనిజయింపనశక్యంబగునింతటనై న సీతని
మైత్రిసంపాదించినశుభంబగు నని మంత్రులవలన నెఱింగినవాడై తక్ష
ణంబ సంధీకృతోపాయంబునఁదదుచిత వాఙ్మంబులు వరపశరర్ముడి
యారుటయు వీరభద్రుండు భద్రదావాప్తికై కేలు మొగిచికర్ణాటక
భూపాలునిపాలికింజని యిట్లనియె. 63

వీరభద్ర గజపతిరాయలతోసంధిచేసికొనుట.

ఉ. ఓనతదీనరక్షణఘృ శ్రీ ణోదితవీక్షణమిమహాత్మ్యమున్
గానకమీపయిన్ సమర శ్రీ కాంక్షవహించితినింతనన్నుమీ
వానిగనేరముత్ సయిచి శ్రీ వత్సలతఁభరియింపుమయ్యవి
ద్యానగరాధిపాయభయ శ్రీ దానమొసంగుముకృష్ణభూపరా. 64

.క అనివినయమెనయనంజలి

గొనియెదురంజనివచింపఁ శ్రీ గోపముడిగివీ

రనృపతికి నృపతిపీఠం

డనువుగ వల్లెయనిపల్కె శ్రీ నతివత్సలతన్.

65

తే-గీ. నన్నెదిర్చుకతంబున శ్రీ నాకునీకు

నింతపోరయ్యెనీబల శ్రీ మంతఁదెలసె

సంతసించితి నీకుర శ్రీ వంతయైన

భయము లేదనికృష్ణుడ శ్రీ భయమొసంగె.

66

ఆ-వె. ఉభయసంధిబాసగి శ్రీ యుండుకతంబున

రాగమంతకంత శ్రీ బ్రజలమయ్యె

గుముదవి స్తరంబు శ్రీ గూడెదానవ్రజ

ధ్యానముప్పతిలై శ్రీ నట్టియెడల.

67

ఉ. సంధిలనిర్భయంబెదల శ్రీ సంధిలయోధులుసంతసోల్లస

ద్భంధురలీలనృత్యములఁ శ్రీ బాటలు బాడుచుఁగుంభికుంభసం

బంధములై భువిందొరలు శ్రీ మా క్తికముల్ వెదచల్లుచోవియత్

పాంధముగప్పితిప్పనగు శ్రీ తారలనందగెదారలుద్ధతిన్.

68

చంద్రోదయవర్ణన.

చ. తనకులజుండుసత్పథవి శ్రీ ధానుడుశీతలచారికృష్ణరా

యనృపతివై రివీరునని శ్రీ నాదృతిఁగాచెనునిందువంశసం

జనితుడుగాననంచుమను శ్రీ జస్తుతులుప్పతిలన్ గనంగవ

చ్చైననువిధంబునన్ యుదయ శ్రీ శేఖరినెక్కివిధుండుప్రార్థిశన్.

69

చ. సరసములాడువేళఁదన శ్రీ సన్నలమెచ్చకయల్కునూపడన్

దరుణివచింపకున్నబతి శ్రీ తానయిగారపుచెవులన్ సతిన్

బారిపోరిమోహనక్రియల శ్రీ మోదమునొందగసేయునట్లుభూ

మిఱులకళంక మొందఁగని శ్రీ యిందుడొనర్చెమహిన్ గళాన్వితన్.

70

చ. సరసిజసూతిహంసనుని శ్రీ శాటవిదారుఁడుపాలసంద్రమున్

పురదమనుండుస్వేతనగ శ్రీ మున్ గురుతింపగలేకవేసగన్

దిరుగుచునుండిరెల్లెడలఁ శ్రీ దీర్ఘముదుగ్ధ మొకండుఁదక్రమొ
క్కరుడుహుతాశనంబొకడుఁ శ్రీ గైకొనిభూతలమెల్లఁగొల్లగన్ 71

వ. అట్టి యెడల నానృపాలయుగ్మంబు నొండొరులు నమందానందంబు
నం బొంగుచు సరస ప్రసంగంబు లొనరింపుచు నిరుగెలం కుల సకల
కళా విశేషంబున సాంద్రతరచంద్రికలబీరంబు దీరంజేయుదీపంబులు
వెలుగ వివిధవాజ్యంబుల భేద్యంబులై మ్రోవసమస్త పరివారంబులు
నిజమస్త కవిన్యస్త హస్తులై కొలువఁగొండ వీటి పురంబునకుఁ జేరు
నెడ వీరభద్రుండుఁ దన మందిరంబున వారలకు విందులొనర్పఁ దలం
పు వడి యరదంబు నిజవాటికకు మరలించి యందరిం గీముజేర్చి మిగు
ల నుపచారంబు లొనరింపనియమించి యెల్లర విమలసలిలంబుల మజ్జ
నంబులాడించి పట్టుపుట్టంబుల గట్టంబెట్టి యుచితాసనంబులఁగూర్చుం
డ పెట్టి కనకమయ పాత్రంబుల రాజభోజనంబులొనర్పవడ్డనం బొన
రింపుటయు. 72

మ. తుల లేనట్టిపిశాణివంటకమున శ్రీ ద్యోనిర్తతాజ్యంబుని
ర్తలశాకంబులుసూపముల్ మధుగధా శ్రీ రత్నపానకంబుల్ మిఠా
యిలుభక్ష్యంబులుశోష్యలేహ్యరసముల్ శ్రీ హృచ్చైనబజ్జల్ ఫలం
బులుఁబక్వాన్నముక్షీరముల్ వెలయగా శ్రీభోక్తవృత్తై రందఱున్. 73

తే-గీ. కష్టరపువీడ్యములొనర్చి శ్రీ క్రమవాక్య
పరిణతంబగుసంగీత శ్రీ ఘణితిఁదేలి
యొక్కొకరిక్కొక్కొకగరిత శ్రీ యుపచరింప
బూలసెజ్జలసుఖనిద్ర శ్రీ బోయిరంత. 74

ప్రాతఃకాలవర్ణనము.

చ. తరణిద్విజాలిక ర్తలవి శ్రీ ధంబుగనుంగొనిదెల్పుమంచున
త్వరమునవేగునంపనది శ్రీ వచ్చియక ర్తతనున్నయాద్విజో
త్కరమునుగాంచిభానునకుఁ శ్రీ దద్విధమున్ వినుపంగఁదారలన్
బిరబిరఁబంచెనాఁబొడిచె శ్రీ వేగుతొగల్ జనుచుండమింటపై. 75

చ. చనినతోగల్ ద్విజావళుల శ చందములారవినన్నిధిన్ వెనన్
 వినుపనతండునుగుడయి శ వేగమవారలగప్పతామసం
 బణచిస్వధర్తకర్తపరు శ లైతగఁజేసెదనంచులేచిగ
 క్కునవెడలెన్ మహేంద్రుదిశ శ ఘోరతరాసుణర్చులేర్పడన్. 76

చ. తెలతెలవారెదివ్వియల శ తేజముజారెమరుత్కిశోరముల్
 వలపులమిరెజక్కవల శ బాములుదీరెగుహంతరంబులన్
 బలపలదూరెజీకటులు శ బద్ధవనుల్ విడిపాటెదుమ్మెదల్
 గొలగొలమింటఁబుల్లుగుమి శ కూతలుజెల్వలరానెనత్తటిన్. 77

ఉ. అంతకుమున్ను వేగుద్విజు శ లందఱకర్తనుంటఁజూచిభా
 స్తంత్రునితోవచింపనుడు శ మండలినంపుటెఱిగిపట్టులా
 వంతనుమాన్పవిపులుస్వ శ వర్ణులురంచేభిమానమూనియా
 ద్యంతముఁదెల్పునన్నగతి శ నండజముల్ వినువీధిఁగూసెడున్. 78

క. ఆతెఱగెఱిగినభంగిమ
 హీతలమున వెలయువిప్ర శ బృందముభక్తిన్
 ప్రాతఃకాలాస్తీకము
 లాతతనొనరింపుచుండి శ రాసవయమునన్. 79

నీ. హరిచేతిచక్రమోహరిహాయుసుతుడాడుకందుకంబాలేక శ ఖరకరుండొ
 లోక చక్షువైయాపురలోమజహరంపుదివ్యమణియొలేక శ దినకరుండొ
 పసిడిబొంగర మొరక్కసులదృంపగవచ్చుహరివజ్రమోలేక శ హస్కరుండొ
 సురలదివ్వెయ్యెపూర్వగిరిపైనిమంకెనపూబంతియోలేక శ పూషణుండొ
 తే-గీ. అనదనరెఁబూర్వదిశభూన శ భోంతరాళ
 విహృతికరసహస్రంబున శ వెలయఁదిమిర
 భయనివర్తిద్రిమూర్తిరూ శ ప్రప్రవర్తి
 విక్రమస్ఫూర్తిభాస్కర శ చక్రవర్తి. 80

వ. అట్టియెడ నమ్మహీకాంతుండు నిజపరిజనంబుల పరాకుల మేలు
 కాంచి యహర్ముఖోచితకృత్యంబులం బరివర్తించి వెండియుఁ బూర్వ
 మహీమండల బుజయింప సమరసన్నాహంబులొనర్చుచు కమలా

కరంబులుఁగలంచు మదేభముతెఱంగున పుటభేదనంబు లెల్లవడవడ
వడంకు చుండదండువెడలుటయు.

కృష్ణదేవరాయలు కొండవీడునుండి దండువెడలుట. 81

సీ. కొండఱుబ్రతికిన శ నందవచ్చుశుభంబులు.

నివిదేశంబుల శ కరుగువారు

కొండఱుకప్పముల్ శ గొనిప్రోవుమనియెదు

తేగిదండంబుల శ నిడెడువారు

కొండఱుమీకుల శ బండులమని తెల్పి

కలిసిమాతనిదండ శ మెలగువార్లు

కొండఱుబలములఁ శ గొనిమాక్కొనగవచ్చి

కనిభీతివడి మొక్కు శ లనెడువారు

తే-గీ. నగుచుఁబూర్వధరాధవుల్ శ బొగలఁగటక

విషయపర్యంతమునఁగల శ వీడులెల్ల

దీసితనవారిఁబతులుగఁ శ జేసియవలి

రాజ్యములగజపతికుల శ రాజులకిడి.

82

వ. అంతనతండు జయజయ ధ్వానంబులుప్పతిల్లఁదిరిగితనుజయించినపు

రంబులెల్లఁ గలయంగనుం గొనుచుఁ గొండవీడు బ్రవేశించియీదేశం

బునెల్ల కర్ణాటక రాజ్యంబునంగలిపి తద్విధంబెల్లనెల్లచోట్లందెలియ

శాసించితదనంతరంబ.

83

మ. హరిభక్తుండునుసాశ్వతిమ్మమనుమే నల్లుడుఁదిమ్మాత్తజుం

డరిసంహారుఁడుగృష్ణమాంబకొమరుం శ దప్పాఖ్యుతమ్ముండుమం

ధరధీరుండునుగౌళికాన్వయుడునౌ శ నాదెండ్లగోపాహ్వయున్

గరుణాభూపతికొండవీటివిభుగాఁ శ గావించెఁబాలించగన్.

84

తే-గీ. తివిరిమదిగల్గుకోరికఁ శ దీర్చుకొనిపు

రంబునకుఁబోవఁదలచిదై శ ర్యంబుమిగుల

గజపతికులోద్భవయునుచ శ క్కనిసఖయును

నిర్వివాహయునై నక శ న్నియకునరసి.

85

కృష్ణరాయలుగజపతికుమార్తెను దెచ్చుట.

సీ. ఏకన్యపదముల శ కెనరాగఁదామరల్ సరసులఁదపములు శ సల్పుచుండు
నేకన్యాయూరుల శ కెనరాగనంటులు వెలుగువిరుగులొంది శ పేల్వమొందు
నేకన్యమధ్యమం శ బెనరాగగడునూహలరయంగహరి కాన శలందునుండు
నేకన్యాయూరున శ కెనరాగనాగంబుయు క్తి నేరకఁబుట్ట శ నొదిగియుండు

తే-గీ. నేరమణిమోముసరిరాగ శ నెంచిచంద్రు

డెట్టుఁదోచకతనుమింటి శ పట్టునుండు

ఆసుధారసపూర్ణదిశవ్యప్రసంగి

గమనసారంగివరదరాజమలతాంగి.

86

ఆ-వె. అనగ నెగడుకన్య శ కనుబలాత్కారంబు

గాగ్రహించిపుష్ప శ కముననునిచి

పట్టణమునకేగి శ భార్యగనుంగొన

పరిణయంబునాడు శ పంతమునను.

87

వ. ఇట్లుకన్యకం గొనిరధారూఢండ్లై తనపురంబునకుంజను దెంచుచు మా

ర్గవశంబునఁగంభంబున వసించియుండుటయు.

88

చ. అధికరహస్యమైతనరు శ నాయవసీపతిదాసిపుత్రుడౌ

విధము నెఱింగికాంతమది శ విహ్వలమొందిజగద్ధితంబునదీ

బుధనుతమైనవర్ణమునఁ శ బుట్టికుజాతునిబొందుకంటెనె

వ్విధిమరణంబుమేలనుచు శ వేగధరావిభుకోర్కెనొంపగన్

89

వ. కృతనిశ్చయయైధృతిదూలకతద్భూపతితోనరుదేరనొల్లనని చెలియలచే

దెలుపుటయు నతండు కన్యకకడకరుదెంచిచతురోపాయంబుల యబ్ర

త్నించిచేడియరామికి పశ్చాత్తాపమొంది తరుణినచ్చట విడిచితనపరిజనం

బులతోడ పురంబునకరుదెంచె నంత నక్కంతా రత్నంబునిర్మలాత్మ

యైతనజనకాస్థానంబున నుండితెచ్చిన ద్రవ్యంబుచేఁగంభంబు వనరు

గానుండగాంచివిస్తారంబగునొక్కదివ్యతటాకంబుద్రవ్వించిక్తివహించి

సకలధర్మంబులొనరింపుచు నిస్సంగంబునం బెద్దయుంబ్రొద్దుగడుపుచుం

డ నీవా రలావిద్యానగరనాయకుండు వినిమనంబున సంతసిలితద్వనిత

యందనుగ్రహించి మిగులద్రవ్యంబు బంపుచుండి (1437) పదనాలుగు వందల ముప్పదియేడవ వత్సరంబు మొదలు (1455) పదనాలుగునూరుల యేబదియైదు వరకుఁగండినాధికారంబును వహించె నిటఁగొండవీటి పురంబున. 90

నా దెండ్రుగోపమంత్రి ప్రభుత్వ విషయము.

క. నా దెండ్రుగోపయాహ్వాయు

డాదుర్గపచయపాలురడై సర్వజనా

మోదకరుడగుచుశ్రీహరి

పాదాబ్జధ్యానమాన శ పరతంత్రుండై 91

తే-గీ. అచటశిధి లంబులై నదే శ వాలయములు

గాంచిదివ్యస్థలంబని శ యెంచిమిగుల

హరికృపార సాస్వాదను శ డగుచునవ్య

ముగను దేవప్రతిష్ఠ సే శ యగదలచి. 92

మ. తతచిత్రీకృతకుడ్యగోపురముఖ శ ద్వారాభిరామంబున

వ్యతరాభ్రంకష శేఖరాన్వితముది శ వ్యక్షేత్రమాన్యంబునై

క్షీతిరాజ్యలెడునాలయంబునుసృజిం శ చేమించుభద్రదాదికీ

బ్రతిగాగ్బరివారయు క్తముగశ్రీ శ రామున్బ్రతిష్ఠింపగన్. 93

వ. ఇట్లుసృజించి తదీయాలయంబుననొక్క సుముహూర్తంబునరఘునా

యకుల నిల్పిభగవత్తై క్తంకర్యంబులకుశా॥శ॥ ౧౪౪౨కి సరియగు విక్ర

మవర్షమున లెల్లంబలెయును అనుపాలెమును మైందమ్రాలును అగ్ర

హారంబులిడి ముటియుఁగొంటవీటి రాష్ట్ర పాణిజ్యంబులపైని వెక్కు

వచ్చుబడులు వచ్చునట్లుకట్టడులఁజేసి యవియెల్లందెల్లంబగునట్లునిట్ల

నిశాసనంబులిఖించె. 94

(కొండవీటినుండి సోమరాజు హనుమంతరాయుడుగారంపినది).

వనంఠతిలక. శ్రీరామచంద్రశ్చియమాతనోతు, నీతాసహాయోమునిధర్మపత్నీః
యస్యాంఘ్రిపంకేరుహరేణురాసీ, దశ్శత్రవోద్యాపన కర్త హేతుః.

శా. బ్రహ్మేంద్రాది శిరోమణిచ్ఛవిర విప్రాతర్తయూఖాదుణం
భూషావృతభి దత్తరత్నలహరీభృంగాళి శృంగారితం
మంజీరకృణితైర్తరాళ వనితామంజుస్వనైరం చింతం
పందేరామపదారవిందమనఘం పందారుకల్పద్రుమం.

అను. యత్కటాక్షశ్చకరుణాక్రోధాభ్యాంశబలీకృతః
విభీషణేరావణేచసహపాయాద్ద్రుమాద్వహః.
ఆవ్యాదాదివరాహోవస్సరసాముద్వహంతహీం
నిజాంగసంగసంజాతసాంద్రస్తేరోదయాదివ.

మాలిని. ఉరసినిహితలక్ష్మీ బాహువల్లీయుగేన, స్వకరయుగళ మేకీకృత్యశేలీవినిః
కువలయదళ దామానద్ధమందారమాలాం, దధదివవితనోతుస్థీకళాం కాకుళేశః.

అను. అస్తిశ్చీకృష్ణరాయాఖ్యనర నాధశిరోమణిః
రాజవ్యచూళికారత్ననీరాజితపదాంబుజః
సింహ్వసనానర్హతయాద్వాపరేలజ్జయాహరిః
కలౌబ్రహ్మసనాశీనఃకృష్ణరాయమూద్వహః.

శా. శ్రీకృష్ణక్షీతిపాలవత్తమణిభిర్విద్వత్కవీనాంగృహః
నానారత్నవిచిత్రమట్టిమభువోరత్నాకరత్వంగతః
అబ్ధిః కేవలనీరపూరనిలయస్సంభావ్యతేనజ్జనై
రంభోధిర్జలధిఃపయోధిరుదధి ర్వారానిధిర్వారిధిః.

శా. ఆలానంరిపుదంతినామరిపశోయాపస్సమికాధ్వరే
వైరిస్వాంతనిఖాతశంకురుదితోదీప్రప్రతాపాంకురః
పాతాళాద్ధరణీంవరాహవపుషాదంష్ట్రాధరన్నద్గతః
శ్రీకృష్ణక్షీతిపస్సంభాతివిజయస్తంభఃకళింగాంగణే.

అను. మహాప్రధానశ్చీసాశ్వతిమ్మస్సచివశేఖరః
శ్రీకృష్ణరాయనృపతేస్సామ్రాజ్యమధితిష్ఠతి.
శ్రీసాశ్వతిమ్మసచివఃకౌండిన్యకులశేఖరః
వేమయామాత్యతనయరాచయామాత్యనందనః.

సద్గంగా. విద్వోనైకంవిశేషంవితరణవిభవైర్విద్వద్రగేసరాణాం
పద్మావాణీవిల్వానైఃప్రగుణమణిగణైః పత్మలాక్షీసహస్రైః.

రమ్యప్రాకారహరై రతులపరికరై రశ్వహస్త్యాదియైనై
స్సమ్యతేభ్యోవిభేదం సమరవిజయతేస్సశ్వతిమ్మస్సజానే.

స్రగ్ధరా. సప్తాంగోపేతశక్తిత్రితయచతురుపాయైకమంత్రీశసాశ్వే
తిమ్మాభ్యేకొండవీట్యాంగజపతినిహితా రాజహంసా గృహీత్వా
ధాటీమాటీకమానేపరస్పపతిఖగాఃతుత్సిపాసాతిభిన్నాః
శాకాబ్దా మార్గయంతేగిరిపురజలధిత్వేసుగూఢంప్రలీనాః.

వృత్తము. సాశువాంకశకవత్సరగణ్యో, మధశుద్ధహరివాసరసారా
సాశ్వతిమ్మసచివేనగృహీతం, కొండవీటినగరంనగరాజం.

శా. పుత్రారామతటాకదేవసదనబ్రహ్మపతిష్టానిధిః
కారుణ్యామృతపూరపోషిత కపింద్రప్రోతకృత్యుజ్వలః
దీనానాధకృపాత్తకీర్తి కృతవానానేతు సీతాచలం
శ్రీకృష్ణక్షీతి పాలమాళి సచివశ్శ్రీసాశ్వతిమ్మప్రభుః.

అను. కాశికాన్వయసం భూతో నాదెండ్లకులశేఖరః
అస్తితిమ్మయమంత్రీ శస్సమ్మతస్సర్వబంధుషు
కృష్ణాంబారుంధతీనూనంభ ర్త్వవాక్య మరుంధతి
అనసూయాహి సర్వత్రవ్యానసూయేతి గణ్యతే.
నాదెండ్ల తిమ్మయామాత్యః కళత్రేనూతవాక్ సుతౌ
తత్పుత్రావప్పయామాత్యగో పయామాత్య శేఖరౌ.

స్రగ్ధరా. జంభద్విట్కుంభి మంభద్వయ సచివ శచీచారువత్సోజమంభ
వ్యక్తవ్యాప్తాను లిప్తప్రసృచర మస్మణతోదకర్పూరపూరా
యత్కిర్తిః కార్తికేందుం పరిహసతినిజై శ్వర్య సంప్రీతధీమాన్
స్సోయంనాదెండ్ల యప్పప్రభుమణి రఖిలస్తుత్యకీర్తి ప్రతాపః.

స్రగ్ధరా. యద్ధాటీఘోటకోటీఖగ్గురదళితత్తైతలోద్ధూతధూళీ
పాలీపాతాళకేళీ కృతధరణి తలేఖద్గయుగ్య స్సబాహుః
జిహ్వలాభీల భూభృద్భుజగపరివృథో లక్ష్మ్యతేనద్ధ సంఘైః
సోయంనాదెండ్లయప్ప ప్రభురవని భరాధారబాహు ప్రతిష్ఠః

అను. గోపోనాదెండ్లగోపశ్చతుల్య వితికధంబ్రుజే
వీకసంతానవాన్సార్వస్సప్తసంతానవాన్ పరః

నర్ధరా. ఏకేచాధ్యాపితాయే వితరణనిగ మా న్వేదితుంసింధుచంద్రా.
 స్త్రీత్యాజాడ్యంప్రపన్నాకతిచపశుదృషద్దారుజాత్యాతిమూఢాః
 ధత్తేచాధ్యాపయంస్తాన్ వితరణనిగమాన్ గోపయార్యః కరేబ్ధిం
 కల్పద్రుంకామధేనుం హృదివదన దృశోశ్చంద్ర చింతామణీచ.

నర్ధరా. యద్వైరిక్షోణిపాల ప్రకరపురమహా చంద్రశాలాగృహాంతః
 శ్రీఖండ స్తంభశుంభద్భుజ గపరి వృధాశీడ దేహార్కవాహః
 మూర్ఛన్తోహస్థలంతస్సలదిగతవిషావై సతీయేన. ... ..

సతిభాతినా దెండ్రగోపః.

శా. శ్రీకృష్ణక్షీతిపాలమాళినచివః శ్రీసాశ్వతిమ్మప్రభు
 జ్ఞామాతృ ప్రవరేఘరంధ రవరేశ్రీగోపమంత్రీశ్వరే.
 ప్రాదత్తాఖిల కొండవీటినగరీ సామ్రాజ్యధారేయతాం.
 మత్తేభాశ్వపదాతిసైన్య కలితాంపల్యంకి కాంచామరీం'

వృత్తము. శ్రీకృష్ణరాయనరనాధశిరః ప్రధానః
 శ్రీసాశ్వతిమ్మనచివేశ్వరభాగి నేయః.
 నాదెండ్రగోపనచివోనయతత్వవేదీ.
 శ్రీకొండవీటినగరైకధు రంధరోభూత్.

వృత్తము. రాఘవాయగణితేశకవర్షే ౧౪౪౨
 రాఘవాయరచితాలపూర్యాం
 వప్రగోపుర యుతైర్న వహార్తై.
 గ్గోపమంత్రీతిల కేనసపర్యా.

శా. శాకాబ్దక్షీయుగా బ్దిచంద్రగణి తేనంవత్సరేవిక్ర మే.
 శ్రీకృష్ణక్షీతిపాలమాళినచివశ్రీ సాశ్వతిమ్మాజయా.
 ప్రాకార్ధన్న వభిశ్చహేమకలశైరత్యున్నతంగోపురం.
 ప్రాకారోత్సవమంటపైరు పచితం శ్రీరామభద్రదాయచ.

శా. రామాయోత్సవ విగ్రహంశ్చకపకాంకల్పంశ్చముక్తావళీ.
 ముఖ్యంచాభరణౌఘ ముజ్వలతరంశ్రీ కొండవీటిపురే.
 ద్వాన పత్త్యథికాంసి యోగరచనాంనాదెండ్రగో పప్రభు.
 క్షీణనాయకసాశ్వతిమ్మ విభవేపుణ్యాయ కృత్వాదిశత్.

వృత్తము. శ్రీయజ్ఞ వాటిపుర నాయక రాఘవాయ.

శ్రీకొండవీటిసకలైర్వసుమాలవీసాన్.

లెంబలైశ్రీమైందవోల్వసు పాలెమాదీన్.

శ్రీసాశ్వతిమ్మవచసాధితగోపమంత్రీ.

శా. యావజ్జన్మసుతాత్రియంబకసుతా శ్రీకృష్ణవేదీపయః.

పూరాస్తే పునతేభువంచవిపులాంశ్రీకొండవీటిపురీం.

యావత్కావ్యసుధాంబు రాశిలహరీహేలాంబిధత్తేకవి.

స్తావత్సాగు వతిమ్మకీర్తిల తికాపువ్యత్వజనంభువి.

అను. మనోపాధ్యాయ పంచోగ్ని దీక్షితోద్వాదశాహకృత్.

లాల్లా లక్ష్మీధరోయ జ్వాప్రాహౌతద్ధర్మశాసనం॥ శ్రీశ్రీశ్రీ.

స్వస్తిశ్రీజయాభ్యుదయ శాలివాహనశవర్షంబులు ౧౮౮౨ ఆగు నేటి విక్రమసంవత్సర
వైశాఖశుద్ధ ౧౫లు సోమగ్రహణపుణ్య కాలమందు కొండవీటి శ్రీయజ్ఞ వాటికా
రఘునాయకులకు శ్రీకృష్ణదేవమహారా యలసాంప్రజ్యధురంధరశ్రీమంతహాప్రధాన
సాశ్వతిమ్మరు సయ్యంగారి మేనల్లుడైన కాళిక గోత్రఆపస్తంబ గూత్రయజు శ్వాఖా
ధ్యయు లైన నాదెండ్లతిమ్మరాజుంగారి కుమారుడైన గోపరుసయ్యంగారు దేవు
నికి శిఖరముకట్టించి శిఖరమంటప గోపురాలు సన్నపనులు చేయించి పెడికుండలు
యెత్తించి తిరిచుట్టు మాలెకు ప్రాకారమున్ను కట్టించి వుత్సవ విగ్రహాల సమర్పించి
అంగరంగ వైభవాలకున్ను అమృతపళ్లకున్ను వుత్సవాలకున్ను పూర్వానసాగి వచ్చే
లెంబలై గ్రామము సాగించిమైంద వోలిగ్రామము సమర్పించి కొండవీటిసీమలోను
సుంఖముసాగిన చోటనల్లాను మూలవీసాను కొండవీడు ముందు వసంత ఘరువులోను
ఆరువంట్యాలలోను.

తిరుమలపర్వతాలు మొదలైనవిచ్చి. ....

వుప్ప మామిడి కాయలు, వుసిరిగె కాయలు, వంకాయలు, ఇండుపు కాయలు, మావి నెవీనికి
గోనెవకటింటికి అరపయికం లెక్కను, పెనలు మినుములు సెనగలు వులవలు కందులు
గోధుమలు నువ్వులు ఆముదాలు కారామళ్లు అనుములుప్రత్తి చింతపండు కరక్కాయ
వుసిరికెపప్పు కంచామచిరుగడం వీనికిగోనె వకటికి పయికమున్ను, వుల్లి పసుపు గుగ్గిలం
మెంతి జీలకర్ర ఆవాలు కొత్తగోనెల సలగల్లం నిమ్మపండ్లు తెంకాయలుగోనెవకటికి

వమ్మమున్నూ, బెల్లము దూది నెయ్యి ఆముదం నంగడి పప్పు శొంఠి ఇనుము వుక్కు
 వులు పీనికిగోనెవకటింటికి దమ్ములు రెండున్నూ, మామిడి తాండ్రగోనెవకటింటికి దమ్ము
 లు మాడు, పంచదార పోకలు నూలుతమలపావులు పీనికి గోనెవకటింటికి దమ్ము
 నాలుగు, పిప్పలి మిరియాలు, గంధముక రాంబులు జాజికాయ జాజిపత్రి నీసము తగ
 రము రాగి పీనికిగోనెవకటింటికి దమ్ములు ఆరు, కోకలమలగకు చవిలె గా మర్యాదను నేమ
 డ్రచాత మూలపీసాలు యిప్పించి శ్రీమత్ మహాప్రధానసాళువతిమ్మరు సయ్యంగారికిన్ని
 వారిదేవులులత్తమ్మ గారికిని పుణ్యముగాను నా దెండ్ల గోపరుసయ్యంగారు సమర్పించె
 యీధర్మానకు వడ్డెరాజులు తెలుంగు రాజులు తప్పిరా గంగలోను గోహత్య చేసిన దో
 షాన బోవువారు. తురిక రాజులు తప్పిరాపందిని దిన్న దోషాన బోవువారు.

అను. ఎకైకభగి నీలోకేనర్వషా మేవభూభుజాన్.

నబోజ్యాన కరగ్రాహ్య దేవదత్తావనుంధరా.

అను. “ దానపాలనయో ర్నర్జ్యేదానాచ్చే) యోరుపాలనం ”

శ్రీ శ్రీ శ్రీ.

క. పదునాలుగు వందలనలు (౧౪౪౩)

బదిమూడవ యేటనునృప శ వత్సరమునయం

దుడగిన ఫాల్గుణపౌర్ణిమ

విధువాసరమునఁ బ్రతిష్ఠ శ విధిసేయించెన్.

95

వ. ఇట్లంతఁడొనరించిన ప్రతిష్ఠావిధానంబెల్లఁ దెల్లంబగునట్లు శాసనంబు

లిఖించెనెట్లనిన.

96

(శాసనశ్లోకములు.)

శ్లో॥ కాకాబ్దేపురవేదవార్ధిశశి భూగణ్యాగపార్ణదినే

పాల్గుణ్యే విధువాసరేశుభదినే శ్రీకొండః టీపురే

నాదెండ్లాన్వయగోపమంత్రితలకా శ్రీసాశ్వతిమ్మప్రభో

జామాతారఘునాయకస్యకృతవాన్ సమృక్పతిష్ఠాద్విధి॥”

97

శ్లో॥ సుగ్రీవలక్ష్మణవిభీషణజాంబవద్భిః
శత్రుఘ్నయుక్తభరతే చహనూమతాచ
సీతాపతిం సపరివారకమంగదేచ
రామశ్చగోప సచివోకృతసుప్రతిష్ఠం॥

98

శ్లో॥ సీతారామనసమాన్వితస్సభరతా శేషాహ్యయోధ్యాతతః
శత్రుఘ్నాధికలక్ష్మణావిజయతే శ్రీకొండవీటిపురే
సుగ్రీవోహనుమాక్ విభీషణయుత శ్రీజాంబవత్స్వంగదా
రామాసావరణంప్రతిష్ఠితమతా నాదెండ్లగోపప్రభో॥

99

క. పదునాలుగువందల ము 1437

ప్పదియేడవ యేడుమొదలు ౩ పదునన్నార్లరే 1455

బదియైదువరకుఁగుండిన

నదయతఁబాలించెఁగోప ౩ సచివుండంతఁ.

100

అచ్చుత దేవరాయల కథ.

ఉ. అచ్చటికాధ్యుడై తనరె ౩ నాయితబాహుబలప్రసీపకుం
డచ్చుతపాదపంకజను ౩ తాధికుఁడుజ్వల శౌర్యశాలివి
ద్వచ్చయకీర్తిసీయుడుశ ౩ తస్కరభాసురసుందరాంగుడౌ ।
నచ్చుతదేవరాయడు మరహవిభవ్రాత్కరదేవరాయుడై .

101

వ. అతండు నిజప్రధానసత్తముండగు రామయ భాస్కరామాత్య గ్రామ
ణికిఁ గుండిన ప్రభుత్వ సామాజ్యంబు నొసంగుటయు నతండు కొండ
వీటికరుదెంచి సింహాసనాసీనుండై ధర్మమార్గంబునఁ బాలింపుచు. 102

మ. గిరిపై బడ్డయపూర్వనిర్మితముతా ౩ ఖిల్లాలతాల్ మట్టిచే
గిరిక్రిందఁ బరభాగమందుననభం ౩ గీకారమత్యోన్నతం
బరిభూదారముఖాగ్రఖండనపటి ౩ ప్తాధ్యంబసాధ్యంబునౌ
వరసాలంబుస్సృజించెశాఖలునభో ౩ భాగంబుచుంబింపగన్.

103

వ. తన్మధ్యంబునందు.

104

గోపినాథపురవర్ణన.

సీ. వివిధపాంచాలికా శ్ర వృత హేమకలశభా

స్వద్ధన్యప్రసాద శ్ర సంచయంబు

అష్టదిగ్వాప్తశా శ్ర ఖాంచితప్రసవఫ

లాభిశోభితవిట శ్ర పాన్వితంబు

తతశతాంగకగతా శ్ర గతరభససూర్ణ

రాజమార్గైకవి శ్ర రాజితంబు

నతతస్వధర్మాను శ్ర చారపారీణవ

ర్ణ చతుష్టయాలయ శ్ర ప్రాభవంబు

తే-గీ. నవరసగ్రహణచణభూనాధదత్త

మత్తశౌండగండ్రసమ్రా శ్ర న్మదనుగంధ

రంగదసమవిద్యజ్జన శ్ర ప్రాంగణంబుఁ

గోపినాథపురంబున శ్ర ద్దోచరంబు.

105

వ. ఇట్లు పురంబుసృజించి తన్మధ్యంబునందు.

106

గోపినాథస్వామి ఆలయవర్ణన.

సీ. బహుచితపుత్రికా శ్ర ప్రకరశోభితములై

కుధరాళిక్రియనొప్పు శ్ర గోపురములు

శతప్రతకమువాది శ్ర లతలుదీర్చినతాల

కుదురుమించినమహా శ్ర కుడ్యములును

సారంగశార్దూల శ్ర శరభాదివన్యమృ

గములచిత్రించిన శ్ర కంబములును

అష్టకోణాంచితం శ్ర బై నభోకర్ష వి

లాసమొప్పుమహోప శ్ర లద్వజంబు

తే-గీ. పసిడిమయములొకలశముల్ శ్ర పచ్చతోర

ణములుపలువిధములవాహ శ్ర నవజములు

జయవిజయులూళునారుల శ శాస్త్రవిధము

లమరని ర్నించెగోపినా శ ధాలయంబు.

107

వ. తదీయద్వారశాఖయం దివ్విధంబున శాసనంబు లిఖించె.

108

“నీ. ని ర్నించెనేమంత్రి • నిరుపమప్రాకార

నవకంబుగాగోపి • నాధపురము

గెలిచినాడేమంత్రి • లలితవిక్రమమునఁ

బ్రబలుడైయవనుల • బలమునెల్ల

నిలిపినాడేమంత్రి • నియతవైభవమునఁ

గోపికావల్లభుఁ • గూర్చివెలయ

పాలించెనేమంత్రి • ప్రకటధర్మభ్యాతి

మహిమమీఱగనాంధ్ర • మండలంబు

తే-గీ. సతఁడుభూపాలమంత్రీంద్ర • సతతవినుత

ధీవిశారదుడచ్చుత • దేవరాయ

మాన్యహితవర్తనుడుశౌర్య • మహితయశుఁడు

భానుతేజుండురామరా • భాస్కరుండు.”

109

తే-గీ. గోపినాథుఁబ్రతిష్ఠింపఁ శ గోర్కెమిగిలి

శుభకరముహూర్తమొక్కటిఁ శ జూచివేద

మార్గమునగోపినాథునా శ మందిరమున

నిలివెనాతండుబుధులుగ శ నింపుచుండ.

వ. మఱియు వెన్నముద్దకృష్ణస్వామియు, మూలస్థానీశ్వరుండును, అ

వీరభద్రుండునునగు దేవతలంబ్రతిష్ఠించి పాలింపుచుండెనంతఁ ద

జ్యంబునంగల డెబ్బదిద్దరుపాలెగాండ్రు కుటిలప్రవర్తకులును, దుష్ట

కులును, శిష్టప్రతిపక్షకులును, కుమతులును, పరదారాపరద్రవ్యః

కులును నైపలు తెఱంగులఁ బ్రభుధిక్కారంబుసేయుచుఁ బ్రజలఁబఠ

ధంబులఁ బ్రలాపింపసేయుచుండ నది యవార్యంబై దేశక్షోభంబై

వయియుండె నదివీక్షించి భాస్కరామాత్యుండు వారల వా

నుపాయంబరసి యతిరహస్యంబుగా గోపినాథుమందిరంబున డ

ద్వారంబుఁమోల దర్శనాగత మార్గంబునందు.

111

క. కట్టించెఁబెక్కుకత్తుల

బెట్టెదపుంగలుజులధిక శ భీతమగుచుపల్

మట్టులనిమ్మ తరంబుగ

కట్టాయితమయిననూతిఁ శ గపటపుఁబనులన్.

112

పాలెగాండ్రను చీకటి కోనేటఁ ద్రోయుట.

ప. అంత నొక్కముహూర్తంబున నద్దేవునకు బ్రహ్మాత్మవంబొనర్చు
ప్రయత్నంబులొనరించి తదుత్సవంబునకుఁ దద్దుష్టపు పాలెగాండ్రాది
గాగలుగు సర్వతాకికులను రావింపనియమించి యెల్లరు దేవునిదర్శిం
చినపిమ్మట పాలెగాండ్ర పరస్పరంబుగా లోపటకె దర్శనార్థము రమ్మని
శెలవిచ్చి వాకొకకొకరు దర్శనంబొనరించి తిరిగి దక్షిణద్వారంబునం
జనబోవుతఱి కృతప్రయత్నండ్లై కొందఱిని కపటులని యోచించి.113

ఆ-గీ. ఒకరినొకరుగాన శ కుండంగఁగపటపుఁ

జై వులొప్ప బావి శ సరసకరుగ

జేసియొకరినొకరి శ నీసునబడద్రోయ

నానతీయనట్లొ శ నర్చుటయును.

114

ప. ఇట్లు మోసంబున నరువదెనంబండ్రు పాలెగాండ్రు హతంబగుటయు
నీచందంబు తక్కటి నలుపురుందెలసి యాద్వారంబునరాక మరలి
వేరొండుమార్గంబున తప్పించుకొనివచ్చి మనవారిందఱుజావ నిచట
మనముండిన బలాత్కారంబునం జంపుదురని భీతిల్లి భూషలాయనం
బై రంత.

115

చ. కుటిలగతుల్ దొలంగె దొరకోలులగర్వమడంగె నెచ్చటం
బటుకమలా ప్తిపొంగెద్విజ శ పాళినిజేచ్చవిధి మెలంగె సం
కటగమనంబుద్రుంగెబొస శ గన్సుమనోవ్రజముల్ వెలింగె దు
ర్లుటమగుదోషమార్ప నధికారమునొందిన భాస్కరాఖ్యుచే.116

ఆ-వె. పాలెకాండ్రఁదునిమి శ ప్రజలనుకాపాడె

యననముఖ్యరిపుల శ నడచిసౌఖ్య

పదవినొంధజేసె శ సదయుడౌపతిప్రజ

కష్టమరసియెట్లు శ కావకుండు?

117

వ. ఇట్లదికసుఖంబుఁ దనరునట్లు పాలింపుచుండునమయంబున. 118

తే-గీ. తనకుసోదరియునుఘన శ ధర్మకర్త్రీ
నాఁబరగుచిన్నమాంబవి శ న్నాణమెసగ
ధర్మములొనర్పుచునునిజ శ ధనవిశేష
మునశివార్పణగాజేసె శ బుడమినిట్లు.

119

సీ. కట్టెఁగొండకుమూఁడు శ గడియలదూరాన
యమపార్శ్వముననగ్రహార మొకటి
రానుచంద్రపురినా శ నామధేయంబిడి
యటవిప్రకులసమూ శ హములనిల్చి
పురమధ్యమునలింగ శ మూర్తిబ్రతిష్ఠించి
పరమేశ్వరాఖ్యతఁ శ బ్రబలపఱచి
హరునకుసాతులూ శ రగ్రహారమునిత్య
కృత్యోత్సవాదుల శ కిడివిశేష

తే-గీ. జలసమృద్ధిగనారామ శ చంద్రపురికి
బహుసమీపముగాయామ్య శ పార్శ్వమందు
గోపినాథజలధినాగఁ శ గొమరుమిగులు
దివ్యసరసీలలామప్ర శ తిష్ఠజేసె.

120

వ. ఇట్లధిక ధర్మకార్యంబుల రాజ్యంబు చల్లన నుల్లసిల్ల భాస్కరుండు
పాలింపుచుండనట నచ్చుత దేవరాయుండు. 121

తే-గీ. విజయనగరమ్మునందుండి శ విభవమెసగఁ
గుండినప్రభుత్వమునుగను శ గొనుచుననఘు
డగుచుపదునాల్గునూర్లేబ శ చారుమొదలు 1456

కొనియరువదిమూడువరకు శ మనిపెఁబుడమి. 1463

122

వ. అంత పదునాలుగువందల యరువదినాల్గవ శకవర్షంబున.
సదాశివ దేవరాయల కథ.

123

ఉ. శ్రీనలినాథుపాదసరశ సీయహసేవకుడుగ గృపాలస
స్తానసుడిందుపంశుఁడు సదాశివదేవమహీవిభుండువి

ద్యానగరంబునందుఁ బ్రభువై భువినేలుచుఁ గొండవీటి సం
స్థానముఁ బ్రోవగఁబనిపె శ సత్వవిశాలుని ధర్మశీలునికా. 124

సీ. శ్రీమహారాజమ శ హామండలేశ్వర, వీరప్రతాపాది శ బిరుదువాని
ఆత్రేయగోత్రప శ విత్తునిశమదమ, శాంతిక్షమాదిక శ సరసగుణుని
వినయసంపన్నుఁగం దనమ్రాలిశ్రీరామ, రాజపౌత్రునిసుధీరత్నవిభుని
మూర్తిరాట్మానునిఁ శ గీర్తివిస్తారుని, నవనమ్రాన్తేషణానందవశుని
తే-గీ. ధీరువిరలయ్య శ దేవమహారాయు

ననుపఁగొండవీటి శ కరుగుదేరి

రత్నపీఠిఁగొల్వు శ రంజిల్లికుండిన

విషయమేలుచుండె శ విశుతముగ. 125

న. అట్టియెడనతం డధికద్రవ్యంబు భగవ దర్పణంబు నేయందలంచి. 126

తే-గీ. కొండవీటిని వెలుగొందుఁ శ కొండపల్లి
చెరువుపరభాగమునఁగొండ శ శింగరయ్య
యనగఁదగుశ్రీహరికి దేవతాలయంబు
ఘనతరోపలఘటితమై శ తనరగట్టి.

127

చ. అరసిశుభస్కరంబుగళ శ కాబ్దములంద్రి మహామహీద్రసా
గరనలినారిసంఖ్య (1473) పరశగంగవిరోధి కృతాబ్దమందునం
జరుగుచతుర్థమాసమున శ సంగతమైతగు కృష్ణపక్షమం
దరిదిగద్వాదశిఖారి సశమర్పణజేసెను భక్తియుక్తుడై. 128

వ. అంత నిమ్మహీకాంతుండు ప్రభుత్వంబుమాని చనుటయు ననంతరంబ
సదాశివ దేవరాయలపనుపున శ్రీ మన్మహా మండలేశ్వరాది బిరు
దాంకితుండును, ఆపస్తంబసూత్రుండును, ఆత్రేయసగోత్ర పవిత్రుండు
ను, యజుశ్శాభాధ్యయనుండు. కాశీసేతుమధ్యస్థల ప్రశస్తకీర్తి విస్త
రుండునునగు శ్రీమద్రాజాధిరాజ పెదకొండ రాజదేవ మహారాయల
పౌత్రుండును వేంకటేశ్వర ధరారమణుని పుత్రుండునునగుశ్రీకుమా
రకొండ రాజయ్య దేవమహారాయలు కొండవీటికరు దెంచిరత్న
సింహాసనాసీనుండై పాలింపుచు.

129

నీ. శ్రీహరినాభిరా శ్రీ జీవసూతికులాబ్ధి
 శుభ్రాంశుడుర్వరో శ్రీ త్సుకకరుండు
 దానకర్ణుండువి శ్రీ ద్యావిశేషుండుగోటి
 భాస్కరసంకాశ శ్రీ భాసురుండు
 ఘనుండురాయనిభాస్కరరునియన్నమయగారి
 పాత్రుండురామయ శ్రీ భాస్కరాఖ్య
 పుత్రుండు మానిత శ్రీ పాత్రుండుగొండప్ప
 నామధేయుండువి శ్రీ నయగుణుండు

తే-గీ. అనగఁదగునమాత్యునకుమో శ్రీ టార్థమతడు
 వెక్కుబహుమతులనిడిబల్ శ్రీ ప్రేమమీఱఁ
 బూజలొనరించి సత్కార శ్రీ ముగనొసంగె
 శాశ్వతంబుగనిట్లని శ్రీ శాసనంబు.

130

శాసనము.

స్వస్తిశ్రీ విజయాభ్యుదయ శాలివాహన శకవర్షంబులు 1483 పదునాలుగు వందల యెన
 బదిమూడవదగు నేటి దుర్బతినామసంవత్సరమాఖశు 15 పౌర్ణమిస్థిరవాసరముననిచ్చి
 నధర్తశాసనమేమనగా: —

శ్రీమన్మహామండలేశ్వర రామరాజతిరుమల రాజయ్యజేవమహారాయలుంగారు మానాయ
 కరానకు నివ్వనపధరించివిన్నకొండసీమలో నిదివరకు జరుగుచుండే స్థలకరీణీకములు
 యేకసంప్రతి పూర్వముసాగివచ్చే యేకభాగగ్రామములు అగ్రహారములు వృత్తిక్షేత్ర
 ములు. అమరపుంజనిక సంజాతగుర్తులు గ్రామాలున్నా గలిగిన తెలుపాటిసీదుపాటి
 తోటలు సహితము సర్వమాన్యపుకమతాలు మొదలుగాను మీకుసాగివచ్చే వర్తనతే
 జోపార్జన స్వామ్యులున్నా తిరుమలరాజయ్యగారు పూర్వమునడిపించిన మర్యాదను
 మేమున్నా యీతదోతిధిగ్రహణ పుణ్యకాలమందు తుంగభద్రా తీరమున విఠలేశ్వర
 సన్నిధిని వినుకొండలోను మేముప్రతిష్ఠచేసిన రఘునాయకులకు ప్రతిగాను త్రివా
 చకముగాను త్రికరణశుద్ధిగాను సహారణ్యోదకదాన పూర్వకముగాను ధారపోసియి
 సిమి గనుక మీస్థలకరీణీకాలకు చెల్లివచ్చేగ్రామాలు కమతాలు అగ్రహారపు వృత్తి
 క్షేత్రాలు వర్తనలురస్తి తేజోపార్జనలు మొదలైన నానావిధ స్వామ్యస్వతంత్రాలు
 న్నూమీపుత్ర పాత్రపారం పర్యంతరం ఆచంద్రార్కస్థాయిగాను సుఖానుఅనుభ
 వించేది.

131

వ. ఇట్లు ధర్మంబులొనరింపుచు కుమారకొండరాజ యాభిధానుండు కొంత
కాలంబు పాలించెనంత నచట సదాశివదేవరాయ మహీపాలుండు
విద్యానగరమండధివసించి కొండవీటిరాజ్యంబు భృత్యులచే నేలించి
తద్రవ్యంబుగొనుచుండి. 132

క. పదునాలుగువందలయరు 1464

వదినాల్గవశకముమొదలు శ వరకరుణనుతొం
బదవశకము వరకేలెను 1490

సదాశివుండిరువదేడు శ సంవత్సరముల్. 133

తే-గీ. అంతవిద్యానగరమున శ యందుసకల
ధీవిదుఁడురామరాజయ శ దేవరాయ
విభుఁడుపట్టాభిషిక్తుఁడై శ విపులరాజ్య
మేలుచుండెను ప్రజనెల్ల శ మేలునొంద. 134

క. అనుచును నాశీరునకతి

వినయంబెనయగఁదిలోక శ విదుఁడగువనజా
సనమానస తనయుండొగి

వినుపించెను కొండవీటి శ విభుచరితంబుల్. 135

చ. భవసరసీరుహాసనసు శ పర్వసమూహముఖప్రకర్షభ
ర్తవిరచితప్రశస్తమణి శ రాజవిరాజితభూనభోంతరే
ద్గవిమలపాదపీఠ విబు శ ధప్రకరప్రమదప్రదామనో
భవజనకాకృపాకలిత శ భాసురవీక్షణ భక్తరక్షణ. 136

మాలినీవృత్తము.

ఘనసదృశశుభాంగా శ క్రమవాచానుషంగా
ఘనగరుడతురంగా శ గర్వితారాతిభంగా
ప్రణుతవిపులభంగా శ భక్తచిత్తాబ్జభృంగా
ఘృణివిజితపతంగా శ కీర్తనీయాంతరంగా. 137

ద్విప్యాసము.

క. సంగరవిజితాసుర,గుణ, సంగరసాభరణసుప్ర ౩ సంగరమేశా
సంగరబాంధవ,రిపుజన, సంగరకరభ క్తతరణ ౩ సంగరభరణా.

గద్య. ఇది శ్రీమజ్జగత్పాణ తనయ వరప్రసాదలబ్ధ కవితాసంకలితాపస్తం
బసూత్రకౌండిన్య సగోత్ర పవిత్ర వివిధ విద్వన్ముఖ సరోజాత
మిత్రమద్దుల పలివంశదీపక వేంకటప్పయా భిఖ్యతనూజా
తక సుకవి జనసేవక గురుబ్రహ్మనామకవి రచితం
బగు శ్రీ కొండవీటిచరిత్రమునందు

తృతీయాశ్వాసము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ.

శ్రీరస్తు.

శ్రీకౌండవీటిచరిత్రము.

చతుర్థాశ్వాసము.

క. శ్రీమహిళామణిమానస
సీమారాజన్తరాళ శ సింధురభరహృ
త్కామితఫలదాశ్రుతగిరి
ధామాకోదండరామ శ తారకనామా.

క. అవధారుపంకజాసన
భవుచేనాదివిజలోక శ పతివినిదానన్
దవిలితదనంతరకథను
వివరింపుమటన్ననిట్లు శ వినుపించెనొగిన్.

2

తురకలు రామరాజును యుద్ధమున జంపుట.

తే.గీ. అంతనారామరాజదే శ వాగ్రగణ్య
డచటవిద్యానగరమేలు శ నట్టియెడల
పురసరోజభవాబ్ధి శ ములదనర్చు 1493
సంఖ్యఁదగుశాలివాహన శ శకమునందు.

3

శా. ధక్కన్ దేశపుఁబాదుషాలుబలశుం శ డాలప్రభు ప్రాభవుల్
యొక్కాణింపగరానిసైనికులతో శ నుద్యత్ కరీందాళితోఁ
జక్కాడందగునాయుధాళిఁగొనివాం శ ఛాస్ఫూర్తితో వచ్చిబల్
ముక్కోపంబునఁ దృంచిరానృపుని శ సంపూర్ణప్రతాపాధ్యులై.

4

తురుమ్మలు దేశము స్వాధీనముచేసికొనుట.

ఉ. మేటిబలంబునంగెలుపు శ మీఠినతన్నృప సంచయంబునన్
గోటివిభాకరోజ్వలుఁడు శ గుచ్చితవై రిజనాళిదుష్టహృ

త్పాటనశ స్తశస్త్రచయ శ ధారుడుమల్కిభ రామశౌరిక
రాటకపీఠిగొల్వమరి శ రాజ్యముసేయగఁ గొండవీటికిన్.

5

చ. పనిచెస్వకీయపక్ష పరి శ పాలనశీలుఁబరాభిమానభం
జనుబహువిగ్రహాన్తధన శ చండసమర్థుమహాభయంకరున్
జననుతుమృత్తుజాహ్వాయుని * శ సాంద్రబలుండనివార్యుడాతడున్
బనివినితత్పురంబుఁబరి శ పాలనసేయగఁ బూనితద్దయున్.

6

సీ. దుర్గవర్గంబుల శ దొరలవినర్జించి
స్వజనులఁబ్రభులుగా శ సంతరించి
హిందూమతక్రమ శ హీనంబుగావించి
నిజమతమార్గముల్ శ నిర్ణయించి
పరదేవతార్చనల్ శ భంగంబుసేయించి
యాలయంబులనెల్ల శ హతమొనర్చి
బహువిగ్రహంబుల శ భగ్నంబుగాఁజేసి
పలుమశీదులనెల్ల శ బ్రబలపఱచి

తే-గీ. గోపినాథపురముఁజేరి శ కొల్వుదీరి
యాపురికి మృత్తుజానగ శ రనగఁదనదు
నామధేయంబునిడిక్రూర శ నామధేయు
డగుచురాజ్యంబుఁబాలించు శ నట్టియెడల.

7

తిరుమల దేవరాయడు తురుమ్మల గెలుచుట.

చ. హరికరుణాభిశోభితుడు శనత్రికులోద్భవుడున్ మహాబల
స్ఫురణుడుయాజుషాఖ్యుఘన శ సూత్రుఁడునై తగునానుగొందిశ్రీ
తిరుమలదేవరాయుఁడతి శ ధీరతసాగెను దక్షిణంబునన్
బరయవనోగ్రతామసవి శ భావసుడీతడనంగఁబొంగుచున్.

8

ఆ-వె. అతడుకృష్ణవేణి శ యామ్యదేశంబున

మెదలుతురకజనుల శ మెదిపిమెదిపి

తత్తదధిపరుధిర శ దాహంబుచేకొని

కొండవీటికరిగి శ దండువిడిసి.

9

మ. రణరంగంబుననుగ్రగశస్త్రవిశిఖ శ్ర వ్రాతాంతదందహ్యమా
 ననితాంతప్రతిపక్షకీటకవితా శ్ర నప్రాభవుండై తురు
 మ్మనృపాలుండగుమృత్తుజాన్దునిమిదు శ్ర ర్గశేణికిన్ నాథుడై
 జనసౌఖ్యప్రదమార్గమొప్పగను రాశ్యంబెల్లఁబాలింపుచున్. 10

క. తిరుమలరాయడువప్ర, స్ఫురితంబగుగోపినాథ శ్ర పురమునగంగా
 ధరరామేశ్వరుడనగను, హరునిప్రతిష్ఠించెబహుతశ్రరాలయవసతిన్. 11

తే-గీ. ఇతఁడుతొల్లింటిమార్గంబు శ్ర లెసగఁబజల

బాలనంబొనరింపుచు శ్ర భవ్యుడనగ

బరగిపదునాల్గునూర్లతోం శ్ర బదికిఁబైన 1494

నాలుగవవత్సరము మాత్ర శ్ర మేలెనంత.

12

శ్రీరంగరాయలకథ.

చ. ఇతనితనూభవుండుగిరి శ్ర జేశ్వరభక్తుఁడుసత్యపాలనో
 న్నతుఁడుజగత్ప్రసిద్ధుఁడుది శ్ర నప్రభుతేజుఁడు రంగరాజభూ
 పతితనతండ్రిమారుగనుఁ శ్ర బార్ధివుడై హరివీరమెక్కియీ
 కుతలముఁబోవనంపెవెలు శ్ర గోటికులోద్భవుడై నతిమ్మనన్. 13

సీ. అనిపిపూర్వంపువ శ్ర ర్తనలెల్లదనరం

గఁబాలింపుచునుగడు శ్ర భక్తివెలయ

జనకుడేర్పాటుజే శ్ర సినహారునకుభోగ

వర్గముల్ జరిగెడు శ్ర వసతిగాగ

తనప్రభుత్వావనీ శ్ర స్థలమునఁగృష్ణ

వేణీతీరమందువి శ్ర ఖ్యాతిమిగులు

మోరుపూడియనజె శ్ర న్నారు

నూరగ్రహారంబుధారాగ్రహి శ్ర తంబుగాగ

తే-గీ. శరధిరత్ననిగమసోమ శ్ర సంఖ్యలందు 1494

వరలినట్టియాంగీరస శ్ర వత్సరమున

దగినవై శాఖశుద్ధద్వా శ్ర దశినిఁబుణ్య

సమయమందునమర్పించె శ్ర విమలమతిని.

14

సీ. పదునాల్గునూర్ల తొం శ బదితొమ్మిదవ 1499

దొచుబరగిన యీశ్వర శ వత్సరమున

కార్తీకమాసం శ కలితమాశుక్ల ప

క్షమునఁజెన్నొందుద శ శమినిఁబుణ్య

కాలమందునఁబాద శ కర్తవిరూపాక్షు

నకునుసదక్షిణో శ దకముగాగ

హరిహరాదులు సాక్షు శ లై చెలువైం

దంగగొలిజవ్రాలను పేర శ గొమరుమీరు

తే-గీ. రంగరాజపురాగ్రహ శ రమునొసంగి

బహుళధర్మస్వరూపుడై శ ప్రమదమెసగ

నతడుకర్ణాటదేశమం శ దధివసించి

సకలరాజ్యంబుఁబాలించు శ సమయమందు.

15

చ. సకలమసమ్మదంబుననె శ సంగెజనాళిస్వకీయధర్మమా

ర్గకలితమైజెలంగెపర శ రాజభయంబుదొలంగెనస్యముల్

ప్రకటఫలంబొసంగెఖల శ వార్తలడంగెనతుల్యవైదుషీ

ప్రకరమహీనసత్కరణ శ వైఖరిఁబొంగెసురక్షణంబునన్.

16

వ. ఇట్లతండాఖండల తుండిడిండిర చండిశసుధా మండలకుండలీంద్ర శరసి

తసారసశారద నారదపారదసాంద్రకీర్తి విశారదుండై నిండుకొలుపున

సభామండల మండనపండిత ప్రకాండ పరివేష్టితుండై ధర్మమార్గాను

వర్తియగుచుం బాలింపు చుండెనిటఁకొండవీటి పురంబుననిజసామంత

ప్రభువగు వెలుగోటితిమ్మన 1495 మొదలు 1501 వరకు నేలుచుండె

నట్టియెడ.

17

రాయరావు కొండవీటిదేశముపై దండెత్తి వచ్చుట.

తే-గీ. హజరతిబ్రహ్మింపాదుషా శ యనునబొబు

కృష్ణవేణ్యుత్తరంబునఁ శ బృద్ధి నేలు

చుండిదక్షిణదిశ పైని శ దండువెడలఁ

గోర్కెమదిఁగల్గిమిక్కిలి శ క్రూరుడగుచు.

18

మ. తనభృత్యుండుమహాబలుండుశరవి శ ధ్యాపారగుండఁ ఘనుం
డును నుద్యద్ధివణాదివౌకసగురుం శ డుఖాయితీబ్రహ్మణుం
డునునై పొల్పగురాయరావునసమా శ నుకొండవీడ్డెల్వగాఁ
బనుపరావునువేడ్కిమీఱ వెడలె శ బాహుబలస్ఫూర్తిచే. 19

సీ. పవమానవేగసం శ ప్రాప్తంబులైమింటఁ
బాతెడుపదివేల 10,000 శ వారువములు
తాకునకద్రవి శ తానముల్ పొడిసేయు
శతశంఖ్య 100 గల్గిన శ సమదకరులు
ఆయుధసాధన శ నలవడునేబది
వే 50,000 ల్బలయుతమగు శ కాల్బలమును
చెవికట్లుబిగియించి శ సిద్ధంబులై వెక్కు
లాగులఁదగుపిరం శ గీగములును

ఆ-వె. బాణపాణులైన శ భటులు వెక్కండ్రును
గలమహాబలంబు శ గైకొనియట
వెడలిరెంటమూట శ విశ్రమింపుచుగృష్ణ
దాటివచ్చితనదు శ ధాటిమిగుల.

20

క. వినకొండమాటమాత్రం
బునమొదలం గొనిబలంబు శ ముప్పిరికొనఁద
క్షణమునబెల్లముకొండను
బనివడి మర్దనమొనర్చి శ పడసెను దానిన్.

21

క. నాగార్జున గిరిఘోంకృతి
తోగొనిమాచర్ల కేగి శ దొరలదురమునన్
ద్యాగమొనరించియచ్చటి
బాగగుదుర్గంబభీతి శ ఫణితిగొనియెన్.

22

క. విచ్చలవిడిబాహుబలం | బచ్చువడన్ నేలకోట శ యనుపురమందున్
గొచ్చెర్లకోటలోఁదన | కచ్చీరులమర్చిఁబలని శ కాయముతోడన్. 23

సీ. అద్దంకిజయమొంది శ యమ్మనఘ్రాల్పొంది
కందుకూరినిజెంది శ కంభమంది

తంగెడహరియించి ర దరిశీసంపాదించి

కారెముపూడినిఁ ర బేరుగాంచి

మాపాడుకాకర్ల ర దోషిడికై సొచ్చి

గురజాలపొదిలలఁ ర గోలుపుచ్చి

కేతవరంబుని ర ర్భీతిమెయినదల్చి

సకలరాజన్యప్ర ర చయముగెల్చి.

తే-గీ. బెట్టిదంబగుతననత్తు ర వట్టెదెసల

నుట్టిపడవడి నడిదంబుఁ ర బట్టియొరుల

గొట్టిభువినెల్లయూజగ ర జెట్టిచేతఁ

బట్టపడునంచు జనులాడఁ ర బట్టుపట్టి.

24

శా. శుండాలప్రతిమానభీకరరవ ర స్ఫూర్తి మహిమండలా

ఖండంబెల్లఁగలంగసైనికకర ర గ్రస్తాయుధోగద్యుతుల్

చండాంకప్రభమింగధూళిపటలా ర చ్ఛాదాభమొప్పంగదాఁ

దండెత్తెవడి కొండవీటిదెసకై ర దంభోళిమాత్రాసియై.

25

చ. ఇదివెలుగోటితిమ్మన శ్రుతేంద్రియశోధకమాటనాతడున్

ముదమునవాహినీనివహ ర ముగొనియుద్ధగ భీరవాక్యసం

పదమెయినేరినన్నదిరి ర పాఠకఁదీరకఁ దక్కువారిలన్

పదుగురినూటివేపురినిఁ ర బాపుదునొక్కెడ నంచునిల్చినన్

26

చ. అటుచేనురాయరావునుది ర శాస్త్రకవారణ కర్ణపాటనో

త్కటముగభేరిమోయలయ ర కాలునిప్రక్రియ రాద్రమూర్తియై

కటకముమీదఁదారసిలఁ ర గన్గొనిభీతిలి తిమ్మనాఖ్యుడే

నెటులను తాళుకొందునిక ర నీతనిబారికి నేరిఁజేరుదున్.

27

కొండవీటి దుర్గమురాయరావు స్వాధీరంబగుట.

చ. అనిమదిశౌర్యమేదికల ర హంబొనరింపగరాదుప్రాణముం

డినబలుసాకులందినెద ర లెమ్మెట్టులై నను సంధివేడుకొం

దనుకొనితెల్పురావునది ర యాసరహాల్ పదివేలనిత్తునం

చనియొకసంచినంపముద ర మందుచుఁజేకొనె దిమ్మనాఖ్యుడున్.

28

వ. ఇట్లు తిమ్మభూపాలుండు వరహాలనంచి నతి గోప్యంబునఁ బుచ్చుకొని
 రాయరావును దారసాహసంబునకుబ్బుచుఁ బదునేనునూర్ల రెండవ
 ౧౫౦౨ దగు విక్రమనామసంవత్సర వైశాఖశుద్ధ (౫) పంచమి దివ
 సంబున సమస్తబాక్కసంబులాదిగలుగు దుర్గంబును దేశంబునెల్ల
 స్వాధీనంబొనర్చి తిరిగియుంజూడకఁ బలాయనంబై యతిరహస్యంబు
 గాఁ గోశంబుతేరిజూడ నందలి వరాల్లెల్ల నిత్తడివై యుండుటయు
 నందులకాత్త నెంతయు వంతనొందుచు నిట్లెనఁ బ్రాణంబుదక్కినిదియే
 లక్షవరాలని తృప్తినొందుచుఁ జనియెనిటఁ గొండవీటిదుర్గంబెల్ల
 రాయరావుకలయం గనుగొనుచు నిట్లని తలంచుచుండె. 29

సీ. ఇదికదావిజితమ శ హేంద్రకిరీటర
 త్నప్రభాపాళికి శ దాపురంబు
 ఇదికదావిద్విష శ న్నదవిభేదనచండ
 కాండకాడంబుల శ కాపురంబు
 ఇదికదాదుష్టరా శ ట్కృత్యసమ్రాణ
 స్ఫుటమంత్రయంత్రంపు శ భూపురంబు
 ఇదికదాసజ్జనా శ హీనాదరణపీఠి
 కాపటుమందార శ గోపురంబు

తే-గీ. ఇదికదాసస్యసంపత్న శ మృద్ధివృద్ధి
 ఫలితపరధారుణీస్థల శ భాగభోగ
 సతతసన్తానసంచార శ జనవితాన
 ప్రాపకంబగుకొండవీ శ టీపురంబు.

30

ఉ. ఇందరిఁగెల్చి దేశముల శ నిన్నిటిఁజూచితి నిట్టివై భవం
 బెందులగాననై తినిక శ నెట్టులనుండునొ తిమ్మనాహ్వయుఁ
 నిందులఁబంచినట్టిఘను శ డేలెడుదేశము దానిగెల్వక
 యుందు నెమద్భుజాబలము శ హుమ్మనసాధ్యము గాకయుండునే. 31

చ. అనిమది నెంచియెంచితుద శ కంతటఁదృష్టినిఁ జెందియచ్చట
 ఘనతరసింహపీఠమునఁ శ గౌతుక మొందుచుఁ గొల్వదీరితా

ననుపమలీలనేలెబడు శ నై దుశతంబుల పైననాల్గుహా 1504

యనములదాకభూజనము శ హాయిగసంతస మొందుచుండగన్. 32

సీ. పుష్పభూజంబులు శ బుప్పించెబుతువుల

ఫలవృక్షజాతంబు శ ఫలములిచ్చె

నన్యముల్బండ్లెను శ సంపూర్ణవెఖరి

ధేనువుల్బితికెను శ దృప్తితీర

వర్షముల్కురిసెను శ వలసినయపుడెల్ల

జార-చోరామల శ పేరుమాసె

దుర్ణయభీతులు శ తొలగెనుతమతమ

ధర్మముల్జనములు శ తప్పకుండె

తే-గీ. కలహమనుమాటలెచ్చట శ గానరావు

భయమనెడుపల్కునెప్పుడు శ బ్రజలువినరు

రాయరావేలు వేళను శ రాజ్యమందు

బ్రభువుగుణములురాజ్యంబ శ పలుకుఁగాదె. 33

వ. ఇట్లేలుచు 1505 వ శకవర్షంబునందు. 34

తిరిగిరాయరావు హైదరాబాదేగుట.

శా. ఆమీదన్దనచందముల్ పతికినా శ ద్యంతంబుఁ దెల్పంగనీ

భూమింబాలన సేయనొక్కరునిసం శ పూర్ణప్రతాపోన్నతున్

బ్రేమన్నిల్పినితాంతసంతసమెదన్ శ బెంపొందగోల్కొండకున్

సామంతుల్ వెను వెంటరాజనియెనా శ శావిశ్రమఖ్యాతుడై. 35

వ. ఇట్లుచని యాస్థానంబుజేరి యచటి మర్యాదలఁ బ్రభుదర్శనంబొనర్చి

వారిచేమన్ననలంది తనవృత్తాంతంబు సాంతంబుగా దెలుపుటయు

నాతండును సత్యంతకుతూహలస్వాంతుడై రాయరావునకు బెక్కు

బహుమతులొసంగి సాదరంబునఁ గ్రుచ్చియెత్తి మనగెల్చిన దేశం

బెల్ల నేకఛత్రాధిపత్యంబుగా సమగ్రధర్మమార్గాను వర్తియగునట్లు

చట్టంబులం దిట్టపరుపుచునీవిందు లనయుండుమని రావును వేడుటయు

* రాయరావువలనఁ కొండపీటిలోనుంచబడిన ప్రభువు ౧౫౦౫ ల|| ౧౫౧౨ వరకేలెను.

నతడు తత్ప్రకారంబుగాచేసి గోలకొండపురంబునఁగలనిబంధనలెల్ల
నిచ్చటనూజరుగు చుండుటకును. కొండవీటిగోవినాథపురంబును
పూర్వమువలె మృత్తుజానగరని వాడుటకును, బారాముత్సద్వీల నేర్ప
రచి వారీపురంబున దినదినంబు కచెహరిసేయుచుండుటకును గొండ
వీటిప్రభువునకు హుకుములనిపి సకల రాజకీయవ్యవహారములందును
సర్కారుమృత్తుజానగరని బిరుదాంకంబు మొదలలిఖింపుచుండుటకు
నాజ్ఞయిడి వినుకొండ బెల్లముకొండ మాహియతుకూడ నిచ్చటను
జరుగునట్లుగా నుత్తరువుజేసి రాజ్యంబులు విభాగంబులజేసి పాలనం
బు సుకరంబై ప్రజలు సుఖావాప్తి నొందునట్లుగావించె నెట్లనిన. 36

పదునాల్గు సముతులక్రమము.

సీ. కొండవీటిసీమ శ నుండుగ్రామంబులు
పదునాల్గుసముతులఁబంచెనిట్లు
పాలడుగునుప్రతి శ పాడునూతక్కియు
పొన్నూరుశ్రీకూచ శ పూడిసంత
రావూరుపులివర్రు శ రావిపూడియుమును
గోడుగుంటూరుచే శ బ్రోలుతాడి
కొండనాదెండ్లయు శ దండిమంగళగిరి
పురములు సముతులై శ పాలుపుమిగుల

తే.గీ. భాగములఁజేసితన్మఖ్య శ పట్టణముల
సముతుదారులునివసించి శ సంతతంబు
పాలనమొనర్చుచునుశిస్తు శ బంపుచుండ
హుకుములనుఁబంపెగోల్కొండ శ నుండియిటకు.

37

వ. మఱియు నీదేశంబు కర్ణాటక ప్రభుత్వంబుననుండు నెడలఁగొండవీ
టిజిల్లాకు హుజూర్ నాయకరంకొట ఖిల్లేదార్ మొదలగు బిరుదాంకి
తులై ప్రభుత్వంబువడసిన కన్న మాణిక్యారావు వారికి సరిదేశముఖి
మన్నెవారనియును, మానూరివారికి జమీందార్ మజందార్
వారనియునుం గితాబుల నొసంగి నాదెండ్ల సముతునఁగల పదు

నాల్గుగామములకు నలబోతువారనుక మ్మవారు చౌదరైపాలింప నియ
మించి తానొనరించిననిబంధనలెల్ల స్థిరంబులై యుండునట్లు శాసనం
బుల బ్రచురించియుండె నంత. 38

శా. అశ్రాంత స్తవనీయపండితజనోఽఘాస్థానభాస్వండు ది
గ్విశ్రాంతప్రతిమానహీనవిలస శ ద్విఖ్యాత పూర్ణండు రా
జ్యశ్రీసంతతరక్షణోప మితభూ శ జాకాంతుడాయుఃప్రలం
బశ్రేష్ఠుండునబాబుహజ్రతుమహ శ మ్మాద్ పాదుషాగారిలన్. 39

చ. అతులితమోదదాయకమ శ హావిభవ్రాన్నతుడౌచుదేశమున్
దతబలవాహినీనివహ శ దర్పమెలర్పడఁబ్రోచుబూన్కిఁబ్ర
స్తుతతపనీయవేశ్మమయ శ శోభితమైతగుగోలకొండను
న్నతమణిపీఠమెక్కెనుజ శ నస్తవనీయయశోప్రకాశుడై. 40

తే-గీ. కొండవీటిదేశమునేలు శ చుండుమన్నె
లిచటయేలికమాతిన శ యెత్తెఱింగి
తమరుస్వాతంత్రులగుటకు శ సమయమదియ
యనివసూల్ చేసి శిస్తుల శ నంపకున్నఁ
వీరిఁగూఱిచిపాదుషా శ గారురోసి. 41

ఆమీను ముల్కుకథ.

చ. పనిచె నమీను ముల్కునున శ బాబునునొక్కనిఁ గొండవీటిసీ
మనుగల దుర్తదాంధులగు శ మన్నెలగర్వమడంచి భూమి నె
మ్మనమునఁ బ్రోవగానతడు శ మంగళతూర్యములుల్లసిల్లగాఁ
బనివినెఁ గొండవీటికిరు శ పార్శ్వములన్ స్వజనుల్ మెలంగగన్. 42

క. పదివేల్పుయుములుభటులిరు
పదివేపురఁ గొనిపదేను శ వందలపదమూ 1513
టఁదగుఖరజ్యేష్ఠపుందొలి
తదియనుఁదాఁగొండవీటఁ శ దనరెనుప్రభువై. 43

క. మునుకోమటి వేమన క
టినదైతగు ముల్ల గూరు శ డీకొనఁజని నం

దనయేడున దానిని నా

శనమొనరించెను తెనుంగు శ జాడలుబోవన్.

44

చ. అటభుజశౌర్యసాధితజ శ యప్రమదాగ్రహణంబు వేళనా

బెటపెట లాడలుంబలెవి శ భీషణరోషకషాయితేతుండై

కటకములేలుమన్నెలను శ గర్వితులనిజకార్కుకాగ్నులన్

బటుతరభాతిప్రేల్చెనన శ పాయసుఖావహ సూచకంబుగన్.

45

వ. ఇట్లు ప్రవేశించి తనయవక్ర విక్రమంబున సకలమన్నె భూపాలు
రవంచికప్పంబులం గొనుచు విజయంబుగైకొని పాలనంబు సేయుచు.

సీ. తనపేరునిల్వప శ తనమొండునిర్మించి

దానికమీనుబా శ దాయనంగ

నభిధానమొసగితా శ నాపురంబునురాజ

ధానిగాఁగావించి శ దానిచెంత

హతమైనముల్లగూ శ రగ్రహణంబును

యాబలూరనుగ్రామ శ మందుగల్పి

కొంచెపుఁ దప్పల శ కునుగొప్పశిక్షల

నిడుచుఁ బూర్వపువిధు శ లెల్లఁజెఱచి

ఆ-వె. యేలెఁగొండవీటి శ నెల్లసీమలమహా

బలుడసంగలోక శ ములబాగడ్డ

వరలగఁబదియైదు శ వందలయిరువది 1520

వరకునిట్లెనిమిది శ వత్సరములు.

47

శిఖివసుఖానుడుప్రభువై వచ్చుట.

క. అంతటగో ల్కొండసభా

భ్యంతరముననుండి యిచటి శ కరుదెంచెను సు

స్వాంతుడుశిఖివ సుఖానుడ

నంతవిభవమొసగనిచటి శ కధిపతియగుచున్.

48

చ. అతడరుదెంచి పీఠ్మిఁగొలు శ వైబలువై భవమొప్పఁబూర్వప

ద్ధతుల నమీనుబాదునము శ దంబుననిల్చితదీయయామ్యమం

- దత్తులితమైనపట్టణము ॥ నాతనిపూర్వులపేరువెట్టి ది
వ్యతరముగన్ సృజించివిపు ॥ లాంకితమిచ్చెకుతుపపపేటనాన్. 49
- క. కోటకు దక్షిణమునగడు
దీటుగగోల్కొండ నేలు ॥ దిట్టనిపేరన్
మేటిమహమ్మదు పాదుష
పేటనసృజియించి యేలె ॥ బెంపుతలిర్పన్. 50
- వ. తదనంతరంబునం గోల్కొండ రాజ్యసింహాసనాధ్యులగు నటఫర్
ఖానుడును అబ్దుల్లాహానన్ తానిషాయును అలంగర్ పాదుషాయును
అనుప్రభుత్రయంబు పాలించిరాపాలకులకాలమున నిచటి కరుదెంచి
రాజ్యంబేలినయమీను లెవరనిన. 51
- క. మొదలను ఫరాసుఖానను
సదయుండ రుదెంచియేలె ॥ సౌఖ్యంబొప్పన్
బదునేనిరువది యొక్కటి 1521
మొదలిరువదిమూడువరకు ॥ మూడేండ్లంతన్. 1523 52
- క. అబుశిద్దీ బివులర్ సా
హిబనగనొకప్రభువువచ్చి ॥ యేలెనుకృపమీ
అబదేనునూర్ల యిరువది
కిబయినీనాలుగవయేడుకీర్తి సెలంగన్. 1524 53
- తే-గీ. అంతనసరసుఖానుషా ॥ యరుగుదెంచి
రత్నసింహాసనస్థుడై ॥ రాజ్యమేలె
నిచటబదునేనువందల ॥ యిరువదైదు 1525
మొదలిరువదేడువరకును ॥ భూరికృపను. 1527 54
- క. తదుపరియకలస్ ఖానుం
డదురితగుంటుపలిముత్త ॥ యయుబదునేని
ర్వదియెనిమిది మొదలుగ ము 1528
ప్పదిమూడువరకు నునిచటు ॥ బాలించిఁగొగిన్. 1533 55
- వ. అందు యకలసుఖానుండి పుటభేదనంబున 1534 వ యేటస్వతహా

గాలమీనుగా నుండి పురమునకు నుత్తరపార్శ్వంబునంగల నొకచిన్న
తిప్పపై ని పూర్వంబున రెడ్డిభూపాలురు నిర్మించిన విఘ్నేశ్వరా
లయంబు పూజా విధానంబులు లేకుంటయు నందలి విగ్రహంబు
భిన్నంబుజేసి తదాలయంబునకు వలయంబుగా నొక్క పట్టణంబు
గట్టించి ' హళాహళేశుపేట' యని నామంబిడి సకల వైభవంబున
బాలింపుచుండెనంత. 56

ఆ-వె. అటకుముక్తి ఖాను శ డధిపుడై జనులు మే

తొనటంచునన బదేనునూర్ల 1535

ముప్పదైదు మొదలు శ ముప్పదేడువరకు 1537

నేలెనేండ్లు మూడు శ హితసమృద్ధి. 57

క. జూపల్లి వంశపావను, డై పరగెడురంగరాయు శ నాత్మజుడఖిల

వ్యాపారజ్ఞుడనృపతుల, ప్రాపుననరుదేరెరంగ శ పతిరావిటకున్. 58

మిరియాలచట్టుపైబురుజుగట్టుట.

వ. ఇట్లువిచ్చేసి కొండవీటి పురపీఠస్థుండై యేలుచుండి. 59

సీ. ఈపురంబునకునై శ ఋతిభాగమునంగల

విపులస్థలముగాంచి శ విమలభక్తి

కనకహర్షోన్నత శ ఘనతరప్రాకార

జాలభాసురదేవ శ తాలయంబు

నమరించి రంగనా శ యకులబ్రతిష్ఠించి

నాదెండ్లత్రోవను శ బాదువడిన

జయవిజయులదెచ్చి శ శౌరిమోలనునిల్పి

యాలయానకువల శ యంబుగాగ

తే-గీ. నగరముసృజించి శ్రీరంగ శ నగరమ † నగ

సంకితమొసంగిహిందూమ శ తానుచార

వర్తనలనెల్లఁగాపాడి శ బ్రహ్మణులకు

నిత్యదానంబులిడుచుండె శ నియతితోడ. 60

చ. అగమునఁ గోటకుఁ శ్వసను శ నాశయమందునగమ్యవై ఖరిఁ
దగుమిరియాలచట్టనును శ ద్రగళిలఁబురుజొండుఁగట్టిబల్
పగరవధింపగల్గినతు శ పాకిఫిరంగులుమందులాదిగా
మిగులబలంబునుండనియ శ మించెజనుల్ మిరియాలబుర్జనఁ. 61

తే-గీ. అతఁడుసత్యవ్రతాచారు శ డగుచువేడ్క
బరగపదు నేను నూర్లము శ ప్పదియెనిమిది 1538
మొదలుపదు నేనునూర్లనల్ శ బదివరకును 1540
మూడువర్షముల్ పాలించె శ ముదముమీఱ. 62

వ. అంత గోలకొండ పురసింహాసనంబునకు నబాబుముబారత్ ఖానుండు
వచ్చి యేలుచు నీదేశంబునంగల సకల జమీందారులన్నఁ బిలిపించి
కొండవీటి రాజ్యంబునకు సానరాలురుసుములు ముట్టుచుండు క్రమం
బునిర్ణయించె నంత ఆష్జాల్ నబాబు నిజామల్ ముల్కు బహదర్
గారి తరపుననఖుజ్జాబహదరుల్లా మొహతర్ ఖానుండును, బాలకృష్ణా
హ్వయప్రభుతులగువా రమీనులుగావచ్చి యీస్థలంబును శా ||శ||
1541 మొదలు 1671 వరకుఁ బాలించుటయును. 63

ఉ. అంతనితాంతబాహుబలు శ డంతవిహీనపరాక్రమాధ్యుడ
త్యంతమహోగ్రవిగ్రహదు శ రాగహనిగ్రహవై రివారణా
శ్రాంతుడునాగఁ జెన్నలరు శ సాహెబుదాదనబాబుగారుడై
త్యాంతకు లీలగ్రాలదన శ రారెనుహైదరబాదనాథుడై 64

వ. అట్టియెడ. 65

నాజరుజంగుకొండవీటిదేశము ప్రాస్తువారికిచ్చుట.

చ. సదయుడుఁదన్న ప్రా త్తజఁడు శ సాహెబునాజరుజంగుకొండవీ
డ్వదలెఫరాసువారికిన శ పారమతిఁబదియారునూర్ల డై
బృదిపయిరెంటవారచటఁ శ బాలనచేసిరి యంతనుండి సం
పదలొదవంగనై దిటికి శ పై నశరద్వయ(7) మొందుకాలమున్ . 1672

వ. అంత నానాజరుజంగునకనుజుండు. 1679

కొండవీటిసీమ మరల తురమ్మలకువచ్చుట.

భుజంగప్రయాతము.

నిజాముల్గోల్కొండ శ నేతృత్వమొప్పన్
అజేయుండనన్మించి శ యాసీమకంపెన్
ప్రజల్జిల్లెదార్నాగఁ శ బాలింపుచుండన్
రజా లేరుఖానున్వి శ రాజత్ప్రధానున్.

68

క. అంతటమనుషురుజంగున

నంతరమునశాంతయుతుడు శ యతుదాపుత్ ఖాన్
సంతసమునవచ్చిరియ
త్యంతధృతిన్జిల్లెదారు శ నధికారమునన్.

69

వ. అంత.

70

చ. వరకరుణాంతరంగుడురు శ వై భవసంగుడుభానురాంగుడున్
పరస్పరశృంగభంగుడున శ బాబుజనాలతుజంగుసంపదల్
వరలగగోలకొండపరి శ పాలనసేయుచుఁగొండవీటిభూ
భరభరణోన్నతిన్దనరఁ శ బంపెనవార్యపరాక్రమాధ్యులన్

71

వ. వారెవరనిన.

72

శా. రాజానుగ్రహశోభితుండుఁబటుధై శ ర్యస్థైర్యగాంభీర్యుడౌ

రాజాబల్వతుయింద్రభేత్తునుఁద్రెదు శ ర్గప్రాజ్యసామ్రాజ్యఁగా
రాజత్తై న్దువతుల్లఖానునిసుధీ శ రగ్రామణిన్కొండవీ
టీజిల్లాకొకజిల్లెదారునిగధా శ టిన్బంపవారున్వడిన్.

73

వ. తదాజ్ఞానువర్తులై నిజకార్యనిర్వాహకత్వంబున నెగడుటయు ననంత
రంబున నీసీమయెల్ల ముశలాముష్టిఫీలుముగె బాదావారికి స్వాధీనం
బగుటయును.

74

ఉ. ఆదొరల్సీసలాధిపతు శ లై తనరారినితాంతనిస్తులా

హ్లాదమెసంగఁబెల్లరికు శ లాభరణుండగురామయాహ్వయుం
డాదియమాత్యుఁడై యలర శ నచ్చటరాజ్యమునేలిరెంతయున్
మోదమునన్బ్రజల్తగన శ ముజ్వలకీర్తినిఁగొంతకాలమున్.

75

క. అసదుల్లాఖానుండను

ముసలమనునబొబుయ్యావి శ భునివెన్నను సం

తన మొదవంగ నుంగరుణా

రసుడగుతాతద్దిఖానుఁ శ బ్రభులై రంతఁ

76

తే-గీ. వరయశోవిహారుండుధీ శ వరసుదారు

డంత సైదువత్తుల్లాఖా శ హజరతతని

వెచుకనటఫరుజంగునీ శ విభునిపిదప

బహుదరెఖలాసుఖానుడుఁ బ్రభువులై రి.

77

కొండవీటిసీమ కంపెనీవారికివచ్చుట.

శా. అంతఁబ ద్తజపుష్కరాద్రిశశినం శ ఖ్యోబొల్లువర్షంబునఁ 1709

సంతోషంబునఁగొండవీటిధరణీ శ శత్ర్వంబునఁ వచ్చిరెం

తేంతేనత్వగుణప్రధానులగువా శ రీస్టిండియాకంపెనీ

కాంతుల్ హూణమహామహీశులులస శ త్కారుణ్యసింధుల్ బుధుల్.

సీ. సకలకళావిశే శ షంబునభువనంబుసకలకళావిశే శ షంబుగాగ

విపులధర్మగుణాభి శ వృద్ధిచేలోకంబువిపులధర్మగుణాభి శ వృద్ధిగాగ

మదవారణాదికశమహిమచేరాష్ట్రంబుమదవారణాదికశమహిమగాగ

భూరివిభవపరి శ పూర్తిచేతజగంబుభూరివిభవపరి శ పూర్తిగాగ

తే-గీ. సేతుశీతనగాంతర శ క్షితితలంబు

నెల్లనార్జించినైరులు శ ద్రెళ్లమించి

మేలొసగునిండియాగవ శ ర్కెంటనంగ

బిరుదులువహించిజనులఁబల్ శ బ్రేమఁగాంచి.

79

సీ. హిందూమహీజనుల్ శ హితమతివత్తంపసివిలురివిన్యమే శ జిస్త్రిటనగ

ద్రవిధంబులగుశాసనవిధానములొనర్చియేలురాజ్యంబుజి శల్లాలుజేసి

జిల్లాకలెక్టరు శ క్షేమంబరయనుంచిరక్షశిక్షాధికా శ ర్లనుఘటించి

సకలమతాచార శ సంరక్షణవహించిపక్షపాతంబను శ పల్కడంచి

తే-గీ. బహుళరాజసభామంట శ పములుగట్టి

జీర్ణకాసారములఁబున శ స్పృష్టిజేసి

పలునదీనదములఁబధం శ బులుస్సజించి
యేలుచుండిరిశాశ్వత శ శ్రీలుదనర
నేలుతరమావిభుడువీరి శ నెల్లకడల.

80

ఫలశ్రుతి.

- క. ఇదికొండవీటిచరితము, చదివెడువినువ్రామునట్టి శ జనులకుఁగడుసం
పదలాయుర్వృద్ధియశో, విదితముశ్రీకొండవీటి శ విభుడిమతఁగృహ. 81
- క. అనుచునునాశీరునకతి, వినయంబెనయగ్రదిలోక శ విదుఁడగువనజా
సనమానసతనయుండొగి, వినుపించెను కొండవీటి శ విభుచరితంబు.

గ్రంథసంపూర్తిపద్యము.

- క. పదునెనిమిదివందల యి (శాలివాహనశకం) 1822
ర్వదిరెండవవర్షమునఁబ శ రగుశార్వరినె
న్నిదవనెలకృష్ణపక్షపు
విదియగురుదినమునఁ బూర్తి శ వెలసెహరికృప.

23

ముక్తపదగ్రస్తము.

- మ. ప్రతిపక్షోత్కరవార వారణశుభ శ ప్రారంభరంభావిభా
సితగోపీసుకుమారమార విలస శ తేత్యాదికృత్వాజ్ఞప్రా
జ్ఞతతాభిప్సితదాన దానవముఖ శ గ్రావస్ఫురద్వజ్రవ
జ్రతతిప్రాంచితహారహారభరధ శ ర్చచ్ఛేదనప్రాభవా.

84

- క. భక్తహృత్కమలభృంగా, నక్తంచరమదవిభంగ శ నాళీకాఁగా
ముక్తిప్రదాంతరంగా, సూక్తిమయానుప్రసంగ శ సుగుణోత్తుంగా.

మంగళమహాశ్రీవృత్తము.

- మంగళమహీనశుభ శ మండితసుమాస్త్రనిభ శ మంజులతరామలసురూపా
మంగళమఖండసుర శ మండలనుతాంఘ్రియుగ శ మాధవరమాహృదయ
[లోలా

- మంగళమనుగ్రహస శ మగ్రహృదయానిరుప శ మానతపనీయమయచేలా
మంగళమిభేంద్రహిత శ మౌనిజననిష్కలుప శ మానసనిరంతరనివేశా,

గ ద్య.

ఇది శ్రీమజ్జగత్ప్రాణతనయ వరప్రసాదలబ్ధ కవితా సంకలి తాపస్తం

బసూత్ర కాంక్షిన్య సగోత్ర పవిత్రవి విధ విద్వన్ముఖ

సరోజాతమిత్ర మద్దులపల్లివంశ దీపక వేంకట

ప్రయాభిఖ్యత నూజాతక సుకవి

జనసేవక గురు బ్రహ్మనా

మకవిరచితం బగు శ్రీ

కొండవీటి చరిత్రం

బునందుసర్వం

బును చతుర్థాశ్వాసము

స ం పూ ర్ణ ము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ

త ప్ప ప్ప ల ప ట్టి .

ప్రథమాశ్వాసము.

ఈ క్రిందిపద్యము 4-వ పేజీలో 13-వ నెంబరునున్న పద్యమునకు బదులుగా వేయబడినది.

క. ఏ నేవిద్యయు నెఱుంగక, నా నేర్చుకొలంది వ్రాసి ♦ నాడను ప్రేమన్
దీనఁగలతప్ప లెల్లను, బూనిక్షమింపంగ నెల్ల ♦ బుధులనుతింతున్. 13

పుటసంఖ్య.	పద్యసంఖ్య.	తప్ప.	ఒప్పు.
7	35	కాలయారీతి	కాలమిారీతి
9	47	ఖ్యాతంబుయొప్పు	ఖ్యాతంబులై యొప్పు
	50	ఖర్య	ఖర్వ
10	54	యాహ్వాదయుండు	యాహ్వాయుండు
15	79	నై ఋతిక్షోణీభా	నై ఋతిక్షోణిభా
16	84	మూర్తివ్రయంబు	మూర్తిత్రయంబు
19	98	నపర్వత	నప్పర్వత
	102	బెంపలరు	బెంపొదవు
24	124	నకలాగమ	సకలాగమ
30	149	దరమానళ	దరమాగళ
34	171	ట్లు	వ. ఇట్లు

ద్వితీయాశ్వాసము.

52	64	చుటయనంత	చుటయనంత
56	గర్భమ త్తేభము	పావిత్రతిదళ	పాలిత్రతిదళ
80	181	అచ్చరలచ్చెరుందవిలి	అచ్చరలై నమెచ్చువడి

పుటసంఖ్య.	పద్యసంఖ్య.	తప్పు.	ఒప్పు.
82	190	జగదంబ	జగదంబ
83	194	ప్రభాధికు	ప్రభావాధికు
తృతీయాశ్వాసము.			
86	6	ననగదవెడు	గనగదగెడు
	9	నిలయాదిప	నిలయాదివ
88	శాసనము 4 వ పక్షి	పాతనాటి	పాణినాటి
96	57	మైయినిగజ	మైయినిగర్జ
	58	నడలుండై	నిటలుండై
99	11-వ పక్షి	వదనంబులు	గళంబులు
	12	నళినంబులు	శంఖంబులు
	14	ననరదంబులు	నయరదంబులు
	22		సారధులును
	27	లాలానుషంబై	లాలానుషంగంబై
104	92-6-వ పక్షి	వార్లు	వారు
105	90-2-వ పక్షి	యబ్ర	బ్రయ
115	113	నియోచించి	నియోగించి
చతుర్థాశ్వాసము.			
121	4	యొక్కాణింపగరాని	వక్కాణింపగరాని
		సైనికులతోనుద్యత్కరీం	సైనికులతో వాజి
		ద్రాళితో	ద్విప్రశేణితో
137	84	సత్సేత్యాది	సత్సేత్యాది

Apply to—

Maddulapalli Gurubrahmam,

TALUK CLERK, NARASARAOPETT,

OR

GABBITA LAKSHMI NARASIMHAM.

Taluk Clerk, Narasaraopett.

P Y C R O F T

STABLE

OUT-HOUSE

LATRINE

GAS HOLDER

OUT

PRE

